

EDUCAȚIE JURIDICĂ

PENTRU LICEENI

GHID PRACTIC DESPRE
DREPTURI ȘI JUSTIȚIE

CRISTI DANILEȚ

FIICELOR MELE ADOLESCENTE,
Ana-Maria (17 ani) și Cristina-Gabriela (14 ani)

INTRODUCERE

Salutare! Mă numesc Cristi și sunt ... un fost licean. Îmi amintesc cu drag de perioada în care aveam 15-18 ani, care a fost una extrem de interesantă în viața mea. Acum sunt părinte și am doi copii adolescenți. Așa că știu prin ce treceți la această vârstă.

Sunteți viitori adulți. Ați învățat deja multe lucruri despre ceea ce ne înconjoară. Despre voi înșivă și despre ceilalți. Încetul cu încetul, deveniți *independenți*. Vă conduceți după anumite principii și valori. Aveți exemple sau idoli pe care îi urmați. Vă găsiți propriul drum în viață. Va veni curând vremea când vă veți separa de părinți. Astfel, vă veți asuma propria *identitate*. Veți dobândi puterea de a lua decizii în ceea ce vă privește. Veți savura succesul și veți învăța din greșeli.

Sunteți la vârsta când *experimentați* o gramadă de lucruri: ascultați un anumit fel de muzică, vă îmbrăcați cât mai personal, vă schimbați des frizura. Învățați să dansați sau să faceți sport, navigați mult în mediul online, folosiți diverse jargoane, vă alimentați într-un anumit fel. Aveți proprii prieteni, propriile preocupări extrașcolare și propriile planuri.

Toate acestea vă vor forma ca oameni. Oameni care vor avea profesii, vor deveni buni cetățeni și patrioți, colegi de nădejde, oameni care vor forma cercuri de prieteni sinceri și care își vor întemeia familia model. Vor fi însă și unii din generația voastră care vor face parte din acea categorie de oameni care profită de ceilalți, care trișează la examene, care fac rost în mod ilicit de bani pentru a-și procura băutura și drogurile, care frecventează grupări ce comit infracțiuni, care vor fi oameni negativiști și înfumurați, egoiști și agresivi.

Sunt judecător de mulți ani. M-am specializat în soluționarea cauzelor cu minori. Am văzut și minori victime, și minori infractori în dosarele rezolvate de mine. Și pentru că mă interesează generația voastră, am început să merg în școli și licee, să explic tinerilor ceea ce au voie și ceea ce nu au voie să facă, cine îi protejează și cum, unde să se adreseze când au probleme și cum se pot apăra atunci când sunt acuzați. Mi-am făcut prieteni printre tinerii de vârsta voastră. Cu mulți țin legătura, inclusiv pe rețelele de socializare.

Mie îmi pasă de viitorul vostru și de al țării noastre. Am scris acest ghid ca să aflați ce drepturi și obligații aveți la această vârstă și mai ales cum sunteți protejați de lege și de organele statului. Poate că informațiile din această carte vă vor ajuta pe unii dintre voi să luați decizia corectă în ceea ce vă privește. Și, cine știe, poate că unii dintre voi vă veți simți atrași de acest domeniu și în viitor vom deveni colegi.

Haideți, lăsați deoparte Facebook-ul pentru trei ore și intrați în universul regulilor și al legilor. Începem cu prima regulă: *aveți dreptul să vă știți drepturile!*

Cristi Danileț,
judecător
Ianuarie 2016

**"EDUCAȚIA ESTE
CEA MAI PUTERNICĂ
ARMĂ PE CARE O POȚI
FOLOSI PENTRU A
SCHIMBA LUMEA."**

NELSON MANDELA
1918 - 2013

președinte al Africii de Sud,
oponent al apartheidului

CUPRINS

Introducere

<i>I</i>	PRINCIPII ALE DEMOCRAȚIEI	
	Cine și cum ne conduce	6
	Regulile din viața noastră	6
	Suntem liberi respectând legile	7
	Legi și organe care le adoptă	8
	Respectarea legilor este obligatorie	9
	Atitudinea față de încălcarea legilor	10
<i>II</i>	COPILUL, TÂNĂRUL ȘI DREPTURILE	
	Cine este "copil"	12
	Apariția drepturilor copilului	12
	Drept și drepturi	13
	Drepturile copilului și organele care le apără	13
	Cine este "tânăr"	14
<i>III</i>	COPILUL ȘI DREPTUL LA VIAȚĂ	
	Nașterea	15
	Moartea	15
<i>IV</i>	COPILUL ȘI IDENTITATEA SA	
	Numele copilului	17
	Cartea de identitate	18
	Cetățenia copilului	19
	Alegerea în funcții publice și demnități	20
<i>V</i>	COPILUL ȘI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE	
	Dreptul de a cunoște părinții	22
	Dreptul de a fi crescut și îngrijit de ambii părinți	22
	Părinți în străinătate	23
	Părinți despărțiți și cei divorțați	23
	Gradele de rudenie	24
	Respectarea rudelor și a memoriei celor decedați	25
	Familia extinsă	25
	Pedepsele	25
	Violența domestică	26
	Protejarea copiilor lipsiți de familie	27
	Răpire și abandonare	27
<i>VI</i>	COPILUL ȘI SĂNĂTATEA	
	Servicii medicale	28
	Alcoolul	29
	Tutunul	29
	Pastile, etnobotanice, droguri	30
	Mediu și nutriție	30
	Protecția consumatorilor	31

VII	COPILUL ȘI VIAȚA SA INTIMĂ ȘI DE FAMILIE		XI	COPILUL ȘI MUNCA	
	Sex și contracepție	32		Contractul de muncă	55
	Infecții venerice	33		Activitatea ca zilier	56
	Agresiuni sexuale și corupere sexuală a minorilor	33		Voluntariatul	56
	Violul	34		Exploatarea copiilor	56
	Prescripția răspunderii autorului	35		Șomajul	57
	Naștere și avort	35			
	Concubinaj și căsătorie	36	XII	COPILUL ȘI MIJLOACELE DE COMUNICARE	
VIII	COPILUL ȘI ȘCOALA			Mass-media și social-media	58
	Învățământul	38		Jocurile video	59
	Pedepsele	38		Internetul	59
	Violența în școală	39		Facebook	59
	Bullying	39		Mediul fizic și spațiul cibernetic	60
	Drepturile și obligațiile elevilor	40		Pericole legate de calculatoare și internet	60
	Absențe nemotivate	41		Parolele	61
	Integritatea în educație	41		Telefonul și tableta	62
	Dizabilități	42		Datele de comunicare și conținutul comunicărilor	62
	Nediscriminarea	42		Agresorii online	63
	Minorități	43		Dreptul la propria imagine	63
	Copii instituționalizați	43	XIII	COPILUL ȘI PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR	
	Copii refugiați	44		Libertatea de exprimare	64
	Dreptul la activități extrașcolare	44		Libertatea de asociere și reuniune pașnică	65
IX	COPILUL, CIRCULAȚIA ȘI CĂLĂTORIILE			Petrecerile	66
	Codul rutier	45		Alegerea în organismele unităților școlare	67
	Circulația ca pieton	45		Accesul la informații publice	67
	Circulația cu bicicleta	46		Libertatea de gândire, conștiință și religie	68
	Circulația cu scuterul și ATV-ul	46	XIV	COPILUL ȘI ORGANELE LEGII	
	Circulația cu vehiculul	46		Poliția și Jandarmeria	69
	Călătoria cu taxiul	47		Judecătoria	70
	Călătoria cu metroul	47		Procurorii	71
	Călătoria cu trenul	47		Avocații și consilierii juridici	71
	Călătoria cu autobuzul, troleul, tramvaiul	48		Grefierii	72
	Călătoria cu avionul	49	XV	COPILUL IMPLICAT ÎN PROCESUL JUDICIAR	
	Călătorii peste graniță	49		Responsabilitate și răspundere	73
	Călătorii în țări din UE	50		Prevenirea	73
X	COPILUL, ACTELE ȘI BUNURILE SALE			Copilul victimă	75
	Contul bancar	51		Copilul infractor	76
	Alocația de stat pentru copil	51		Copilul care nu răspunde penal	78
	Obligația de întreținere	51		Copilul martor	78
	Pensia de urmaș	52		Cum se desfășoară un proces penal	79
	Actele și bunurile copilului	52		Cum se desfășoară un proces civil	80
	Animalele de companie	53		Organisme și curți de justiție internaționale	80
	Bunuri găsite	54			

I. PRINCIPII ALE DEMOCRAȚIEI

ȘTIAȚI CĂ...?!

„DEMOCRAȚIE” PROVINE DE LA
CUVINTELE GRECEȘTI „DEMOS” – POPOR
ȘI „KRATOS” – PUTERE.

DE REȚINUT

ÎNTR-O DEMOCRAȚIE SEPARAȚIA
PUTERILOR PUBLICE ESTE UN
PRINCIPIU ESENȚIAL.

CINE ȘI CUM NE CONDUCE?

În trecut oamenii erau conduși de un rege sau un domnitor. Acesta avea puterea și libertatea de a face ceea ce voia: să emită reguli, să judece, să execute oamenii. Societatea a evoluat și în perioada modernă s-au instaurat democrațiile. Și România este acum un stat democratic, astfel că suveranul nu mai este o persoană, ci *poporul*. Poporul este cel care decide pentru el însuși. Însă, întrucât numărul cetățenilor este mare, aceștia nu se mai pot aduna acum în piața publică, precum în agora din cetățile antice, pentru a lua decizii ei. Astăzi poporul are reprezentanți care iau decizii în numele său și pentru el.

Dacă cel care conduce ar avea prea multă putere, ar exista riscul ca el să abuzeze și să folosească acea putere în mod discreționar. Soluția care s-a găsit pentru aceasta a fost fragmentarea puterii. De aceea, s-au creat trei feluri de autorități care să exercite funcții esențiale într-un stat: o autoritate care să creeze legi – Parlamentul (care în țara noastră are două camere: Camera Deputaților și Senatul), ce exercită astfel *puterea legislativă*; o altă autoritate care să pună în aplicare legile – Guvernul și Președintele țării, ce exercită, astfel, *puterea executivă*; și încă o autoritate care să asigure respectarea legilor și să îi sancționeze pe cei care le încalcă – Justiția, adică judecătoria care exercită astfel *puterea judecătorească*.

Aceste puteri sunt egale ca importanță. Puterile colaborează instituțional, dar niciuna nu are voie să exercite atribuțiile aparținând celeilalte. Numai respectându-se această cerință se asigură un echilibru în societate. Când sunt imixtiuni ale unei puteri în domeniul rezervat altei puteri, intervine *Curtea Constituțională* pentru a le corija. Curtea nu face parte, deci, din vreo putere, ci este o autoritate autonomă.

În limbaj uzual, se spune că ar mai fi și alte puteri: presa, administrația etc. Dar, indiferent cum le considerăm în viața de zi cu zi, legislația prevede doar trei puteri publice.

REGULILE DIN VIAȚA NOASTRĂ

Omul nu poate trăi singur în societate. Are nevoie de familie, de prieteni, de amici. Intră în contact cu cei apropiați, dar și cu cei necunoscuți. Tendința este de a fi mai mult lângă unii și de a-i evita pe ceilalți, de a-i ajuta pe unii și de a le face rău altora. Aici apar regulile, care au drept scop menținerea ordinii în societate și ocrotirea fiecărui individ.

Există *reguli în familie*: copilul mic nu are voie să se joace cu focul sau să ia jucăria fratelui, trebuie să mănânce tot din farfurie, nu are voie să se uite pe gaura cheii sau să vorbească cu străinii. Copilul mai mare este învățat că trebuie să își facă singur patul, să își strângă lucrurile sale împrăștiate, să nu fure lucruri. Părinții stabilesc regulile de acces în casă și în afara acesteia, accesul copilului la calculator, la banii comuni, plecatul în tabere, orele de somn.

Există *reguli de igienă personală*: înainte și după masă ne spălăm pe mâini; dimineața ne curățăm limba; dimineața, seara și după fiecare masă ne spălăm pe dinți, schimbăm perișor o dată la cel mult trei luni și mergem în mod regulat la medicul stomatolog; o dată pe zi ne spălăm pe tot corpul cu apă caldă și săpun; ne spălăm pe mâini după ce facem cumpărături, am mângâiat animale, am folosit toaleta, ne-am jucat, am folosit batista pentru nas, ne-am pieptănat sau încălțat și după ce am dus gunoiul; fructele și legumele care se mănâncă crude mai întâi se spală; camera în care dormim se aerisește în mod regulat; unghiile de la mâini și de la picioare se păstrează curate.

După cum există *reguli de igienă posturală*. Unele reguli privesc poziția corectă la birou: fii atent ca atunci când stai pe scaun cu mâinile pe lângă corp, biroul să-ți vină la nivelul coatei; când scrii sau când tastezi, trage scaunul suficient de aproape așa încât să-ți poți sprijini antebrațele pe birou; coatele să facă un unghi de aproximativ 90 de grade, iar încheieturile și mâinile trebuie să fie drepte. Alte reguli privesc monitorul: acesta trebuie să fie la o lungime de braț de tine, dar exact în fața ta; partea de sus a monitorului se așază cu câțiva centimetri mai sus de nivelul ochilor tăi, așa încât să privești ușor în jos atunci când te uiți la el; dacă este posibil, înclină monitorul un pic pe spate. Este foarte important să iei câte o pauză de 10 minute în fiecare oră, ca să te ridici de la calculator și să faci câțiva pași.

Există *reguli în lift*: nu pot urca în cabina liftului mai multe persoane decât sarcina maximă admisă, nu se fumează, copiii trebuie însoțiți de adulți, în caz de pericol se activează butonul de alarmă. Și *reguli de urcat pe scara rulantă*: cei care staționează ocupă partea dreaptă și cei care se deplasează vor folosi partea stângă a scării.

SUNTEM LIBERI RESPECTÂND LEGILE

Omul este liber. Știind asta, tu ai tendința să faci ceea ce vrei. Dar aceeași tendință poate o are și o altă persoană cu care interacționezi. Nu ar fi în regulă dacă i-ai face altuia un rău sau el ție. S-ar ajunge la conflict, apoi la agresiuni și cineva ar avea de suferit. Or, pentru ca fiecare să fie protejat, intervine legea. Legea spune fiecărei persoane ce are voie și ce nu are voie să facă pentru a trăi și evolua așa cum își dorește. Așadar, tu ești liber atât timp cât fiecare este liber să facă ceea ce dorește. *Libertatea ta se întinde până acolo unde întâlnește libertatea celui alt.* Ceea ce înseamnă, de fapt, că a fi liber înseamnă să acționezi potrivit regulilor.

Atât timp cât respectăm legea suntem în siguranță și noi, și ceilalți. Trebuie să acceptăm că legea nu limitează, ci descrie libertatea. Iar cine nu respectă legea riscă să își piardă libertatea – oare nu așa se întâmplă cu infractorii care sunt duși la închisoare?

Exersarea libertății presupune ocrotirea celorlalți. Înseamnă respectul acordat fiecărui individ cu care venim în contact. Înseamnă prețuirea lui și a bunurilor care îi aparțin. Individul este privit ca persoană și nu ca un lucru. Dacă acceptăm acest aspect, vom înțelege de ce un om nu poate fi stăpân peste alți oameni. Ceea ce ne stăpânește pe toți este legea: de aceea vorbim de *rule of law* și nu de *rule of men*. Dependența și atașamentul față de oameni nu sunt acceptabile. Dacă ești ruda sau soțul cuiva, ori dacă ești prietenul sau iubitul cuiva asta înseamnă că nutrești sentimente față de acea persoană, nu că ești stăpân pe viața și relațiile sale, ori că poți să îi cotrobăiești prin lucruri sau prin corespondență. Numai lucrurile se pot *apropia*, oamenii se pot doar ... *apropia*.

Există *reguli în caz de incendiu*: trebuie evitată panica, ușile și ferestrele se închid dacă este timp, clădirea se evacuează rapid și nu se iau obiecte personale sau de îmbrăcăminte, sunt salvate persoanele care au nevoie de ajutor, nu se folosește liftul. Și *reguli în caz de cutremur*: nu se părăsește clădirea, se stă departe de ferestre și de pereții exteriori, trebuie să vă ghemuiți pe genunchi și coate, cu fața în jos, sub o bancă de clasă, o masă solidă sau un birou solid, după caz, apucând cu mâinile piciorul mesei, al biroului sau al băncii, sau stând în cadrul ușii ori sub o grindă.

Există *reguli în asociații, cluburi, frății, grupuri, bande*. Acestea depind de scopul organizării și caracterul persoanelor implicate. Legea interzice constituirea unei grupări alcătuite din trei sau mai multe persoane în scopul de a comite infracțiuni.

Există *reguli morale sau de bun-simț*: se respectă cuvântul dat, nu se întârzie la o întâlnire, nu se aruncă mizerie pe stradă, nu se scuipă pe jos. Nu se ascultă muzica la un volum ridicat nici la difuzor acasă, nici la căști într-un mijloc de transport.

Există *reguli religioase*: biserica se frecventează în mod regulat, se ține post, se merge la spovedanie, bărbații intră în biserică înaintea femeilor și se așază în partea dreaptă, femeile nu pot pătrunde în altarul bisericii decât în ziua sfințirii ei.

DE REȚINUT

A FI LIBER NU ÎNSEAMNĂ SĂ FACI CE
VREI, CI ÎNSEAMNĂ SĂ FACI CEEA CE
TREBUIE!

LEGI ȘI ORGANE CARE LE ADOPTĂ

Noi folosim cuvântul „lege” în sens generic, pentru a desemna orice *act normativ*.

Cel mai important act normativ național este **Constituția României**. Toate țările au constituții și ele se aprobă prin *referendum* de către populație. În constituție se arată ce fel de stat avem, care sunt drepturile fundamentale și îndatoririle cetățenilor, cum se aleg reprezentanții, care sunt principalele autorități și instituții publice, cum se votează legile. Toate principiile pe care le conține o constituție sunt apoi dezvoltate în legi emise în diverse domenii de activitate.

ȘTIAȚI CĂ...?!

CONSTITUȚIA ESTE LEGEA FUNDAMENTALĂ A ȚĂRII. DIN 1858 PÂNĂ ÎN PREZENT NOI AM AVUT OPT CONSTITUȚII. CONSTITUȚIA ACTUALĂ A FOST ADOPTATĂ ÎN ANUL 1991 ȘI APOI A FOST REVIZUITĂ ÎN ANUL 2003.

SIMBOLURILE NAȚIONALE SUNT DESCRISE ÎN CONSTITUȚIE: (1) **DRAPELUL** ROMÂNIEI ESTE TRICOLORUL AVÂND CULORILE AȘEZATE VERTICAL, ÎN ORDINEA URMĂTOARE ÎNCEPÂND DE LA LANCE: ALBASTRU, GALBEN, ROȘU.

(2) **ZIUA NAȚIONALĂ** A ROMÂNIEI ESTE 1 DECEMBRIE. (3) **IMNUL NAȚIONAL** AL ROMÂNIEI ESTE “DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE”, MELODIA APARTINÂNDU-I LUI ANTON PANN, IAR VERSURILE DIN CELE 11 STROFE LUI ANDREI MUREȘANU.

Dacă este să fim riguroși, trebuie să spunem că legi adoptă doar **Parlamentul** și toate poartă o denumire (de exemplu, Legea tinerilor nr. 360/2006, Legea educației naționale nr. 1/2011). După adoptare prin votul majorității parlamentarilor, legile se promulgă de către Președintele statului și sunt publicate în Monitorul Oficial al României. Din acel moment legile devin obligatorii.

DE REȚINUT

PARLAMENTUL ESTE ALCĂTUIT DIN SENAT ȘI CAMERA DEPUTAȚILOR. EL ARE SEDIUL ÎN „PALATUL PARLAMENTULUI” DIN BUCUREȘTI, FOSTA „CASĂ A POPORULUI”, CARE E A DOUA CEA MAI MARE CLĂDIRE DIN LUME DUPĂ PENTAGON, CLĂDIREA MINISTERULUI APĂRĂRII DIN SUA. SENATORII ȘI DEPUTAȚII AU UN MANDAT DE 4 ANI. EI SUNT ALEȘI PE CIRCUMSCRIPTII ELECTORALE DE CĂTRE POPULAȚIA CU DREPT DE VOT (CETĂȚENII ROMÂNI CU VÂRSTA DE MINIM 18 ANI ÎMPLINITĂ PÂNĂ ÎN ZIUA ALEGERILOR, INCLUSIV). ÎN PREZENT AVEM 588 DE PARLAMENTARI. PARLAMENTARII NU POT FI REVOCAȚI DIN FUNCȚIE DE CĂTRE CEI CARE I-AU ALES.

Există și acte normative care se adoptă la nivel local, numai pentru locuitorii unui județ sau ai unei localități. Este vorba de **hotărârile Consiliului Județean** (de exemplu, Hotărârea nr. 111/2015 a Consiliului Județean Constanța privind aprobarea Strategiei județene în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe anii 2015-2020), respectiv de cele ale **Consiliului Local** (de exemplu, Hotărârea nr. 158/2012 a Consiliului Local al municipiului Reșița pentru aprobarea Regulamentului privind creșterea și deținerea animalelor domestice și a păsărilor de curte în municipiul Reșița). Ele sunt publicate pe site-ul acestor instituții și respectarea lor se asigură de către organele administrației locale cum ar fi organele poliției, cele fiscale etc.

DE REȚINUT

CONSILIUL LOCAL, CA ȘI CONSILIUL JUDEȚEAN, ESTE ALCĂTUIT DIN CONSILIERI ALEȘI PENTRU UN MANDAT DE 4 ANI DE CĂTRE CETĂȚENII DIN ACEA LOCALITATE, RESPECTIV JUDEȚ. ACEȘTI CETĂȚENI ALEG ȘI PRIMARUL LOCALITĂȚII. VICEPRIMARUL, PRECUM ȘI PREȘEDINTELE ȘI VICEPREȘEDINTELE CONSILIULUI JUDEȚEAN SUNT ALEȘI DE CONSILIERII ACESTUIA. CETĂȚENII POT DECIDE DIZOLVAREA CONSILIULUI ȘI ÎNCETAREA MANDATULUI PRIMARULUI CÂND SUNT NEMULȚUMIȚI DE ACTIVITATEA LOR.

Guvernul României emite, și el, acte normative. Ele sunt *hotărâri* (de exemplu, Hotărârea nr. 26/2015 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării Științifice), *ordonanțe* (de exemplu, Ordonanța nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor) sau *ordonanțe de urgență* (de exemplu, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice – așa numitul “cod rutier”). În cadrul ședințelor de Guvern actele normative nu se votează, ci doar se dezbate, după care prim-ministrul le consideră adoptate.

DE REȚINUT

GUVERNUL ACTUAL ESTE ALCĂTUIT DIN PRIM-MINISTRU ȘI 22 DE MINIȘTRI. ARE SEDIUL ÎN PALATUL VICTORIA DIN BUCUREȘTI. 18 DINTRE MINIȘTRI CONDUC CÂTE UN MINISTER – EXISTĂ UN MINISTER AL EDUCAȚIEI, UNUL AL JUSTIȚIEI, UNUL AL MUNCII, UNUL AL SĂNĂTĂȚII, ETC. GUVERNUL NUMEȘTE ÎN FIECARE JUDEȚ CÂTE UN PREFECT PENTRU A-L REPREZENTA ÎN TERITORIULUI.

Conducătorul statului nostru este **Președintele României**. El este ales pentru un mandat de 5 ani de către cetățenii români cu drept de vot, indiferent dacă locuiesc sau nu pe teritoriul țării noastre. El emite *decrete*. Unele decrete au legătură cu legile (de exemplu, Decretul de promulgare a legii privind Codul penal), altele cu Executivul (de exemplu, decretul pentru numirea în funcția de ministru), iar alte decrete au legătură cu Justiția (de exemplu, decretele de numire în funcția de judecător sau de procuror).

RESPECTAREA LEGILOR ESTE OBLIGATORIE

Din momentul publicării lor, actele normative elaborate la nivel național sau la nivel local sunt obligatorii pentru toți destinatarii lor. Atât timp cât actele normative sunt adoptate cu unanimitate sau majoritate de voturi, ele trebuie respectate atât de cei cărora le convin, cât și de cei cărora nu le convin; atât de majoritate, cât și de minoritate; atât de cei care au votat, cât și de cei care au lipsit de la vot sau nu aveau dreptul să voteze; atât de cei născuți la data adoptării actului, cât și de cei născuți ulterior.

DE REȚINUT

STATUL DE DREPT PRESUPUNE CĂ **TOȚI CETĂȚENII SUNT EGALI ÎN FAȚA LEGII**. DAR EGALITATEA OAMENILOR NU SE REFERĂ ȘI LA CONDIȚIILE DE TRAI, LA SALARIU, LA AVERE, ACESTEA FIIND REZULTATELE MUNCII FIECĂRUIA.

ȘTIAȚI CĂ...?!

UNELE ACTE NORMATIVE SUNT EXTREM DE STUFOASE ȘI SE NUMESC **CODURI**. ÎN ROMÂNIA EXISTĂ: CODUL CIVIL, CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ, CODUL PENAL, CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ, CODUL FISCAL, CODUL DE PROCEDURĂ FISCALĂ, CODUL VAMAL, CODUL SILVIC, CODUL MUNCII, CODUL AERIAN, CODUL INSOLVENȚEI, CODUL CONSUMULUI ȘI CODUL RUTIER.

Așadar, obligativitatea legilor rezultă din faptul că acestea corespund cu interesul majorității cetățenilor (*interes public* sau *național*). Dar majoritatea, la rândul ei, nu poate adopta orice decizie dorește, ci numai pe cele din domeniile permise de lege și numai după o procedură strict reglementată, evitându-se, astfel, abuzurile (*tiranía majorității*). De exemplu, majoritatea cetățenilor – dar nici chiar totalitatea celor cu drept de vot – nu poate hotărî să nu respecte vreo lege sau să demită vreun parlamentar ori vreun judecător, aceste lucruri nefiind permise de Constituție.

Atunci când se încalcă o lege există mai multe tipuri de consecințe: vom avea o persoană care suportă un rău prin încălcarea drepturilor sale ocrotite de acea lege, vom avea un vinovat care trebuie să fie sancționat pentru asta și vom avea statul care înregistrează un eșec în prevenirea încălcării legilor. Uneori cel vătămat are și el partea lui de vină.

EXERCITIUL 1

O MAȘINĂ SE APROPIE DE TRECEREA DE PIETONI PE CARE TU EȘTI PREGĂTIT SĂ O TRAVERSEZI. SUNT DOUĂ REGULI CARE TREBUIE RESPECTATE SIMULTAN: ȘOFERUL TREBUIE SĂ ÎNCETINEASCĂ PÂNĂ LA LIMITA EVITĂRII ORICĂRUI PERICOL, IAR TU TREBUIE SĂ TE ASIGURI CĂ POTI FACE TRAVERSAREA ÎN SIGURANȚĂ. DACĂ DOAR UNUL AR RESPECTA REGULA, NU E AȘA CĂ AR PUTEA REZULTA UN ACCIDENT?

EXERCITIUL 2

ÎȚI SCOȚI CÂINELE LA PLIMBARE ÎN PREAJMA UNUI PARC DE JOACĂ PENTRU COPII, UNDE CÂINELE ÎȘI FACE NEVOILE. TOCMAI AI ÎNCĂLCAT DOUĂ REGULI: UNA CARE ÎȚI INTERZICE SĂ PLIMBI CĂȚELUL ÎN ACEL LOC ȘI O ALTA CE SPUNE CĂ EXCREMENTELE CÂINELUI TREBUIE STRÂNSE DE STĂPÂNUL SĂU, CARE TREBUIE SĂ AIBĂ ASUPRA SA O PUNGUȚĂ ȘI O MĂTURICĂ ÎN ACEST SCOP. HAIDE SĂ NE GÂNDIM LA CONSECINȚELE ÎNCĂLCĂRII ACESTOR REGULI. O SĂ SPUI CĂ DACĂ E UN POLIȚIST ÎN APROPIERE VEI PRIMI AMENDĂ, IAR DACĂ NU, AI SCĂPAT. CEEA CE UIȚI, ÎNSĂ, ESTE CĂ E POSIBIL CA DUPĂ CE PLECI TU SĂ VINĂ UN PĂRINTE CU BEBELUȘUL SĂU ȘI SĂ SE JOACE ÎN NISIPUL UNDE TOCMAI CÂINELE TĂU ȘI-A FĂCUT NEVOILE. COPIII MICI BAGĂ ÎN GURĂ CAM TOT CE PRIND ȘI ÎN CURÂND BEBELUȘUL SE VA ÎMBOLNĂVI.

Este mai ușor să previi o încălcare a legii, decât să o combați.
De aceea, cu toții trebuie să cunoaștem legea și să facem eforturi să o respectăm, chiar și atunci când nu ne vede nimeni.

ATITUDINEA FAȚĂ DE ÎNCĂLCAREA LEGILOR

Legea trebuie respectată de fiecare dintre noi. Dacă suntem surprinși încălcând-o trebuie să știi că scuza „*nu știam că nu e voie*” nu este valabilă în fața organelor legii. Cea mai bună atitudine este să recunoaștem săvârșirea faptei: în acest caz, procedura în cadrul căreia vom fi trași la răspundere se va termina mai repede și, eventual, putem beneficia de o pedeapsă mai blândă sau poate chiar vom fi iertați. Mințirea organului legii nu va fi în niciun caz bine văzută. Și mai grav ar fi să iei legătura cu martorii chemați de organele legii pentru a-i convinge să mintă pentru ca, astfel, să te sprijine – acest lucru constituie o infracțiune.

DE REȚINUT

NIMENI NU POATE INVOKA DREPT SCUZĂ
NECUNOAȘTEREA LEGILOR.

Dar oare ce trebuie să facem dacă vedem oameni care nu respectă legea? Să presupunem că ai obținut diploma de bacalaureat și te prezinți la un concurs de admitere la facultate sau de ocupare a unui loc de muncă. Unul dintre participanți copiază și răspunde corect la mai multe întrebări decât tine, fiind declarat câștigător. Tu ai respectat regulile, el nu. Cu toate acestea, el a obținut locul pentru care tu ai concurat în mod corect. Nu e așa că te simți nedreptățit? Oare nu ar fi fost mai bine să anunți organizatorii în momentul când ai văzut că acel concurent trișează?

Cred că realizezi cât este de important ca nu numai tu, ci și cei din jurul tău să respecte regulile. Dacă toată lumea ar face asta, dreptul tău ar fi protejat și cel mai bun, nu cel mai șmecher, ar câștiga o competiție. De aceea este bine **să iei atitudine**: cine greșește, trebuie să își asume asta și, eventual, să plătească. Dacă tu vei închide ochii, acela va fi încurajat să încălce legea din nou, căci știe că nu i se va întâmpla nimic. Și alții care vor afla asta vor fi tentați să îl imite pe respectivul, iar tu, cel care alegi să respecti legea, vei fi privit de astfel de indivizi ca un...ciudad.

Prin urmare, atunci când ești victima unei ilegalități – de exemplu, cineva îți sustrage un bun, te lovește, nu îți restituie un împrumut etc. – trebuie să știi că ai de partea ta legea, care te ocrotește. Există organe specializate ale statului care sunt plătite pentru a stabili dacă s-a încălcat vreun drept și pentru a face ca cel care este vinovat să îndrepte răul făcut și, în anumite situații, să fie sancționat.

EXERCITIUL 3

SE POATE ÎNTÂMPLA SĂ NU FII NICI VICTIMA, NICI AUTORUL UNEI ILEGALITĂȚI, CI MARTOR. SĂ ZICEM CĂ EȘTI AGRESAT ÎNTR-UN LOC PUBLIC DE UN NECUNOSCUȚ. UN TÂNĂR TRECE PE LÂNGĂ TINE ȘI VEDE CĂ AI NEVOIE DE AJUTOR. EL ARE LA DISPOZIȚIE TREI OPȚIUNI: (1) TRECE MAI DEPARTE, GRĂBIND PASUL FIIND MULȚUMIT CĂ NU EL ESTE CEL AGRESAT; (2) INTERVINE ÎN CONFLICT, CU RISCUL DE A FI ȘI EL BĂTUT; (3) ANUNȚĂ ORGANELE LEGII. NU-I AȘA CĂ NU AI VREA CA TÂNĂRUL SĂ ADOPTÉ OPȚIUNEA NR....(1)?!

Trebuie să știi, ca dacă ești martor la comiterea unei infracțiuni, legea nu te obligă să anunți poliția decât pentru anumite fapte grave care au ca rezultat moartea unei persoane. Și totuși, de ce ar trebui ca martorul **să ia atitudine** la comiterea unei ilegalități comise împotriva altei persoane? Răspunsul este: pentru că îi pasă. Dacă vrem să trăim într-o țară curată, să mergem în siguranță pe stradă și să ne bucurăm de bunurile noastre, atunci trebuie să respectăm atât noi, cât și ceilalți aceste valori și să cerem să răspundă cei care nu o fac. Trebuie să fim **solidari** cu cei ce respectă legea, indiferent dacă alții ne vor aproba sau ne vor ridiculiza. Nu trebuie să ne fie frică să reacționăm la ilegalități; din contră, trebuie să dăm dovadă de **integritate**, adică să fim constanți cu principiile sănatoase potrivit cărora dorim să trăim.

INFRAȚIUNE

DACĂ CINEVA IA CUNOȘTINȚĂ DE O FAPTĂ SOLDATĂ CU MOARTEA UNEI PERSOANE ȘI NU ANUNȚĂ DE ÎNDATĂ AUTORITĂȚILE, ATUNCI EL ÎNSUȘI RISCĂ ÎNCHISOAREA. DOAR DACĂ UCIDEREA ESTE COMISĂ DE UN MEMBRU DE FAMILIE NU EXISTĂ OBLIGAȚIA DENUNȚĂRII.

Pe scurt:

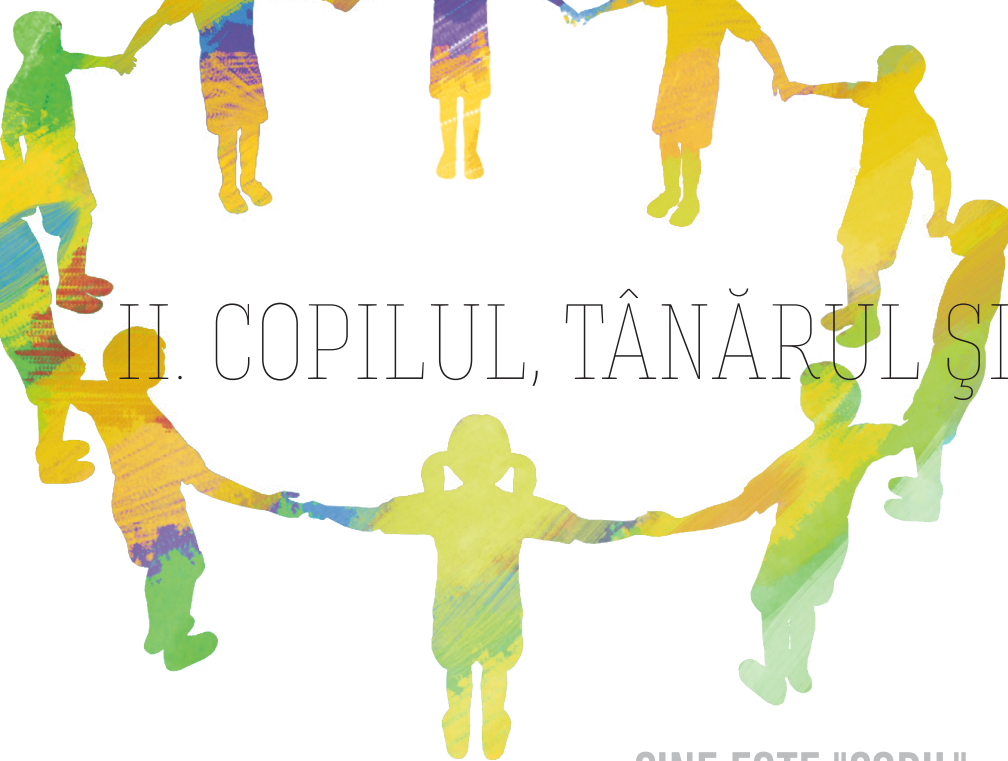

ÎNTR-O DEMOCRAȚIE, ÎNSUȘI POPORUL IA DECIZIILE ÎN CEEA CE ÎL PRIVEȘTE, PRIN REPREZENTANȚI.

DEMOCRAȚIA ÎNSEAMNĂ: STAT DE DREPT (SUPREMAȚIA LEGII), DREPTURILE OMULUI, SEPARAȚIA PUTERILOR.

JUSTIȚIA NU ESTE A TREIA PUTERE ÎN STAT, CI UNA DINTRE CELE TREI PUTERI.

LEGEA ESTE FĂCUTĂ CA SĂ FIE RESPECTATĂ CHIAR DACĂ NU NE VEDE NIMENI. RESPECTÂND LEGEA SUNTEM LIBERI.

II. COPILUL, TÂNĂRUL ȘI DREPTURILE

STATISTICI

ÎN ROMÂNIA TRĂIESC 4,3 MILIOANE DE
COPII, DINTRE CARE UN MILION SUNT
ADOLESCENȚI.

CINE ESTE "COPIL"

Orice ființă umană sub vârsta de 18 ani se numește *copil*. El este un adult în devenire, se află în plină dezvoltare, deci are nevoie de îndrumări, ajutor și ocrotire. Pentru societate, copiii sunt foarte importanți, întrucât ei reprezintă generația viitorului.

Adolescența este cuprinsă între 14 și 18 ani și constituie ultima perioadă parcursă de copii până la maturizare. De aceea, adolescenții sunt o categorie de persoane pe care adulții o tratează cu și mai multă atenție.

APARIȚIA DREPTURILOR COPILULUI

În trecut se spunea despre copii că *încă nu sunt ființe umane*. Ei erau prost îngrijiți și erau considerați proprietatea adulților: de alăptarea bebelușilor se ocupau în unele familii doicile, nu mamele; copiii nu erau hrăniți bine; după ce mai creșteau, unii erau folosiți ca sclavi, alții ca ucenici; erau puși la munci grele și nu erau plătiți; nu aveau acte de identitate. În timpul războaielor mondiale copiii au fost omorâți, violați, răpiți sau strămutați în alte state pentru a-și pierde legăturile cu familiile lor și pentru a uita istoria patriei lor. Unii au fost folosiți pentru experimente medicale sau pur și simplu arși în timpul Holocaustului nazist, alții întemnițați în lagăre speciale din Gulag-ul sovietic unde au fost batjocoriți și abuzați. În ziua de azi, unii copii sunt folosiți de grupări extremiste pentru a comite acte teroriste: poartă echipamente explozive, detonează bombe,ucid prizonieri.

În secolul al XVIII-lea a apărut ideea de drepturi ale copilului. Imediat după cel de-al Doilea Război Mondial a fost adoptată Declarația Universală a Drepturilor Omului, la data de 10 decembrie 1948, de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, semnată și de România. Dar ea nu privește în mod special copiii. Mai târziu a apărut cel mai important instrument internațional în domeniu: **Convenția cu privire la Drepturile Copilului**, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la data de 20 noiembrie 1989. Toate cele 193 de țări care au semnat această Convenție, printre care și România, sunt obligate să respecte dispozițiile acesteia, căci odată cu ratificarea de către un stat a unei convenții internaționale, ea devine lege pentru acel stat.

PRINCIPII

SUNT PATRU PRINCIPIILE DE BAZĂ
CONSACRATE DE CONVENȚIA ONU CU
PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI:

1. PROTECȚIA ÎMPOTRIVA ORICĂREI
FORME DE DISCRIMINARE;
2. INTERESUL SUPERIOR AL
COPILULUI ESTE PRIMORDIAL;
3. DREPTUL LA VIAȚĂ ȘI DEZVOLTARE;
3. DREPTUL DE EXPRIMARE A OPINIEI
CARE SĂ FIE LUATĂ ÎN CONSIDERARE
ÎN ORICE CHESTIUNE SAU PROCEDURĂ
CARE AFECTEAZĂ COPILUL.

DREPT ȘI DREPTURI

Cuvântul „drept” are două sensuri. Pe de o parte, prin „drept” se înțelege un ansamblu de norme de conduită, adică de reguli, pe care oamenii trebuie să le respecte în societate (*law* – în limba engleză). Dacă ei le încalcă, atunci pot fi sancționați. Astfel de norme sunt cuprinse în legi. Legea fundamentală a oricărei țări este Constituția. Alte legi țin de diverse ramuri ale dreptului: de *dreptul* civil, de *dreptul* familiei, de *dreptul* penal, etc.

REȚINEȚI

PRIMUL DREPT AL OMULUI OCROTIT DE CONSTITUȚIA ROMÂNIEI ESTE **DREPTUL LA DEMNITATE**.

Pe de altă parte, prin „drept” se înțelege posibilitatea unei persoane de a pretinde ceva de la o altă persoană (*right* – în limba engleză). De exemplu, copilul are *dreptul* la învățătură, *dreptul* la odihnă, *dreptul* la muncă de la o anumită vârstă, etc.

De regulă, unui drept îi corespunde o *obligatie*. Ea revine mai multor persoane sau doar uneia. O să vă dau două exemple: astfel, atunci când eu sunt proprietar al unei case toți ceilalți sunt obligați să îmi respecte dreptul acesta, fiindu-le interzis să pătrundă în casă fără voia mea. Dacă cineva îmi încalcă acest drept, atunci acea persoană nu respectă o regulă din dreptul penal, comite infracțiunea de violare de domiciliu și riscă să fie sancționată cu închisoarea dacă eu, ca victimă, formulez în termen de trei luni o plângere la poliție sau parchet. Tot astfel, eu dau cu împrumut o sumă de bani unui amic și fixăm împreună un termen pentru înapoierea banilor, dar când se împlinește scadența (adică a expirat termenul de restituire), respectivul refuză să îmi dea înapoi banii. El încalcă o regulă prevăzută în dreptul civil care îl obligă la restituirea împrumutului și atunci eu am două posibilități: fie merg la mediator să soluționăm amiabil conflictul, fie îl dau în judecată, în termen de trei ani, pentru ca instanța să îl oblige să îmi înapoieze banii.

DREPTURILE COPILULUI ȘI ORGANELE CARE LE APĂRĂ

Copiii nu pot avea toate drepturile adulților. Dar, la fel ca adultul, copilul are cinci categorii de drepturi:

- *Drepturi civile*: dreptul la viață, la nediscriminare, la nume, la identitate, la cunoașterea părinților, la protejarea vieții private; de a nu fi supus torturii sau altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante;
- *Drepturi politice*: libertatea de exprimare, de asociere și de participare la adunări pașnice, de gândire, conștiință și religie, de acces la informație și mass-media. Copilul nu are dreptul de a alege și de a fi ales în organele statului, ci doar în organismele școlare.
- *Drepturi economice*: dreptul la muncă, la protecție împotriva exploatării;
- *Drepturi sociale*: dreptul la educație, la sănătate, la securitate socială, la dezvoltare;
- *Drepturi culturale*: dreptul la recreație, la joacă, la participare la activități culturale și artistice.

La nivel mondial, aceste drepturi sunt cuprinse în **Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului** de care am menționat mai sus. Instituția care monitorizează respectarea lor este *Comitetul pentru Drepturile Copilului*, alcătuită din 10 experți internaționali cărora statele le înaintează rapoarte în mod regulat.

În România există o lege specială care reglementează respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului: **Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului**. De aplicarea legii se ocupă mai multe autorități, fiecare cu propriile atribuții:

- **Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție**, constituită la nivel național în subordinea Ministerului Muncii: monitorizează respectarea Convenției și Legii;
- **Direcțiile generale de asistență socială și protecție a copilului**, constituite la nivel județean și a municipiului București: veghează la respectarea în județ și în capitală a legislației cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului;
- **Serviciile publice de asistență socială**, constituite la nivel local: veghează la respectarea în municipii și orașe a legislației cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului, vizitează copiii la domiciliu, urmăresc măsurile de prevenire și combatere a consumului de alcool, droguri, a violenței în familie, a comportamentului delinquent;
- **Avocatul Copilului**: este un adjunct al Avocatului Poporului și primește petiții în legătură cu drepturile și libertățile copiilor, veghind ca instituțiile administrației publice să le respecte;
- **Instanțele judecătorești**, care se regăsesc în toate municipiile și în majoritatea orașelor din România: soluționează litigii care privesc și copiii.

DE REȚINUT

DECIZIILE SE IAU DE INSTITUȚIILE STATULUI, ȚINÂNDU-SE SEAMA DE **INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI**, ADICĂ SE FACE CEEA CE ESTE CEL MAI BINE PENTRU COPIL, NU DOAR CEEA CE ESTE SUFICIENT SAU DOAR BINE PENTRU EL.

CINE ESTE "TÂNĂR"

Sunt considerați tineri cetățenii între 14 și 35 ani. În țara noastră **Legea tinerilor nr. 350/2006** obligă autoritățile și instituțiile publice să sprijine activitățile necesare îmbunătățirii condițiilor necesare integrării socio-profesionale a tinerilor. Există chiar o **Autoritate Națională pentru Tineret** și **Direcții județene pentru tineret**. Primăriile și Consiliile județene sunt obligate să sprijine și să consulte organizațiile de tineret din respectivul teritoriu și să asigure finanțări pentru activitățile de tineret.

Statul asigură facilități fiscale celor care angajează tineri, asigură consiliere gratuită cu privire la orientarea în carieră, planificarea familială și asigură asistență medicală gratuită în cadrul instituțiilor de învățământ. Statul sprijină tinerii peste 18 ani să poată demara o afacere, organizează cursuri gratuite de inițiere în domeniul managementului, acordă reduceri de impozite și taxe celor care înființează societăți comerciale. Deasemenea, sprijină construirea și cumpărarea de locuințe.

SĂRBĂTORI

2 MAI	ZIUA TINERETULUI
12 AUG	ZIUA INTERNAȚIONALĂ A TINERETULUI
20 NOV	ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR COPILULUI
10 DEC	ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI

Pe scurt:

PÂNĂ LA 18 ANI EȘTI COPIL; ÎNTRE 14 ȘI 35 ANI EȘTI TÂNĂR.

DECIZIILE LUATE DE PĂRINȚI ȘI INSTITUȚIILE PUBLICE TREBUIE SĂ AIBĂ LA BAZĂ INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI.

III. COPILUL ȘI DREPTUL LA VIAȚĂ

NAȘTEREA

Copilul este conceput *pe cale naturală* în urma unui raport sexual dintre părinții săi. *Clonarea* unei ființe umane este interzisă.

Uneori, probleme de natură medicală impun o intervenție de fertilizare *in vitro* – acesta este un proces prin care spermatozoidul bărbatului (partenerul femeii sau un terț donator) fecundează ovulul femeii în laborator; acolo se formează embrionul care este transferat apoi în uterul mamei. Nu există, însă nicio deosebire între copilul creat *in vitro* și cel procreat natural.

Mai nou, pentru fertilizarea *in vitro* este posibil să se folosească o mamă purtătoare (mama surogat). Aceasta va da naștere unui copil care va reveni unei alte persoane.

MOARTEA

Un lucru este inevitabil: moartea. Mai devreme sau mai târziu se vor stinge toți cei din jurul nostru: bunicii, părinții, profesorii, prietenii, vecinii. Acest lucru se întâmplă în mod natural, firesc.

Dreptul la viață este cel mai important drept al omului. Luarea vieții unei persoane de către o alta este cea mai gravă infracțiune.

INFRACTIUNE

OMORUL ESTE ASPRU PEDEPSIT: DACĂ UN ADULT UCIDE CU INTENȚIE O PERSOANĂ, ATUNCI VA FI CONDAMNAT LA ÎNCHISOARE ÎNTRE 10 ȘI 20 ANI; DACĂ AUTORUL ESTE UN MINOR, ACESTA VA FI ÎNCHIS ÎNTR-UN CENTRU DE DETENȚIE ÎNTRE 5 ȘI 15 ANI.

Din păcate, în țara noastră există cazuri de copii omorâți de către adulți. Uneori, criminalii sunt ei înșiși copii.

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN ANUL 2005, O FETIȚĂ DINTR-UN MARE ORAȘ DIN MOLDOVA, ÎN VÂRSTĂ DE 8 ANI, A FOST CHEMATĂ ÎN APARTAMENTUL CELUI MAI BUN PRIETEN AL FRATELUI EI. NEREUȘIND SĂ O VIOLEZE, ACESTA I-A CURMAT VIAȚA, A ÎNVELIT-O ÎNTR-O PĂTURĂ ȘI A ASCUNS-O ÎNTR-O LADĂ DE GUNOI. A FOST CĂUTATĂ TIMP DE DOUĂ LUNI DE CUNOSCUȚII SĂI, IAR LA CĂUTĂRI A PARTICIPAT ÎNSUȘI CRIMINALUL, CARE S-A PREFĂCUT CĂ NU ȘTIE NICIC. DUPĂ CE AU GĂSIT-O, TATĂL FETEI, CUPRINS DE DURERE, S-A SINUCIS. CRIMINALUL, CU VÂRSTA DE 17 ANI LA DATA FAPTEI, A FOST PÂNĂ LA URMĂ DESCOPERIT ȘI CONDMNAT LA 20 ANI ÎNCHISOARE. A FOST ELIBERAT ÎN ANUL 2014, MAI REPEDE, PENTRU BUNĂ PURTARE.

Dreptul la viață este atât de ocrotit, încât nimeni nu poate fi condamnat în vreo țară europeană la pedeapsa cu moartea (pedeapsa capitală), indiferent cât de gravă ar fi fapta pe care ar fi comis-o. În România a existat pedeapsa cu moartea, dar s-a renunțat la ea odată cu instaurarea democrației, în urma Revoluției din 1989.

Eutanasia (moartea fără dureri provocată la cerere) nu este permisă în țara noastră. Un medic sau o rudă a celui bolnav nu are voie să îl omoare, chiar dacă el cere acest lucru și chiar dacă suferă de o boală incurabilă care îi provocată suferințe foarte mari.

Sinuciderea (suprimarea propriei vieți) este un act la care, în disperare de cauză, apelează unele persoane. Trebuie să știți că nimic nu justifică un asemenea gest și că oricine poate fi ajutat și orice poate fi iertat. Dacă aveți astfel de gânduri, este important să nu acționați impulsiv și să vă amintiți că sunt lucruri pentru care merită să luptați. Este bine să discutați cu părinții, profesorii sau consilierul psihologic al școlii ori să apelați în mod anonim la serviciile care există special pentru voi.

TELVERDE ANTISUICID

LINIA TELEFONICĂ **0.800.801.200** ESTE GRATUITĂ, DISPONIBILĂ LA NIVEL NAȚIONAL ȘI APELABILĂ DIN REȚELELE DE TELEFONIE FIXĂ ȘI MOBILĂ ÎNTRE ORELE 19:00 – 07:00. PENTRU BUCUREȘTI EXISTĂ LINIA TELEFONICĂ GRATUITĂ **116.123**, APELABILĂ NON-STOP.

Atunci când întâlnești o persoană care trece printr-o astfel de situație sau care are astfel de gânduri ar fi bine să încerci să o ajuți să se salveze, nicidecum să își ducă mai departe intenția.

INFRAȚIUNE

FAPTA DE A CONVINGE O PERSOANĂ SĂ SE SINUCIDĂ SAU DE A O AJUTA PRIN PROCURAREA DE PASTILE, SUBSTANȚE SAU ARME, ESTE PEDEPSITĂ CU ÎNCHISOAREA

Pe scurt:

DREPTUL LA VIAȚĂ ESTE CEL MAI IMPORTANT DREPT NATURAL AL OMULUI.

ÎN EUROPA NU SE PERMITE APLICAREA PEDEPSEI CU MOARTEA, CA ÎN UNELE STATE DIN SUA SAU DIN ORIENT.

IV. COPILUL ȘI IDENTITATEA SA

Există două categorii de persoane: *persoanele fizice* – care se individualizează prin nume și domiciliu (adică locul unde are locuința principală) sau reședință (unde are locuința secundară) și cetățenie, respectiv *persoanele juridice* – care se caracterizează prin denumire, sediu și naționalitate (intră în această categorie autoritățile publice, instituțiile publice, societățile comerciale).

NUMELE COPILULUI

Când copilul vine pe lume, Oficiul de Stare Civilă eliberează un **certificat de naștere**. Acesta este actul cu care copilul se va legitima până la vârsta de 14 ani și în baza căruia își va exercita drepturile prin părinții săi (primirea alocației, înscrierea la grădiniță, apoi la școală).

Numele de familie al copilului este cel pe care îl poartă părinții, care poate să fie al oricăruia sau al ambilor reunite. El se poate schimba prin căsătorie sau, ulterior, prin divorț.

Prenumele copilului este cel ales de părinți. În tradiția românească, copilului i se dau, uneori, două prenume, unul fiind, de regulă, al unui sfânt din calendar din ziua sau din apropierea zilei în care s-a născut copilul.

Persoanele care poartă nume și prenume ridicole sau indecente, ori poartă nume străine sau scrise greșit, pot cere serviciului public comunitar de evidență a persoanelor să le schimbe.

Numele și prenumele apar în certificatul de naștere emis de Oficiu, care cuprinde și **CNP – codul numeric personal**, constând într-un număr unic pe care persoana îl va păstra pentru tot restul vieții.

NUME AMUZANTE

DEȘI AUTORITĂȚILE AU OBLIGAȚIA DE A REFUZA ÎNREGISTRAREA UNOR NUME RIDICOLE SAU INDECENTE, ÎN ANUARUL STATISTIC AL ROMÂNIEI FIGUREAZĂ NUME CA BEȚIVU, PROSTU, NEBUNU, BLEGU, EXPERTIZA, JUSTIȚIA, POLIȚIA, FACULTATEA, FARMACIA, SEMAFOR, MINISTRU SAU PREȘEDINTE. DE ASEMENEA, NUME FRECVENTE SUNT CURCĂ, PĂȘĂRICĂ, BUCĂ, BUCILĂ, COI, MORTU, PIPI, CURU, BOUNEGRU, BOUBĂTRÂN, PUȚICĂ, REGULATU, SFÂRC, GĂINAȚ, BULAN, GUNOI, JEGU, NESPĂLATU, GĂLEATĂ, CASTRON, BELIBOU, MUIA SAU OASENEGRE. UNII ROMÂNI AU PRENUME CA PARACETAMOL, TERMOPAN, ÎMPĂRĂTEASA, PAPANAȘ, TELEVIZOR, SUPERMAN. ÎN FINE, UNII ALEG SĂ DEA COPILOR PRENUME AUZITE LA TELENOVELE SAU PRENUME SPECIFICE ȚĂRILOR ÎN CARE LUCREAZĂ: GIOVANI, CELESTE, JUAN CARLOS, KASSANDRA, ALEJANDRA.

STRUCTURA C.N.P.

ESTE ALCĂTUITĂ DIN 13 CIFRE, ASTFEL: PRIMA CIFRĂ DIN CNP REPREZINTĂ SEXUL (1 PENTRU BĂRBAȚI, 2 PENTRU FEMEI – PENTRU CEI NĂSCUȚI ÎNAINTE DE 1999, RESPECTIV 5 ȘI 6 – PENTRU CEI NĂSCUȚI ULTERIOR); URMĂTOARELE DOUĂ CIFRE REPREZINTĂ ANUL NAȘTERII; URMĂTOARELE DOUĂ REPREZINTĂ LUNA NAȘTERII; URMĂTOARELE DOUĂ REPREZINTĂ ZIUA NAȘTERII; URMĂTOARELE DOUĂ CIFRE DIN CNP REPREZINTĂ CODUL JUDEȚULUI; URMĂTOARELE TREI CIFRE REPREZINTĂ NUMĂRUL DE ORDINE; ULTIMA CIFRĂ DIN CNP REPREZINTĂ CIFRA DE CONTROL.

CARTEA DE IDENTITATE

Actul de identitate se eliberează pentru prima oară la împlinirea vârstei de 14 ani. În termen de 15 zile de la această dată trebuie solicitată eliberarea cărții de identitate la serviciul public comunitar de evidența populației. Acest document face dovada identității și domiciliului titularului.

Termenul de valabilitate al cărții de identitate este:

- 4 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani;
- 7 ani pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 18-25 ani;
- 10 ani după împlinirea vârstei de 25 ani;
- permanent după împlinirea vârstei de 55 ani.

Dacă vi se *fură* cartea de identitate, trebuie ca în termen de 24 de ore să anunțați poliția de la locul comiterii faptei. Dacă o *pierdeți*, trebuie să anunțați în același termen serviciul public comunitar de evidență a persoanelor unde aveți domiciliul.

Dacă *găsiți* o carte de identitate, trebuie ca în termen de 48 de ore să o depuneți sau să o trimiteți la cea mai apropiată unitate de poliție sau la cel mai apropiat serviciu public comunitar de evidență a persoanelor.

CONTRAVENȚIE

SE SANȚIONEAZĂ CU AMENDĂ DE LA 100 LEI LA 500 LEI REFUZUL UNEI PERSOANE DE A DA RELAȚII PENTRU STABILIREA IDENTITĂȚII SALE, DE A SE LEGITIMA CU ACTUL DE IDENTITATE SAU DE A SE PREZENTA LA SEDIUL POLIȚIEI, LA CEREREA ORI LA INVITAȚIA JUSTIFICATĂ A ORGANELOR DE URMĂRIRE PENALĂ SAU DE MENȚINERE A ORDINII PUBLICE, AFLATE ÎN EXERCITAREA ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU.

INFRAȚIUNE

SE SANȚIONEAZĂ CU ÎNCHISOAREA ÎNCREDINȚAREA CĂRȚII DE IDENTITATE UNEI PERSOANE PENTRU CA ACEASTA SĂ O FOLOSEASCĂ FĂRĂ DREPT – DE EXEMPLU, SĂ DESCHIDĂ UN CONT BANCAR SAU SĂ CUMPERE UN PRODUS ELECTRONIC.

CETĂȚENIA COPILULUI

TERMINOLOGIE

PATRIOTISMUL ÎNSEAMNĂ IUBIREA DE ȚARĂ PÂNĂ LA SACRIFICIU. NAȚIONALISMUL EXTREM SEMNIFICĂ URA FAȚĂ DE CEI CARE NU SUNT DE ACEEAȘI NAȚIUNE (DE EXEMPLU, NAZIȘTII ÎI URAU PE ROMI ȘI PE EVREI).

Prin actul înregistrării, copilul dobândește *cetățenia română* când cel puțin un părinte este român, indiferent dacă acel copil s-a născut în România sau în străinătate.

Statul își ocrotește cetățenii atât în țară, cât și în străinătate, iar aceștia sunt datori să îi fie fideli și să îl apere în orice împrejurare și sub orice formă. *Patriotismul* este un sentiment nobil de iubire față de țara căreia îi aparții și de locuitorii acesteia. În situația unei stări de război, a unei stări de mobilizare și pe timpul stării de asediu, executarea serviciului militar devine obligatorie, iar sacrificiul vieții este dovada supremă a patriotismului.

Cetățenia nu trebuie confundată cu *naționalitatea*. Prima noțiune indică apartenența la un stat, a doua la un popor, adică la un neam – prin urmare, pe parcursul vieții poți avea mai multe cetățenii, dar întotdeauna vei avea o singură naționalitate. Pe teritoriul României se află cetățeni români de diverse naționalități: maghiari, sași, evrei, ruși etc.

Sunt persoane care nu au cetățenie, deci nu aparțin vreunei țări – ei se numesc *apatrizi*. Un apatrid are drepturile și obligațiile prevăzute de statul unde își are domiciliul (locuința permanentă) sau reședința (locuința temporară). În mod evident un cetățean are, în plus, și drepturile și obligațiile statului a cărui cetățenie o deține.

România este membră a Uniunii Europene. Ca cetățeni europeni, avem drepturi specifice: dreptul de a vota și de a fi aleși în Parlamentul European, dreptul de a circula liber și a locui în altă țară europeană, dreptul de a lucra în altă țară europeană, dreptul de a adresa petiții Parlamentului European și a face plângeri la Mediatorul European.

ALEGEREA ÎN FUNCȚII PUBLICE ȘI DEMNITĂȚI

Unele funcții se ocupă prin *concurs* – de exemplu funcția de judecător, ori de consilier juridic la o instituție a statului, ori de profesor, ori de medic.

Alte funcții se ocupă prin *alegere*, considerându-se că nu contează atât pregătirea și studiile candidatului, cât încrederea pe care i-o acordă oamenii. După ce împlinesc 18 ani cetățenii pot participa la alegerea reprezentanților lor în cele mai importante funcții în stat. Acest drept este un mare câștig al democrației. Exercițarea lui constituie un act de maximă responsabilitate din partea cetățenilor.

De regulă, candidații pentru acele funcții se bazează pe susținerea din partea unui partid politic. Orice cetățean major poate fi membru de partid, însă numai al unuiu. Dintre cele 37 de partide existente în momentul de față în România, unele au reprezentanți în Parlament (partide parlamentare), altele nu (partide neparlamentare).

Unele partide promovează o ideologie de *dreapta*, susținând drepturile individuale față de pozițiile colectiviste, inițiativa privată și piața liberă; extrema dreaptă este reprezentată de fascism și legionarism, iar astfel de formațiuni politice sunt interzise în țara noastră. Alte partide promovează o ideologie de *stânga*, fiind axate pe promovarea grijii statului față de cetățean, a egalității dintre cetățeni, a sindicalismului; extrema stângă e reprezentată de comunism; partidul comunist a fost la putere în țara noastră după cel de-al Doilea Război Mondial până în decembrie 1989 și, după Revoluție, justiția română nu a aprobat reînființarea lui.

Pentru desfășurarea procesului electoral, cei implicați trebuie să fie informați în mod corect și să informeze, la rândul lor, în mod corect. Aceasta se face în timpul *campaniei electorale*.

ȘTIAȚI CĂ...?!

DREPTUL DE A ALEGE ÎN FUNCȚII PUBLICE SE DOBÂNDEȘTE ODATĂ CU ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 18 ANI PÂNĂ ÎN ZIUA ALEGERILOR INCLUSIV.

AU DREPTUL DE A FI ALEȘI CONSILIERI, PRIMARI ȘI DEPUTAȚI CETĂȚENII CU DREPT DE VOT CARE AU ÎMPUNIT, PÂNĂ ÎN ZIUA ALEGERILOR INCLUSIV, VÂRSTA DE CEL PUȚIN 23 DE ANI. CEI CU VÂRSTA DE CEL PUȚIN 33 DE ANI POT FI ALEȘI SENATORI, IAR CEI DE CEL PUȚIN 35 DE ANI POT CANDIDA PENTRU A FI ALEȘI ÎN FUNCȚIA DE PREȘEDINTE AL ROMÂNIEI. NU EXISTĂ CERINȚE CU PRIVIRE LA STUDII.

INFRAȚIUNI

DACĂ VOTEZI FĂRĂ A AVEA ACEST DREPT,
DACĂ VOTEZI ÎN LOCUL ALTEI PERSOANE
SAU DACĂ VOTEZI DE MAI MULTE ORI,
RIȘTI PEDEAPSA ÎNCHISORII.

Pe scurt:

O PERSOANĂ SE IDENTIFICĂ PRIN NUME, DOMICILIU ȘI CETĂȚENIE.

EXERCITAREA DREPTULUI DE A ALEGE ȘI DE A FI ALES SUNT ESENȚIALE PENTRU FUNCȚIONAREA DEMOCRAȚIEI.

V. COPILUL ȘI FAMILIA DIN CARE FACE PARTE

DREPTUL DE A CUNOȘTE PĂRINȚII

Familia tradițională este alcătuită din *doi părinți*. Există însă și familii *monoparentale*, alcătuite dintr-un părinte și copiii întreținuți de el – aceasta pentru că fie părintele nu a fost căsătorit, fie a divorțat sau soțul a decedat, fie copilul a fost adoptat de o singură persoană.

De cele mai multe ori, părinții sunt cei „biologici”. Dacă părinții sunt căsătoriți, se *prezumă* de lege că tatăl copilului este soțul mamei. Când în actele copilului a fost trecută o altă persoană ca tată, se poate *contesta paternitatea* acesteia. Însuși copilul poate oricând contesta paternitatea. Dacă este cunoscut tatăl biologic și acesta refuză să recunoască copilul, atunci se poate apela la justiție pentru *stabilirea paternității*. În felul acesta, niciun părinte nu se poate sustrage de la obligația de a-și crește și educa copilul.

Părinții pot fi și „de îngrijire”, cum ar fi cei care adoptă copii sau îi iau în plasament sau în asistență maternală. Ei au aceleași îndatoriri ca părinții biologici. Mama surrogat nu este considerată părinte biologic.

Când copilul a fost adoptat, pentru a nu fi afectate relațiile de familie tocmai stabilite, legea permite ca el să își cunoască părinții naturali numai după ce împlinește vârsta de 18 ani.

DREPTUL DE A FI CRESCUT ȘI ÎNGRIJIT DE AMBII PĂRINȚI

Vremea sclaviei a dispărut demult. Oamenii nu pot fi stăpâni ai altora. Drepturile omului garantează că nicio persoană nu poate fi proprietatea altei persoane. Evident, copiii nu sunt bunuri, ci sunt ființe umane înzestrate cu calități și cu drepturi. În niciun caz, ei nu sunt proprietatea părinților lor.

În trecut, copilul era considerat proprietatea tatălui său. Apoi, a început să fie favorizată mama în tot ceea ce însemna creșterea copilului. În prezent, este interzis să se facă vreo deosebire între părinți pe considerente de gen: amândoi au drepturi și îndatoriri egale în raport cu copilul lor și această regulă se aplică indiferent dacă părinții sunt căsătoriți, divorțați, ori separați în fapt.

Pentru dezvoltarea plenară și armonioasă a personalității sale, copilul trebuie să crească într-un mediu familial echilibrat, într-o atmosferă de fericire, dragoste și înțelegere. Părinții sunt obligați prin lege să se ocupe de creșterea, educarea și îngrijirea copilului. Pentru aceasta, ei trebuie: să supravegheze copilul, să coopereze cu el, să îi respecte viața intimă, privată și demnitatea, să îl informeze despre ceea ce îl poate afecta, să ia în considerare opinia sa. Modul în care își îndeplinesc aceste obligații poate fi verificat oricând de către serviciul public de asistență socială.

DE REȚINUT

PĂRINȚII AU DREPTURI ȘI ÎNDATORIRI **EGALE** ÎN PRIVINȚA COPILULUI LOR, INDIFERENT DACĂ LOCUIESC SAU NU ÎMPREUNĂ, FĂRĂ A SE FACE ÎNTRE CEI DOI VREO DIFERENȚIERE PE CRITERIUL GENULUI.

Copilul nu poate fi despărțit de părinții săi împotriva voinței acestora. Acest lucru este posibil doar când părinții sunt separați și se stabilește locuința numai la unul dintre ei (prin acordul lor sau, în lipsa acestuia, de către instanța judecătorească) sau dacă părinții fac rău copilului (ceea ce se stabilește doar de către instanță).

PĂRINȚI ÎN STRĂINĂTATE

E posibil ca părinții să decidă să plece să lucreze în străinătate, de regulă la muncă și asta pentru o perioadă îndelungată. De multe ori, copiii rămași acasă se simt neglijăți. Ei au dreptul de a păstra relațiile personale și a avea contacte directe, în mod regulat, cu părintele plecat. Dacă ambii părinți vor să plece la muncă în străinătate, atunci cu 40 de zile înainte ei trebuie să anunțe serviciul public de asistență socială, iar Judecătoria trebuie să stabilească cui se dă tutela copilului.

STATISTICI

PESTE 80.000 DE COPII DIN ROMÂNIA AU UNUL SAU AMBII PĂRINȚI PLECAȚI LA MUNCĂ ÎN STRĂINĂTATE, CONFORM DATELOR OFICIALE. SE PARE ÎNSĂ CĂ NUMĂRUL REAL ESTE DE CEL PUȚIN DOUĂ ORI MAI MARE.

HELP LINE

COPIII CARE AU PĂRINȚII PLECAȚI ÎN STRĂINĂTATE ȘI CARE AU NEVOIE DE CONSILIERE POT APELA GRATUIT, DE PE TERITORIUL ROMÂNIEI, NUMĂRUL TELEFONIC **0800.070.040**, UNDE POT PRIMI INFORMAȚII ȘI CONSILIERE GRATUITĂ, DE LUNI PÂNĂ VINERI, ÎN INTERVALUL ORAR 9,30-17,30.

PĂRINȚII DESPĂRȚIȚI ȘI CEI DIVORȚAȚI

Uneori, părinții se *despart* și aleg să trăiască separat. Cei care sunt căsătoriți înțeleg să pună capăt căsniciei lor prin *divorț*. Trebuie să știți că relația sau tensiunile dintre părinți nu trebuie să influențeze relația dintre copil și fiecare părinte. Ei păstrează calitatea de părinte până la deces sau până la decăderea din drepturile părintești, dacă va fi cazul.

DE REȚINUT

DIVORȚUL ARE LOC DOAR ÎNTRE SOȚI, NU ȘI ÎNTRE PĂRINTE ȘI COPIL.

Așadar, legăturile dintre părinte și copil se vor păstra chiar dacă părinții nu mai sunt împreună, fiind în interesul superior al copilului să aibă contact și acces cât mai des la părinții săi.

De regulă, la divorț părinții stabilesc un **plan parental** prin care se înțeleg unde *va locui copilul* (la unul dintre părinți sau la amândoi, pe rând), cu privire la *obligatia de întreținere* pe care o datorează amândoi părinții, modul de desfășurare pe mai departe a *relațiilor personale cu copilul* (prin vizite reciproce, prin întâlniri în locuri publice, prin găzduire peste noapte, la sfârșit de săptămână și/sau în timpul vacanțelor, prin telefon sau internet, etc). Atunci când nu se înțeleg, părinții pot apela la un mediator pentru a ajunge la un acord, în caz contrar toate aceste aspecte urmează a fi stabilite de instanța de judecată.

INFRAȚIUNE

DACĂ UN PĂRINTE A FOST OBLIGAT PE CALE JUDECĂTOREASCĂ SĂ PLĂTEASCĂ PENSIE DE ÎNTREȚINERE ȘI NU O FACE TIMP DE TREI LUNI, FAPTA CONSTITUIE INFRAȚIUNEA DE **ABANDON DE FAMILIE**. PENTRU A SE ÎNCEPE UN DOSAR PENAL ESTE NEVOIE DE PLÂNGERE DIN PARTEA CELUILALT PĂRINTE (PENTRU COPILUL PÂNĂ ÎN 14 ANI), RESPECTIV A MINORULUI ASISTAT DE CELĂLALT PĂRINTE (PENTRU COPILUL DE 14-18 ANI). ORICÂND PE PARCURSUL PROCESULUI PLÂNGEREA POATE FI RETRASĂ.

Așa cum părintele la care nu stă copilul are dreptul de a ține legătura cu el, tot astfel, părintele la care locuiește copilul are obligația de a facilita această legătură. Din păcate, în unele familii copilul este învățat de părintele cu care stă mai mult să se depărteze de celălalt părinte – cercetătorii au stabilit că, trăind într-un mediu ostil pentru părintele care nu are custodia, copilul poate fi afectat de *sindromul alienării parentale*: se va înstrăina de acest părinte, se va transforma treptat într-o persoană negativistă, frustrată, chiar violentă, condusă de sentimente de neajutorare sau de ură și răzbunare. Practic, copilul este supus unei forme grave de abuz emoțional, care îl va afecta și pe el, și pe cei din jur.

GRADELE DE RUDENIE

Unele persoane sunt extrem de apropiate, așa că fac parte dintr-o „familie”. Ele își datorează sprijin reciproc și, la deces, au dreptul la moștenire dacă cel decedat nu a lăsat bunurile prin testament unor persoane străine. În caz de deces al unui părinte, $\frac{1}{4}$ din averea sa rămâne soțului supraviețuitor și restul de $\frac{3}{4}$ se împarte în mod egal între copii.

Legătura de sânge dintre două persoane se numește *rudenie*. Copiii care sunt adoptați își pierd orice legătură cu părintele natural și devin rude cu noii părinți (*rudenie civilă*).

Legătura dintre persoane se măsoară în *grade*, reprezentând numărul nașterilor intervenite între cele două persoane: astfel, copiii sunt rude de gradul întâi cu părinții lor; de gradul doi cu bunicii lor (de la bunic la părinte a intervenit o naștere, de la părinte la copil o a doua naștere) și de gradul trei cu unchii lor. Frații între ei sunt rude de gradul doi, iar verișorii sunt rude de gradul patru.

Frații care au aceeași mamă, dar tați diferiți sunt frați *couterini*; cei care au tată comun, dar mame diferite, sunt frați *cosanguini* – în limbaj popular, ei se numesc *vitregi*.

INFRAȚIUNE

DACĂ UN PĂRINTE CARE ARE CUSTODIA COPILUL ÎL ÎMPIEDICĂ ÎN MOD REPETAT PE CELĂLALT PĂRINTE SĂ AIBĂ **LEGĂTURI PERSONALE CU MINORUL**, FAPTA CONSTITUIE INFRAȚIUNE. TOT ASTFEL, ESTE INFRAȚIUNE FAPTA PĂRINTELUI NECUSTODIAN DE A **REȚINE COPILUL FĂRĂ SĂ AIBĂ CONSIMȚĂMÂNTUL PĂRINTELUI LA CARE ACESTA LOCUIEȘTE**.

DE REȚINUT

ÎNTRU **RUDE** EXISTĂ LEGĂTURI DE SÂNGE. DOUĂ PERSOANE CARE SE CĂSĂTORESC NU DEVIN RUDE, CI SUNT **SOȚI**. RUDELE UNUI SOȚ VOR FI PENTRU CELĂLALT SOȚ NU RUDE, CI **AFINI**.

ȘTIAȚI CĂ...?!

ARBORELE GENEALOGIC ESTE O REPREZENTARE GRAFICĂ ÎNTRU URMAȘII UNEI PERSOANE, PENTRU A ARĂTA SCHEMATIC GRADUL DE ÎNRUDIRE AL ACESTORA ÎN DIFERITELE FAMILII. PERSOANA DE REFERINȚĂ, CU DATELE CUNOSCUTE, ESTE POZIȚIONATĂ LA RĂDĂCINA ARBORELUI; ÎN RAMURILE DE DEASUPRA SUNT TRECUȚI COPIII ȘI ALȚI DESCENDENȚI, IAR PERSOANA CU ACELAȘI GRAD DE RUDENIE MAI TÎNĂRĂ ESTE TRECUTĂ ÎN STÂNGA FAȚĂ DE CEA MAI ÎN VÂRSTĂ.

RESPECTAREA RUDELOR ȘI A MEMORIEI CELOR DECEDAȚI

Copilul este fiul/fiica părinților până la decesul lor. El le datorează respect – așa ne dictează morala noastră și tot astfel ne indică legea. Astfel, dacă un copil își bate părinții sau îi dă afară din casă, nu le mai poate cere să îl întrețină. Părinții pot decide chiar să își **dezmoștenească** copilul. În caz de violență gravă sau încercare de omor a părintelui, legea prevede că minorul devine **nedemn** de a-l moșteni.

Legea prevede că morții și memoria lor trebuie respectată. Nu aveți voie să vă bateți joc de cadavrul sau de cenușa unei persoane și nici să distrugeți cruci și morminte, căci aceasta constituie o acțiune de **profanare** și este infracțiune!

PEDEPSELE

Cei mai mulți părinți au o grijă foarte mare de copiii lor, le sunt alături la greu, îi ajută și îi iubesc. Le vorbesc blând, dar sunt și fermi. La rândul lor, copiii se simt în siguranță, găsind în părinți și niște prieteni buni. Știu că vor fi iertați dacă au greșit și că vor fi spijiniți în deciziile pe care le vor lua. Respectul, căldura și încrederea sunt reciproce.

Din păcate, sunt și unele familii unde copiii sunt bruscați, insultați, amenințați, loviți, pedepsiți aspru. Acolo se mai aud vorbele: „*Eu te-am făcut, eu te omor!*”, „*Unde dă părintele, crește!*” sau „*Bătaia e ruptă din rai!*”. Aceste atitudini sunt dovada unei mentalități învechite.

În ziua de azi se acceptă că un copil este o persoană și că el are dreptul de a i se respecta individualitatea. De aceea, nu i se pot aplica pedepse fizice sau alte tratamente umilitoare sau degradante și nici nu poate fi privat de drepturi, astfel încât să îi fie pusă în pericol sănătatea fizică sau psihică. Este adevărat că, uneori, părinții iau *măsuri disciplinare* în cadrul educației pe care sunt responsabili să o dea copilului, dar acestea nu trebuie să afecteze demnitatea lui.

Smucirea, amenințarea, strigarea la copil, mai ales în public, creează temere și/sau sunt percepute ca fiind umilitoare. Pedepsele fizice și umilitoare aplicate copiilor au ca efect imediat rănirea copilului. Pe termen mediu se rupe atașamentul dintre copil și părinte, iar pe termen lung va fi afectată dezvoltarea ulterioară a copilului, transformându-l într-o persoană anxioasă, retrasă sau, la rândul lui ei, abuzatoare cu cei din jur, poate chiar cu proprii săi părinți ori copii.

FAMILIA EXTINSĂ

Copiii sunt îndrăgiți și ajung să aibă relații afective și cu alte rude decât părinții: bunicii, frații, unchii etc. De aceea, legea prevede dreptul copilului de a-și cunoaște rudele și de a avea relații personale și contacte directe cu acestea. Părinții nu pot împiedica aceasta decât dacă instanța judecătorească a decis astfel, întrucât ar exista un pericol cu privire la minor.

A avea astfel de relații personale înseamnă a se întâlni, a se vizita, a corespunde, a fi găzduit, a trimite și a primi informații și fotografii. Menținerea relațiilor cu familia extinsă, inclusiv în caz de separare sau divorț al părinților, contribuie la dezvoltarea armonioasă a copilului.

ABUZ ASUPRA COPILULUI

INTRĂ ÎN ACEASTĂ CATEGORIE ORICE ACȚIUNE VOLUNTARĂ A UNEI PERSOANE CARE SE AFLĂ ÎNTR-O RELAȚIE DE RĂSPUNDERE, ÎNCREDERE SAU DE AUTORITATE FAȚĂ DE COPIL, PRIN CARE SUNT PERICLITATE VIAȚA, DEZVOLTAREA FIZICĂ, MENTALĂ, SPIRITUALĂ, MORALĂ SAU SOCIALĂ, INTEGRITATEA CORPORALĂ, SĂNĂTATEA FIZICĂ SAU PSIHICĂ A COPILULUI.

EXISTĂ CINCI FORME DE ABUZ: FIZIC, EMOȚIONAL, PSIHOLGIC, SEXUAL ȘI ECONOMIC.

TELEFONUL COPILULUI

ORICE ÎNCĂLCARE A DREPTURILOR COPILULUI ȘI ORICE FORMĂ DE ABUZ ASUPRA SA POATE FI ANUNȚATĂ TELEFONIC LA NR. 116.111. AICI, ASOCIAȚIA TELEFONUL COPILULUI VĂ INFORMEAZĂ DESPRE DREPTURI, VĂ CONSILIAZĂ CU PRIVIRE LA PROBLEMA SEMNALATĂ ȘI VĂ ÎNDRUMĂ, DACĂ ESTE CAZUL, LA ORGANELE ABILITATE.

Atunci când este sesizată pe orice cale de comiterea unui abuz asupra copilului, Direcția generală de asistență socială și protecție a copilului face rapid o investigație și, dacă minorul este în pericol iminent, poate decide scoaterea lui din acel mediu și plasarea lui în regim de urgență la o altă familie, persoană sau un serviciu specializat, urmând ca apoi un judecător să confirme sau să infirme această măsură – în prezent sunt 57.000 de copii luați de lângă părinții lor, care i-au abuzat sau neglijat; doar în anul 2015 au fost peste 10.000 de copii abuzați. Dacă este cazul, vor începe procedurile pentru decăderea din drepturile părintești.

Când copilul este maltratată sau dacă sănătatea ori viața lui sunt puse în pericol, poliția va deschide un dosar penal indiferent pe ce cale află de aceste fapte.

INFRAȚIUNE

PUNEREA ÎN PRIMEJDIE GRAVĂ, PRIN MĂSURI SAU TRATAMENTE DE ORICE FEL, A DEZVOLTĂRII FIZICE, INTELECTUALE SAU MORALE A MINORULUI, DE CĂTRE PĂRINȚI SAU DE ORICE PERSOANĂ ÎN GRIJA CĂREIA SE AFLĂ MINORUL, CONSTITUIE INFRAȚIUNEA DE RELE TRATAMENTE APLICATE MINORULUI ȘI SE PEDEPȘTE CU ÎNCHISOAREA.

VIOLENȚA DOMESTICĂ

În unele familii se întâlnesc cazuri extrem de grave: copiii sunt loviți cu pumnii, bătuți cu cureaua ori călcați în picioare; sunt închiși în pivniță, legați cu lanțul de pat, arși cu țigara; sunt violați ori chiar omorâți. Toate aceste fapte sunt extrem de grave și constituie infracțiuni, adică cel care le comite riscă să fie trimis în închisoare. Întotdeauna când cel agresat este un membru de familie (copil, părinte, bunic, soț sau concubin) infracțiunea este considerată mai gravă și pedeapsa care se va aplica va fi majorată cu o pătrime.

Dacă sunteți victima unei astfel de infracțiuni, este necesar să vorbiți cât mai repede cu cineva apropiat cu care vă puteți sfătui: rudă, vecin, profesor. Cât mai rapid trebuie anunțat serviciul de protecție a copilului sau poliția. Când sunteți în pericol grav, puteți să fiți primiți într-un centru pentru adăpostirea victimelor violenței în familie.

Atunci când există un pericol pentru viața, libertatea, integritatea fizică sau psihică a unei persoane, determinate de un act de violență din partea unui membru al familiei, se poate solicita Judecătoriei să emită un **ordin de protecție**. Protecția se acordă pentru maxim 6 luni și ea poate consta în evacuarea agresorului din locuință, interzicerea de a veni în contact cu victima, obligarea lui de a nu se apropia la o anumită distanță față de victimă, copiii sau rudele ei.

DE REȚINUT

ÎN CAZ DE VIOLENȚĂ DOMESTICĂ ORICINE POATE ANUNȚA POLIȚIA. POLIȚIȘTII POT INTERVENI ȘI DIN OFICIU, CHIAȚ DACĂ NU ESTE FORMULATĂ VREO PLÂNGERE DIN PARTEA CELUI AGRESAT. ÎN TIMPUL PROCESULUI, DACĂ VICTIMA CREDE CĂ FAPTA NU SE VA MAI REPETA, SE POATE ÎMPĂCA CU AGRESORUL CARE ESTE DIN FAMILIA SA, DAR NUMAI DACĂ EA DOREȘTE ACEST LUCRU.

PROTEJAREA COPIILOR LIPSIȚI DE FAMILIE

Când copilul este lipsit temporar sau definitiv de familia sa (părinți decedați, necunoscuți, decăzuți din drepturile părintești, condamnați cu interzicerea drepturilor părintești, puși sub interdicție, declarați dispăruți, declarați morți), când copilul este abuzat ori neglijat chiar de către aceasta, sau când copilul este găsit ori abandonat în unități sanitare, se ia o măsură de protecție numită *plasament*. Prin această măsură, copilul va fi dat în grija temporară a unei persoane/familii, a unui asistent maternal sau a unui serviciu de tip rezidențial.

Unii copii sunt *adoptați*. Adopția este dorită, de regulă, de părinții care nu pot avea copii pe cale naturală. În acest caz, părinții naturali își dau consimțământul pentru adopție și copilul va dobândi legături de rudenie cu noua sa familie, cele vechi încetând definitiv. Părinții adoptatori pot fi români sau străini care domiciliază în străinătate. Dacă un părinte care are deja un copil se căsătorește cu o altă persoană, aceasta din urmă are posibilitatea de a adopta acel copil și, astfel, ambii soți vor apărea și în acte ca fiind părinții lui.

RĂPIRE ȘI ABANDONARE

Copilul poate călători în străinătate singur sau cu părinții lui. Dacă un părinte părăsește țara cu copilul fără a avea acest drept și fără acordul celuilalt părinte, fapta se numește *răpire internațională de copil* și Ministerul Justiției va intra în alertă pentru a face demersurile în vederea înapoierii.

În cazul în care copilul dispare de la domiciliu, părinții sau persoana care avea datoria să îl supravegheze trebuie ca în 24 de ore să anunțe poliția, care în scurt timp va începe urmărirea generală după o procedură specifică – sistemul „Alertă răpire copil”. În România, anual sunt 3000 de sesizări pentru dispariția unor copii. 95% din cazuri sunt însă plecări voluntare. În momentul de față (*ianuarie 2016*) sunt 24 de copii dispăruți, enumerați la rubrica specifică de pe site-ul Poliției Române, copii care încă nu au fost găsiți.

Copilul are dreptul să crească alături de părinții săi. Iar părinții au obligația să îl îngrijească. Atunci când îndepărtează copilul sau când se îndepărtează ei de copil, pot fi trași la răspundere.

INFRAȚIUNI

DACĂ PĂRINȚII ÎL PĂRĂSESC SAU ABANDONEAZĂ ȘI, ASTFEL, COPILUL SUFERĂ FIZIC SAU PSIHIC, FAPTA SE NUMEȘTE INFRAȚIUNEA DE **ABANDON DE FAMILIE** ȘI SE SANȚIONEAZĂ DACĂ MINORUL DEPUNE PLÂNGERE. ÎNCHIDEREA, ASCUNDEREA SAU RĂPIREA UNUI COPIL, INDIFERENT CINE O COMITE, REPREZINTĂ O ALTĂ INFRAȚIUNE GRAVĂ NUMITĂ **LIPSIRE DE LIBERTATE**.

TELEFON COPII DISPĂRUȚI

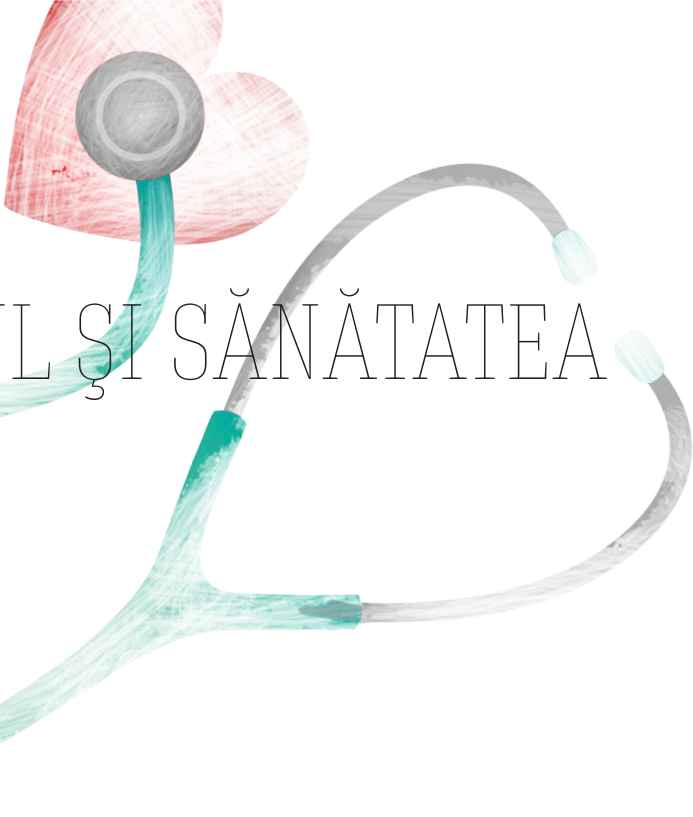
ÎN TOATE ȚĂRILE DIN EUROPA DISPARIȚIILE DE COPII SUNT SESIZATE LA NUMĂRUL UNIC **116.000**.

Pe scurt:

INDIFERENT DE STAREA LOR CIVILĂ, PĂRINȚII SUNT EGALI ÎN DREPTURI ȘI OBLIGAȚI FAȚĂ DE COPIL.

SUNT INTERZISE PEDEPSELE CARE PRODUC SUFERINȚE FIZICE SAU PSIHICE COPILULUI.

VI. COPILUL ȘI SĂNĂTATEA

SERVICII MEDICALE

Copilul are dreptul de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate posibilă și de a beneficia de servicii medicale și de recuperare.

Dacă adulții pot beneficia de acces la policlinici și spitale publice atunci când fac dovada achitării unei cotizații lunare (utilizând cardul de sănătate), copiii au în mod gratuit acest drept. Dar, pentru aceasta, ei trebuie să fie înscrși în evidența unui *medic de familie*. Unele dintre serviciile medicale sunt asigurate chiar în interiorul școlilor și liceelor, ambulatoriu sau prin cabinete medicale.

Puteți merge cu încredere la medic. Pacientul are dreptul ca personalul medical să păstreze *confidențialitatea* cu privire la starea sa, diagnosticul sau tratamentul aplicat. Trebuie să fie tratat în mod respectuos. Cât timp pacientul este în unitatea medicală, el nu poate fi filmat sau fotografiat.

Internetul oferă informații despre medicamente. Sunt unele persoane care vând medicamente prin internet. Fiți precauți! Țineți cont că un diagnostic poate pune doar un medic, iar medicamentele le poate vinde numai un farmacist.

Copiii nu pot dona organe sau țesuturi. Un copil poate dona numai celule stem, atunci când primitorul este o rudă până la gradul patru, dar cu consimțământul său în cazul în care are 10 ani împliniți, dat în fața președintelui tribunalului și cu acordul părintelui. Prelevarea de organe, țesuturi și/sau celule de la minorul decedat se face numai cu consimțământul scris al unuia dintre membrii majori ai familiei sau al rudelor.

De multe ori, este de ajutor psihologul din cadrul școlii sau cel din cabinetul privat. *Nu confundați psihologul cu psihiatrul*: primul acordă consiliere și ajutor emoțional, suferesc; al doilea este un cadru medical care pune diagnostic și prescrie tratamente, de cele mai multe ori medicamentoase.

DE REȚINUT

PENTRU A FI EFECTUATE ACTE MEDICALE CARE ȚIN DE PROBLEMELE SEXUALE SAU REPRODUCTIVE, COPILUL DE 16 ANI NU MAI ARE NEVOIE DE ACORDUL PĂRINȚILOR.

CORUPȚIE

CÂND UN MEDIC PRETINDE BANI SAU PRODUSE PENTRU A EFECTUA ACTUL MEDICAL, EL COMITE INFRAȚIUNEA DE **LUARE DE MITĂ**, INDIFERENT DACĂ PRIMEȘTE SAU NU CEEA CE A SOLICITAT. CÂND UN PACIENT PROMITE SAU OFERĂ VREUN FOLOS MEDICULUI, FIE ÎNAINTE, FIE DUPĂ ÎNDEPLIREA ACTULUI MEDICAL, COMITE INFRAȚIUNEA DE **DARE DE MITĂ**. PENTRU AMBELE PERSOANE SE VA APLICA PEDEAPSA ÎNCHISORII.

ALCOOLUL

O jumătate dintre adolescenți au consumat alcool cel puțin o dată. Unii beau din teribilism, alții să își facă curaj pentru a comite fapte imorale sau ilegale, iar alții de plăcere. Unii cred că astfel ajung să se simtă maturi, alții vor doar să se distreze.

Trebuie să știți că legea interzice servirea minorilor cu băuturi alcoolice.

Efectele consumului de alcool sunt negative: creierul este afectat, procesul de învățare și performanța școlară scad, dezvoltarea tânărului este pusă în pericol. Scade inhibiția specifică vârstei și predispune adolescentul la o viață sexuală necorespunzătoare, care poate genera o sarcină nedorită sau contractarea unei boli cu transmitere sexuală. Cel mai periculos este să fie dependent de băuturi alcoolice (devine *alcoolic*). Trebuie să știți că există instituții speciale pentru dezalcoolizare și tratament specific.

Printre cauzele principale de deces ale adolescenților se află accidentele de circulație produse pe fondul consumului de alcool sau a altor substanțe, psihoactive. Dacă ați consumat așa ceva, sub nicio formă să nu vă urcați pe scuter sau la volanul unui autoturism! Riscați să comiteți un accident rutier, să distrugeți mijlocul de transport, să vă răniți voi înșivă ori să vătămați sau chiar să ucideți pe cineva. În România, poliția face deseori controale în trafic: dacă la testul cu alcoolscopul valoarea este pozitivă, veți fi amendați pe loc. Dacă valoarea este peste 0,4 mg/litru alcool pur în aerul expirat, veți fi conduși la clinică pentru recoltare de mostre biologice, iar dacă se constată că aveți o îmbibație alcoolică de peste 0,8 g/l alcool pur în sânge, fapta constituie infracțiune sancționată cu închisoare între 1 și 5 ani sau amendă penală.

Evident, dacă nu dețineți permis de conducere și ați condus mașina pe drumul public, comiteți o infracțiune distinctă. Nu are importanță că ați condus doar câțiva metri până ați fost oprit de poliție sau că aveți de rezolvat ceva urgent. Dacă mașina v-a fost încredințată de un adult care știa că nu aveți permis sau că ați consumat alcool, acesta va fi sancționat și el cu închisoarea.

DE REȚINUT

ÎN ROMÂNIA LIMITA LEGALĂ A
ALCOOLEMIEI LA VOLAN ESTE
ZERO LA MIE.

TUTUNUL

S-a constatat că majoritatea adulților fumători s-a apucat de acest viciu în adolescență și că un sfert dintre adolescenți fumează regulat sau ocazional. Curiozitatea sau anturajul îi convinge pe unii să se apuce de fumat. Apoi devin dependenți. Chestia cu „*Da, dar bunicul a fumat toată viața lui și a trăit până la 80 de ani*” nu mai ține: în ziua de azi oamenii fac mai puțin sport, consumă alimente ce conțin o grămadă de *E-uri* și sunt mai stresați. Dacă la toate acestea se adăugă alcool și tutun, avem ingredientele perfecte pentru o moarte prematură. În țara noastră mor în fiecare oră patru români din cauza fumatului, atât activ, cât și pasiv.

Ar fi bine să nu instigați pe alții să vă urmeze obiceiurile. Aveți grijă să nu fumați în școală sau în zona ei, căci puteți fi sancționați disciplinar. În țara noastră s-a aprobat recent o lege care interzice fumatul în spații publice închise, iar sancțiunea este amenda între 100 și 500 lei. La locurile de joacă pentru copii este interzisă chiar și utilizarea țigării electronice. Ar trebui să mai știți că fumatul în perioada sarcinii poate avea drept efect aducerea pe lume a unui copil cu malformații.

Și încă ceva: legea interzice ca minorilor să li se vândă sau să li se distribuie gratuit produse din tutun.

ȘTIAȚI CĂ...?!

NARGHILEAUA FOLOSEȘTE DESEORI TOT
TUTUN, AVÂND ÎNSĂ AROMĂ DE FRUCTE.
O ORĂ DE FUMAT DIN NARGHILEA ESTE
ECHIVALENTĂ CU FUMATUL A 200 DE
ȚIGĂRI.

PASTILE, ETNOBOTANICE, DROGURI

Trebuie să știți că *pastilele* sunt făcute să vă însănătoșească și că ele se prescriu de către medici. Sunteți la vârsta la care nu trebuie să vă îmbuibăți cu vitamine ca să vă crească mușchii sau cu pastile ca să slăbiți: sportul și hrana adecvată sunt suficiente în această perioadă în care nu e definitivat procesul de creștere. Aveți grijă: unele substanțe, precum diazepamul sau morfina, se vând doar cu prescripție medicală și nu pot fi folosite decât în scop terapeutic. Deținerea unor astfel de substanțe poate atrage aplicarea unei amenzi.

Etnobotanicele sunt droguri alcătuite dintr-un amestec de ierburi și substanțe chimice. Consumul lor duce la efecte imediate: amețelă, halucinații, greață, leșin. O intervenție medicală poate fi salvatoare numai dacă este imediată. Legea interzice nu doar vânzarea etnobotanicelelor, ci și publicitatea cu privire la ele.

Din păcate, *drogurile* sunt consumate de 5% dintre adolescenții români. Există mai multe feluri de droguri: marijuana, hașiș, cocaină, heroină, opiu, crack, ecstasy, LSD, amfetamină etc. Ele se găsesc sub mai multe feluri: sub formă de pastile, sub formă de prafuri care se aspiră, sub formă de țigară sau injectabile. Ele se vând de către dealeri care la început le oferă la prețuri mici sau chiar gratuit, ca apoi să crească prețul pe măsură ce consumatorul devine dependent.

Efectele drogurilor sunt diverse: unele provoacă stări de beție, de veselie sau halucinogene; altele generează semipareză; altele generează boli cardiace ori pulmonare, chiar paranoia; unele produc stare de comă, iar administrate în anumite doze generează moartea. Efectele unor droguri trec după câteva ore, ale altora după câteva zile. Trebuie să știți că acest drum este, de regulă, fără întoarcere. Dependența nu trece de la sine, ci necesită tratament specializat. Căutați îndrumare cât mai repede la părinți, profesori, medici, consilieri.

INFRAȚIUNI

ÎN ROMÂNIA NU ESTE PERMIS CONSUMUL NICIUNUI FEL DE DROG, ACEASTĂ FAPTĂ FIIND INFRAȚIUNE. DE ASEMENEEA, CULTIVAREA, DEPOZITAREA ȘI VÂNZAREA DROGURILOR SUNT INTERZISE.

TELVERDE

DACĂ DORIȚI SFATURI ȘI SPRIJIN CU PRIVIRE LA COMBATerea CONSUMULUI DE DROGURI APELAȚI CU ÎNCREDERE LA NUMĂRUL DE TELEFON 0.8008.700.700 UNDE VĂ VOR RĂSPUNDE SPECIALIȘTII DE LA AGENȚIA NAȚIONALĂ ANTIDROG.

MEDIU ȘI NUTRIȚIE

Dreptul la sănătate implică dreptul la un mediu înconjurător sănătos și la o nutriție adecvată. Diverse boli, de la cancer la obezitate și boli de inimă, sunt deja întâlnite la copii.

România are toate formele de relief: avem mare și munte, dealuri și câmpii. Avem râuri, lacuri și un fluviu. Avem a doua deltă ca mărime din Europa. Natura ne susține și noi trebuie să o protejăm. Ea ne asigură sănătatea, resursele sau locul de relaxare. Exploatarea rațională a lemnului, a apei, recuperarea materialelor reciclabile, sortarea gunoierului (selectarea distinctă a gunoierului menajer de sticlă, hârtie, plastic) sunt semne ale civilizației. Aruncarea gumei de mestecat pe stradă, a cojilor de semințe pe jos la manifestările sportive sau în parc, a ambalajelor pe geamul deschis de la mașină sau a țigării pe trotuar nu constituie doar niște contravenții, adică fapte pentru care poți fi sancționat cu amendă, ci sunt dovada unor carențe în educație.

BOLI LA COPII

ANUAL SE NASC PESTE 1.400 DE COPII CU MALFORMAȚII LA INIMĂ ȘI MAI PUȚIN DE JUMĂTATE AJUNG SĂ FIE TRATAȚI; DACĂ AJUNG SĂ FIE OPERAȚI, NOUĂ DIN ZECE COPII SUPRAVIEȚUIESC. SUNT CÂTEVA SUTE DE CAZURI DE PERSOANE, PRINTRE CARE ȘI COPII, IDENTIFICATE CU BOALA LYME CAUZATE DE MUȘCĂTURA DE CĂPUȘE. UNUL DIN 10.000 COPII ESTE DEPISTAT CU O FORMĂ DE CANCER; 80% SUNT VINDECABILI. UN SFERT DINTRE COPII SUNT PREDISPUȘI LA TULBURĂRI DE DEZVOLTARE, DE ATENȚIE SAU DIN SPECTRUL AUTIST (AVEM 30.000 COPII BOLNAVI DE AUTISM). 2.500 DE COPII AU DIABET ȘI SUNT DEPENDENȚI DE INSULINĂ. 2.000 DE COPII SUNT DIAGNOSTICAȚI CU ARTRITĂ IDIOPATICĂ JUVENILĂ, BOALĂ CARE NU SE VINDECĂ NICIODATĂ.

Pentru a avea o viață sănătoasă, se impune să facem sport minimum 30 minute pe zi (nu trebuie ignorate exercițiile de tip *qigong* sau *tai chi*), să reducem cât putem zahărul și sarea din alimentația noastră, să renunțăm la dulciuri pentru a consuma în special fructe, legume și cereale și să bem zilnic cel puțin doi litri de apă plată. Nerespectarea regulilor de igienă și de nutriție, nevaccinarea la timp sau existența unor afecțiuni în familie sunt cauze sau condiții care favorizează apariția bolilor. De asemenea, cercetătorii au stabilit că atitudinea negativă, gândurile pesimiste sau emoțiile distructive fac rău și, în timp, acestea vor afecta corpul fizic. Învățați să vă depărtați de tot ce v-ar putea produce o stare de rău fizic și să vă detașați de orice v-ar putea produce o stare de rău psihic.

PROTECȚIA CONSUMATORILOR

După ce achiziționați un bun din comerț, este posibil ca într-un termen de doi ani de la livrare să constatați că **nu este conform** cu produsul ce doreați să îl cumpărați. Atunci trebuie să informați vânzătorul în două luni de la constatarea lipsei de conformitate și aveți următoarele posibilități: îl duceți înapoi și cereți repararea sau înlocuirea lui (care trebuie să se producă în termen de maxim 15 zile fără a mai plăti ceva în plus); dacă acestea nu sunt posibile, puteți cere înapoierea unei părți din prețul plătit ori puteți să restituiți bunul și să primiți înapoi tot prețul. Dacă înlocuirea nu e posibilă, trebuie să primiți înapoi banii plătiți.

Orice produs are o durată medie de utilizare și un termen de garanție stabilit de vânzător. Dacă în aceste termen **produsul se defectează** deși l-ați utilizat potrivit instrucțiunilor de utilizare și exploatare permise, vi se va asigura repararea sau înlocuirea sa. Astfel, în practică, produsele electrice sau electronice au un termen de garanție cuprins între 6 luni și 3 ani, iar în cadrul acestuia produsul stricat vi se va repara gratuit, dar la *service*-urile autorizate de producător.

Când produsele indicate mai sus le-ați cumpărat folosind internetul, tranzacția trebuie confirmată prin e-mail sau în contul dvs. deschis pe site-ul furnizorului. Produsele trebuie furnizate în maximum 30 zile sau în termenul propus de vânzător. Puteți să comunicați furnizorului în termen de 14 zile că v-ați **răzgândit**, fără nicio explicație, iar în termen de alte 14 zile să returnați produsele, urmând a vi se restitui suma de bani plătită.

În cazul în care cumpărați un produs alimentar și nu ați băgat de seamă că are termenul de valabilitate **expirat** puteți cere înlocuirea de îndată a produsului sau returnarea prețului plătit.

Când nu vi se respectă aceste drepturi sau pentru orice nereguli în legătură cu produsele sau serviciile de pe piață puteți sesiza Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor care poate da sancțiuni agentului economic, mergând de la amenzi până la închiderea unității.

Este posibil să aveți probleme cu un bun cumpărat din unul dintre statele membre ale U.E. Dacă în certificatul de garanție se menționează că **garanția este europeană** atunci consumatorul poate solicita aplicarea garanției în oricare dintre aceste state, inclusiv România. Dacă certificatul de garanție nu prevede aceasta, atunci nu se poate solicita aplicarea garanției decât în țara din care s-a achiziționat produsul. Toate informațiile necesare le obțineți de la Centrul European al Consumatorilor România: www.eccromania.ro.

InfoCons
protectia-consumatorilor.ro

TELEFONUL CONSUMATORULUI

ESTE O LINIE TELEFONICĂ CU TARIF
NORMAL, LA CARE CONSUMATORII POT
SUNA PENTRU A PRIMI INFORMAȚII
REFERITOARE LA MODALITATEA ÎN CARE
POT FACE SESIZĂRI SAU RECLAMAȚII CU
PRIVIRE LA PRODUSELE ȘI
SERVICIILE DE PE PIAȚĂ.
INFOCONS: 021.9551.

INFRAȚIUNI

SUNT SANȚIONAȚI CU ÎNCHISOARE
CEI CARE INFESTEAZĂ APA, FALSIFICĂ
BĂUTURI SAU ALIMENTE. LA FEL, CEI
CARE VÂND PRODUSE CU TERMENUL
DE VALABILITATE EXPIRAT DACĂ SUNT
VĂTĂMĂTOARE SĂNĂTĂȚII OAMENILOR.

Pe scurt:

ALCOOLUL ȘI TUTUNUL DĂUNEAZĂ SĂNĂTĂȚII. ACESTEA NU POT FI VÂNDUTE MINORILOR.

ÎN ROMÂNIA ESTE INTERZIS CONSUMUL DE ETNOBOTANICE ȘI AL ORICĂRUI TIP DE DROGURI.

ALIMENTAȚIA CORECTĂ ȘI PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR SUNT ESENȚIALE PENTRU SĂNĂTATE.

VII. COPILUL ȘI VIAȚA SA INTIMĂ ȘI DE FAMILIE

SEX ȘI CONTRACEPȚIE

Este recomandat ca tinerii să nu întrețină relații sexuale decât începând cu momentul în care sunt complet dezvoltați fizic și psihic.

Aceste relații intime trebuie să aibă loc cu consimțământul partenerilor implicați și fără încălcarea legii. Vârsta prea mică a copilului implicat într-o astfel de relație va atrage sancționarea partenerului indiferent că acesta este major sau, la rândul lui, minor.

Chiar dacă copiii își dau acceput, le este interzis majorilor să întrețină relații sexuale cu minorii care le sunt rude (fi, nepoți, strănepoți și frați) sau pe care îi îngrijesc, păzesc, ocrotesc, educă sau îi au în tratament (doctori, profesori, instructori sportivi, preoți, îngrijitori, paznici, etc).

ACT SEXUAL CU UN MINOR

ÎNȚEȚINEREA DE RELĂȚII SEXUALE CU UN MINOR SUB 15 ANI, CHIAȚ ȘI CU CONSIMȚĂMÂNTUL ACESTUIA, ESTE INFRAȚIUNE. DACĂ MINORUL ARE SUB 13 ANI, FAPTA ESTE CONSIDERĂȚ MAI GRAVĂ.

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN ANUL 2011 UN PROFESOR DE SPORT DE LA UN LICEU BUCUREȘTEAN A FOST ARESTAT FIIND ACUZAT CĂ A ÎNȚEȚINUT DE MAI MULTE ORI RELĂȚII SEXUALE CU O ELEVĂ DIN CLASA A XI-A. DUPĂ UN PROCES PENAL CARE A DURAT DOI ANI, PROFESORUL A FOST CONDAMNAT DEFINITIV LA PEDEAPSA DE 3 ANI ÎNCHISOARE CU SUSPENDARE, A FOST OBLIGAT LA CONSILIERE PSIHOLICĂ ȘI I S-A INTERZIS SĂ MAI OCUPÉ PROFESIA DE DASCĂL.

În ziua de azi, contracepȚia nu mai este un subiect tabu. Trebuie să știți că există metode moderne de a împiedica o sarcină, fiecare cu avantaje și dezavantaje, cu beneficii și riscuri: abstenenȚa, pilule contraceptive, sterilet, diafragmă, prezervativ, injecȚie, retragerea etc. Medicul de familie, medicul specialist ginecolog sau specialiștii în planificare familială pot oferi sfaturi tinerilor în alegerea celei mai bune metode contraceptive.

PLATFORMĂ DE EDUCAȚIE

INFORMAȚII DESPRE PREVENIREA SARCINILOR NEDORITE, A BOLILOR CU TRANSMITERE SEXUALĂ ȘI A CHIAȚ A COMPORTAMENTELOR AGRESIVE SAU DEVIANTE DINTRE PARTENERI PUTEȚI GĂSI PE „SEXUL VS. BARZĂ”. ACEASTA ESTE PRIMA PLATFORMĂ DE EDUCAȚIE SEXUALĂ ÎN FORMAT VIDEO DIN ROMÂNIA ȘI ESTE DISPONIBILĂ PE WWW.SEXULVSBARZA.RO.

INFECȚII VENERICE

Relațiile sexuale neprotejate pot avea ca rezultat nu doar nașteri nedorite, ci și transmiterea infecțiilor (boli venerice sau BTS – boli cu transmitere sexuală). Relațiile cu mai mulți parteneri și/sau nefolosirea prezervativului prezintă riscuri majore pentru dobândirea *sifilisului* (care afectează organe vitale și în final duce la deces), a *gonoreei* (duce la inflamarea testiculelor), a infecției cu *Chlamydia* (care la femei duce la infertilitate), a *virusului HPV* (acesta duce la apariția cancerului de col uterin și, nedepistat la timp, este fatal). Un mare pericol îl constituie dobândirea *virusului HIV* care, în câțiva ani de la infectare, duce la declanșarea bolii SIDA și, inevitabil, la deces – în România trăiesc cam 10.000 de persoane care suferă de SIDA; aproape 1.000 de cazuri noi de SIDA sunt depistate anual. Infecția se poate produce prin orice contact neprotejat, normal, anal și chiar oral.

Unele dintre infecții sunt latente, altele se manifestă prin secreții, erupții, mâncărimi, arsuri, dureri. E posibil ca unul dintre parteneri să nu aibă niciun simptom, dar să aibă infecția. La astfel de semne trebuie să consultați un medic de familie, un specialist dermato-venerolog sau un ginecolog; trebuie să anunțați partenerul să își facă și el un control. Rușinea este ultimul lucru la care trebuie să vă gândiți. Apelați grabnic la un medic.

AGRESIUNI SEXUALE ȘI CORUPERE SEXUALĂ A MINORILOR

Relațiile intime pot avea loc doar cu acceptul ambilor parteneri implicați. Nu sunt permise atingerile, gesturile sau acțiunile împotriva voinței partenerului. Dacă faptele produc doar umilință, victima poate să ceară unui judecător să oblige autorul să o despăgubească cu o sumă de bani. Dacă se comite o infracțiune victima poate face plângere penală împotriva autorului. Sexul în public este interzis.

Abuzul sexual produce frică și neîncredere. De rușine, victima însăși ajunge să nege ce i s-a întâmplat. În unele cazuri victima rămâne cu traume psihice profunde. Sunt situații care s-au sfârșit cu sinuciderea victimei. În anumite localități și regiuni din România agresiunile sexuale sunt privite ca fiind ceva normal, ca drept al celui mai tare din familie sau cu autoritate mai mare în comunitate – acest mod de gândire este profund greșit. Trebuie să știți că agresiunile sexuale nu sunt acceptabile nici măcar în cadrul familiei: soț asupra celui alt soț, părinte asupra copilului, copil asupra părintelui.

Minorii care nu au împlinit încă 13 ani sunt ocrotiți în mod special. Unele aspecte ale vieții intime încă trebuie ținute departe de ei, pentru a nu le tulbura dezvoltarea.

INFRAȚIUNE

TRANSMITEREA INTENȚIONATĂ DE BOLI VENERICE PRIN ACT SEXUAL SAU A VIRUSULUI H.I.V./ SIDA PRIN ORICE MIJLOACE, ESTE SANȚIONATĂ CU ÎNCHISOAREA.

CAZURI REALE

ÎN ANUL 2014 UN TÂNĂR DINTR-UN ORAȘ DIN SUDUL ȚĂRII, ÎN VÂRSTĂ DE 24 DE ANI, A DECEDAT. EL SUFEREA DE SIDA ÎN URMA INFESTĂRII ÎNTR-UN SPITAL, LA VÂRSTA DE 3 ANI. DIN CAUZA CONFIDENȚIALITĂȚII MEDICALE S-A DESCOPERIT ACEST LUCRU DE ABIA LA AUTOPSIE. DUPĂ ACEASTĂ VESTE, FOSTELE LUI PARTENERE ȘI-AU FĂCUT ANALIZELE, IAR CEL PUȚIN DOUĂ AU FOST DEPISTATE CU HIV. LA RÂNDUL LOR, AVUSESERĂ ALȚI PARTENERI. ÎN TOTAL PESTE 40 DE PERSOANE ȘI-AU FĂCUT ANALIZELE. ÎN ACELAȘI AN, ÎNTR-UN ORAȘ DE PE LITORAL, S-A DESCOPERIT UN TÂNĂR GAY CARE A INFESTAT ÎN MOD DELIBERAT CÂTEVA ZECI DE ELEVII DE CLASA A XII-A, DUPĂ CE A AFLAT CĂ ESTE PURTĂTOR DE HIV. ÎN PREZENT EL ESTE JUDECAT.

INFRAȚIUNE

DACĂ VICTIMA ESTE FORȚATĂ SAU LEGATĂ ORI ADORMITĂ PENTRU A SUPORTA AGRESIUNI SEXUALE, AUTORUL VA FI SANȚIONAT PENAL. FAPTA ESTE ȘI MAI GRAVĂ DACĂ AUTORUL ESTE RUDĂ, PROFESOR SAU MEDIC AL VICTIMEI, SAU DACĂ VICTIMA ESTE MAI MICĂ DE 16 ANI ORI EA A FOST UTILIZATĂ PENTRU A APĂREA ÎN MATERIALE PORNOGRAFICE, SAU DACĂ AU ACȚIONAT MAI MULȚI AUTORI ÎMPREUNĂ.

INFRAȚIUNI

ACTELE NEPOTRIVITE FAȚĂ DE MINORII MAI MICI DE 13 ANI, ÎN LEGĂTURĂ CU VIAȚA INTIMĂ, CONSTITUIE INFRAȚIUNEA NUMITĂ **CORUPERE SEXUALĂ** ȘI PEDEPSELE SUNT MAI MARI. INTRĂ AICI AGRESIUNILE SEXUALE ASUPRA LOR, OBLIGAREA LOR SĂ FACĂ ASEMENEA ACTE FAȚĂ DE ALTE PERSOANE, DESFĂȘURAREA DE ACTE SEXUALE DE FAȚĂ CU EI, ÎNMÂNAREA CĂTRE EI DE MATERIALE PORNOGRAFICE.

COMIT INFRAȚIUNEA DE **RACOLARE A MINORILOR ÎN SCOPURI SEXUALE** ADULȚII CARE PROPUN ACESTOR MINORI, INCLUSIV PRIN TELEFON SAU INTERNET, SĂ SE ÎNTÂLNEASCĂ PENTRU A PARTICIPA SAU ASISTA LA ACTE SEXUALE SAU DE AGRESIUNE SEXUALĂ.

VIOLUL

Violul este un fel de armă fizică, dar și psihică. El răspândește teama și umilește nu doar victima, ci și familia acesteia. Victima este stigmatizată, pe când agresorul este uneori văzut drept un erou printre prietenii săi. În timp, victima dezvoltă o repulsie față de sexul opus sau, din contră, ajunge să nu îi mai pese de corpul său și se poate deda la acte de prostituție. De cele mai multe ori, agresorul este o persoană violentă, cu probleme psihice sau care a mai comis astfel de fapte în trecut.

INFRAȚIUNEA DE VIOL

SE PEDEPSEȘTE CU ÎNCHISOAREA ORICE RAPORT SEXUAL, ACT SEXUAL ORAL, ACT SEXUAL ANAL, ORICE ALT ACT DE PENETRARE VAGINALĂ SAU ANALĂ, CÂT TIMP A FOST COMIS PRIN CONSTRÂNGERE. ATENȚIE: ESTE LA FEL DE GRAV DACĂ PENTRU PENETRARE S-AU FOLOSIT PĂRȚI ALE CORPULUI ORI DIVERSE OBIECTE!

În ultimii ani a crescut numărul de fete și băieți violați de cei din jurul lor: prieteni, cunoștințe, iubiți. Mulți încearcă să aplice ceea ce văd în filme pornografice. În 80% din cazuri, victima cunoaște agresorul. S-au înregistrat cazuri de părinți care își violează proprii copii (mai ales de către părinții care consumă alcool și droguri), unele fete rămânând însărcinate.

De regulă, agresiunea sexuală are loc din partea băieților/bărbaților asupra fetelor sau asupra altor băieți. Există cazuri, foarte rare, când femeii au violat bărbați. Există și câteva cazuri de fete care, pentru a se răzbuna, au pus la cale violarea unor prietene, motiv pentru care au fost condamnate pentru complicitate la viol.

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN NOIEMBRIE 2014, ÎNTR-O LOCALITATE DIN ESTUL ȚĂRII, ȘAPTE TINERI CU VÂRSTE CUPRINSE ÎNTRE 18 ȘI 27 DE ANI AU SECHESTRAT ȘI VIOLAT PE CÂMP, TIMP DE MAI MULTE ORE, O FAȚĂ DE 18 ANI, PÂNĂ CÂND A RĂMAS INCONȘTIENTĂ. ÎNȚIAL AU FOST REȚINUȚI DE POLIȚIE ȘI ARESTAȚI DE JUDECĂTOR PENTRU CÂTEVA LUNI, DUPĂ CARE AU FOST ARESTAȚI LA DOMICILIU ȘI ÎN FINAL LĂSAȚI ÎN LIBERTATE, DAR SUB CONTROL JUDICIAR PE PARCURSUL PROCESULUI. PROCESUL S-A FINALIZAT DUPĂ UN AN DE ZILE ȘI PEDEPSELE STABILITE DE JUDECĂTORI AU FOST: 10 ANI ÎNCHISOARE PENTRU CEL CARE S-A OFERIT SĂ CONDUCĂ FATA CU MAȘINA ȘI CARE, DUPĂ CE A OPRIT PE CÂMP, A AVUT IDEEA CHEMĂRII CELORLALȚI PRIETENI SĂ COMITĂ FAPTA, CÂTE 8 ANI ÎNCHISOARE PENTRU ALȚI TREI INFRACTORI ȘI CÂTE 6 ANI ÎNCHISOARE PENTRU ULTIMII TREI CARE AU RECUNOSCUȚ FAPTA.

Prudența în relațiile cu anumite persoane sau față de locurile frecventate poate înlătura condițiile care favorizează comiterea violurilor. Dacă totuși fapta are loc, victima nu trebuie să aibă niciun fel de simpatie sau compasiune față de agresor. Trebuie să înțelegeți că **nu victima este cea vinovată pentru viol!** Nu are importanță că este o rudă sau un simplu cunoscut al ei; agresorul trebuie să răspundă pentru fapta sa. Violul este considerat o faptă atât de gravă încât este sancționat chiar dacă intervine între soți sau concubini.

REȚINEȚI

NU ÎNSEAMNĂ NU!

Victima unei infracțiuni de viol trebuie să anunțe imediat organele de poliție și apoi să meargă rapid la medic pentru a obține un certificat medico-legal. În acest document se menționează urmele faptei constatate pe corpul victimei și el va fi folosit ca probă în proces. Victimei nu trebuie să îi fie rușine pentru ce i s-a întâmplat. Nici nu trebuie să îi fie teamă de agresor, căci acesta va fi prins și probabil arestat de către organele legii.

AJUTOR CALIFICAT

DACĂ AI FOST VICTIMA UNEI AGRESIUNI SEXUALE SAU FIZICE, POȚI INTRA ÎN LEGĂTURĂ CU UN **AVOCAT, ÎN MOD GRATUIT, PRIN INTERMEDIUL REȚELEI PRO BONO PENTRU DREPTURILE OMULUI** GESTIONATE DE ASOCIAȚIA ACTEDO: [HTTP://PROBONO.ACTEDO.ORG](http://PROBONO.ACTEDO.ORG). DE ASEMENEA, VICTIMELE VIOLENȚEI SEXUALE POT BENEFICIA DE **CONSILIERE PSIHOLÓGICĂ GRATUITĂ, INCLUSIV ONLINE, OFERITĂ DE ASOCIAȚIA ALEG LA [HTTP://ALEG-ROMANIA.EU/CONSILIERE](http://ALEG-ROMANIA.EU/CONSILIERE) ȘI LA HELPLINE 0753.893.531.**

PRESCRIPTIA RĂSPUNDERII AUTORULUI

De regulă, dacă trece un anumit timp de la comiterea faptei și organele legii nu sunt sesizate sau nu au putut finaliza procesul, autorul nu mai poate fi tras la răspundere. Acest interval de timp (numit *termen de prescripție*) diferă pentru fiecare infracțiune și se calculează de la data săvârșirii faptei. Dar, în cazul agresiunilor sexuale, trebuie să știți că acest termen se calculează de la data când victima devine majoră, așadar ea are posibilitatea să depună plângerea și după ce împlinește vârsta de 18 ani.

NAȘTERE ȘI AVORT

Decizia de a avea un copil este una de responsabilitate maximă. Femeia trebuie să fie pregătită fizic și psihic pentru nașterea și creșterea unui copil, dar și să fie susținută de tatăl copilului și, eventual, de bunici.

Este de subliniat importanța primei copilării pentru evoluția individului și în special a primilor trei ani în care se realizează structurile de bază ale dezvoltării psihologice. Pentru a evolua ca primi educatori ai copiilor lor, părinții au nevoie de informații pertinente, din diverse domenii precum sănătate, nutriție, creșterea și dezvoltarea intelectuală și emoțională a copilului, socializarea copilului.

În Uniunea Europeană ne situăm pe primul loc la număr de fete sub 15 ani care devin mame. De regulă, aceste mame nu au venituri și nici partener de viață care să le ajute la creșterea copilului. Ele părăsesc școala și uneori își pierd susținerea din partea propriei familii.

În mod normal, nașterea are loc în condiții adecvate, adică în unitățile sanitare și/sau în prezența personalului sanitar autorizat.

INFRAȚIUNI

SE PEDEPSEȘTE VĂTĂMAREA FĂTULUI ÎN TIMPUL NAȘTERII DE CĂTRE MAMĂ SAU DE ORICE ALTĂ PERSOANĂ, CU EXCEPȚIA MEDICULUI CARE A RESPECTAT PROCEDURILE. LA FEL, SE PEDEPSEȘTE UCIDEREA COPILULUI NOU-NĂSCUT IMEDIAT DUPĂ NAȘTERE DE CĂTRE MAMĂ, CHIAI DACĂ EA ESTE ÎN STARE DE TULBURARE PSIHICĂ.

O sarcină nedorită sau anumite afecțiuni pot impune întreruperea sarcinii. Statul român asigură accesul legal și sigur la avort.

STATISTICI

10% DINTRE ROMÂNCELE CARE NASC SUNT MINORE. ROMÂNIA ARE CEA MAI RIDICATĂ RATĂ DE AVORT DIN EUROPA: 48 DE AVORTURI LA 100 DE NAȘTERI, ADICĂ MAI MULT DE DOUĂ ORI PESTE RATA MEDIE ÎN UE.

Din punctul de vedere al *religiei*, se consideră că, întrucât embrionul ar căpăta viață în timpul sarcinii, el este deja o ființă și atunci avortul este asimilat unei fapte de ucidere. Trebuie să știți însă că mama este stăpână pe corpul ei și *legea* îi garantează dreptul de a hotărî dacă să aibă sau nu copii. Trebuie de luat în calcul faptul că avortul poate avea consecințe asupra sănătății tinerei: de exemplu, există un risc de a nu mai putea avea copii pe cale naturală.

INFRAȚIUNE

AVORTUL TREBUIE SĂ AIBĂ LOC NUMAI ÎN UNITĂȚI SANITARE AUTORIZATE, FĂCUT DE PERSONAL DE SPECIALITATE OBSTETRICĂ-GINECOLOGIE ȘI NUMAI DACĂ SARCINA ARE PÂNĂ ÎN 14 SĂPTĂMÂNI. ÎNCĂLCAREA ACESTOR REGULI ATRAGE SANȚIONAREA CU ÎNCHISOARE A PERSOANEI CARE PROCEDEAZĂ LA ÎNTRERUPEREA CURSULUI SARCINII.

CONCUBINAJ ȘI CĂSĂTORIE

Două persoane pot decide să ducă o viață de familie întocmai ca doi soți, trăind și gospodărintă împreună fără a fi, însă, căsătoriți – în limbaj uzual, ei se numesc *concubini*. Legea nu impune niciun fel de restricții și nu acordă niciun fel de drepturi pentru o astfel de uniune.

În România se poate *căsători* doar un bărbat cu o femeie. Celebrarea are loc în fața ofițerului de stare civilă de la Primărie în prezența a doi martori. Acesta va înmâna proaspeților căsătoriți *certificatul de căsătorie*.

Cu același prilej soții trebuie să opteze cu privire la *regimul matrimonial*, adică să stabilească ce se întâmplă cu bunurile pe care le dobândesc în timpul căsniciei. Sunt trei astfel de posibilități: dacă soții aleg regimul comunității de bunuri, aceasta înseamnă că toate bunurile respective sunt ale amândurora; dacă aleg regimul separației de bunuri, atunci bunurile dobândite de fiecare soț rămân ale sale; dacă aleg regimul comunității convenționale, atunci ei vor stabili de fiecare dată care bunuri rămân proprii și care vor fi comune.

Căsătoria între persoane de *același sex* nu poate fi oficiată în România, iar cele încheiate în străinătate nu sunt recunoscute la noi. Căsătoria unei persoane deja căsătorite cu o altă persoană este *bigamie* și se sancționează penal.

Numai cei care au împlinit *18 ani* se pot căsători și doar dacă consimt la aceasta. Pentru motive temeinice și dacă există un aviz medical se poate căsători minorul de 16 ani care are încuviințarea ambilor părinți; din momentul celebrării căsătoriei, acesta va avea toate drepturile adulților și nu va mai fi considerat „copil”.

Rudele nu se pot căsători și nici întreține relații intime între ele! S-a demonstrat științific că relațiile dintre rude apropiate duc la apariția unor copii cu afecțiuni majore fizice sau psihice – „amestecul sângelui”. De aceea, se interzice să se căsătorească între ele rudele până la gradul patru inclusiv (adică verișorii). Relațiile intime între rude în linie directă și cele între frați și surori constituie infracțiunea de *incest* și se sancționează penal.

DE REȚINUT

PENTRU A OCROTI COPILUL, LEGEA STABILEȘTE CĂ NU EXISTĂ NICIO DIFERENȚĂ ÎNTRE COPILUL NĂSCUT DINTR-O RELAȚIE DE CONCUBINAJ ȘI UN COPIL NĂSCUT DINTR-O CĂSNICIE.

În unele comunități copiii sunt căsătoriți forțat, fata este răpită sau cumpărată, ori mirii au altă vârstă decât cea permisă de legislație – aceste căsătorii nu sunt legale.

După încheierea căsătoriei, potrivit religiei, unii soți se deplasează la biserică pentru a se încheia *cununia religioasă*. Trebuie să știți că reglementările bisericii interzic celebrarea cununiei fără ca mirii să aibă certificat de căsătorie. Din punct de vedere legal, cununia religioasă nu este obligatorie, fiind suficientă *căsătoria civilă*.

Atunci când viitorii soți își promit că vor încheia căsătoria, acest lucru se numește *logodnă*. În unele comunități rurale, logodna se celebrează la biserică, distinct de cununie.

AFECTIUNI PSIHICE ÎN LEGĂTURĂ CU VIAȚA SEXUALĂ

PEDOFILIA – PREFERINȚĂ SEXUALĂ PENTRU COPII; *GERONTOFILIE* – PENTRU BĂTRÂNI; *ZOOFILIA* – PENTRU ANIMALE, *PYGMALIONISM* – PENTRU PARTENER OBIECT (STATUIE); *NECROFILIA* – PENTRU CADAVRE; *EXHIBITIONISM* – EXCITAȚIE PRODUSĂ PRIN EXPUNEREA ORGANELOR GENITALE ÎN PUBLIC; *FETIȘISM* – PRIN MANIPULAREA UNOR OBIECTE; *TRANSVESTISM* – PRIN ÎMBRĂCAREA HAINELOR SEXULUI OPUS; *VOYEURISM* – PRIN CONTEMPLAREA SCENELOR SEXUALE; *SADISM* – PRIN CHINUIREA PARTENERULUI; *MASOCHISM* – PRIN PROVOCAREA SUFERINȚEI DE CĂTRE PARTENER; *FROTTEURISM* – PRIN FRECAREA DE PERSOANE STRĂINE ÎN LOCURI PUBLICE.

Pe scurt:

RELAȚIILE INTIME NU POT AVEA LOC DECÂT CU ACORDUL PARTENERILOR. SUNT INTERZISE LEGĂTURILE INTIME DINTRE MINORI ȘI RUDELE LOR.

AGRESIUNILE SEXUALE SUNT SANȚIONATE. VIOLUL SE PEDEPSEȘTE CU ÎNCHISOAREA.

SEXUL NEPROTEJAT POATE DUCE LA APARIȚIA UNEI SARCINI NEDORITE ȘI TRANSMITEREA DE INFECȚII.

MINORUL DE PÂNĂ LA 13 ANI BENEFICIAZĂ DIN PARTEA LEGII DE OCROTIRE SPORITĂ ÎN PRIVINȚA INTIMITĂȚII.

VIII. COPILUL ȘI ȘCOALA

ÎNVĂȚĂMÂNTUL

Data fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, copilul are nevoie de protecție și îngrijire speciale. Un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate și să fie educat în spiritul păcii, demnității, libertății, toleranței, egalității și solidarității.

Adulții depun eforturi pentru aceasta: acasă (părinții), la școală (profesorii), în societate (diverse proiecte și programe).

În România învață 3,2 milioane de preșcolari și elevi în peste 20.000 de unități școlare. În licee și școli profesionale sunt peste 850.000 elevi.

Învățământul general obligatoriu este de 10 clase: cel primar, cel gimnazial și primii doi ani ai învățământului secundar superior. El este gratuit pentru orice copil. Părinții sunt obligați de lege să înscrie copilul la școală. Ei vor decide felul unității de învățământ și vor asigura frecventarea cursurilor. Copilul care a împlinit 14 ani are dreptul să ceară schimbarea felului învățăturii și al pregătirii profesionale, dar acest lucru trebuie încuviințat de instanța judecătorească.

PEDEPSELE

În trecut, copiii răi la școală erau puși să stea în genunchi pe coji de nucă spartă, erau bătuți peste mâini sau la fund cu liniarul sau arătătorul, erau puși la colțul clasei cu mâinile ridicate. În prezent, în cadrul procesului de instruire din școală *orice pedeapsă corporală* este interzisă. Copilul trebuie tratat cu respect de către profesori și personalul școlii.

Profesorul care comite o agresiune față de elev poate fi sancționat disciplinar de către conducerea școlii. Dacă cineva a agresat fizic copilul, atunci elevul poate sesiza poliția și se va deschide un dosar penal pentru infracțiunea de lovire.

La rândul său, dacă elevul lovește un profesor sau un alt elev, el riscă o sancțiune pentru încălcarea Regulamentului școlar, care poate consta în scăderea notei la purtare sau chiar excluderea din învățământ. Dacă victima depune o plângere la poliție, se vor face cercetări care se pot finaliza chiar cu o condamnare penală. Pentru o insultă adresată profesorului, inclusiv pe facebook, copilul va fi obligat împreună cu părinții lui să îi plătească o sumă de bani drept daune morale.

SĂRBĂTOARE

5 OCTOMBRIE – ZIUA MONDIALĂ A PROFESORILOR.

INFRAȚIUNE

ESTE SANȚIONAT PĂRINTELE CARE RETRAGE COPILUL DE LA ȘCOALĂ SAU ÎL ÎMPIEDICĂ SĂ URMEZE CURSURILE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI GENERAL OBLIGATORIU.

CAZ REAL

ÎN LUNA OCTOMBRIE 2015, LA UN LICEU DIN CENTRUL ȚĂRII, PROFESOARA DE INFORMATICĂ A AVUT O IEȘIRE NERVOASĂ. EA A ȚIPAT LA UN ELEV, DUPĂ CARE L-A LOVIT DE MAI MULTE ORI CU O CARTE ȘI L-A DAT AFARĂ DIN CLASĂ. COMISIA DE DISCIPLINĂ A ȘCOLII A SANȚIONAT PROFESOARA CU REDUCEREA SALARIULUI CU 10% PE O PERIOADĂ DE 3 LUNI.

VIOLENȚA ÎN ȘCOALĂ

Actele de violență din școli și licee sunt inacceptabile. În Regulamentul școlar există un nomenclator al actelor de violență școlară și o anumită procedură după care cadrele didactice trebuie să intervină, să anunțe poliția, directorul, comisia de violență și părinții celor implicați.

REȚINEȚI

ȘCOALA ESTE LOC PENTRU EDUCAȚIE,
NU PENTRU ALTERCAȚIE.

Trebuie combătute atât actele de violență comise în incinta unității de învățământ (adică toată zona școlii, incluzând sălile de clasă, cancelarie, coridoare, terenul de sport, anexele, curtea școlii etc.), cât și cele comise în proximitatea unităților de învățământ (adică suprafața de teren situată în afara curții unității, precum arterele rutiere, căile de acces către unitatea de învățământ, spațiile verzi din jurul școlii, alte spații publice situate în apropierea acestora).

NOMENCLATORUL ACTELOR DE VIOLENȚĂ

1. ATAC LA PERSOANĂ

1. VIOLAREA SECRETULUI CORESPONDENȚEI (ACCESAREA FĂRĂ CONȘIMȚĂMÂNTUL PERSOANEI A CALCULATORULUI, TELEFONULUI MOBIL ETC.);
2. DISCRIMINARE ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE; 3. INSULTE GRAVE, REPETATE; 4. AMENINȚĂRI REPETATE; 5. ȘANTAJ;
6. ÎNȘELĂCIUNE; 7. INSTIGARE LA VIOLENȚĂ; 8. VIOLENȚE FIZICE UȘOARE, FĂRĂ ARME (LOVIRE); 9. LĂSAREA FĂRĂ AJUTOR SAU LĂSAREA FĂRĂ AJUTOR PRIN OMISIUNE DE ÎNȘTIINȚARE; 10. FAPTE PRIVITOARE LA VIAȚA SEXUALĂ (VIOLUL, ACTUL SEXUAL CU UN MINOR, PERVERSIUNEA SEXUALĂ, CORUPȚIA SEXUALĂ, SEDUCȚIA, HĂRȚUIRE SEXUALĂ); 11. VIOLENȚĂ FIZICĂ GRAVĂ FĂRĂ ARME (VĂTĂMARE CORPORALĂ GRAVĂ); 12. VIOLENȚĂ FIZICĂ CU ARME ALBE; 13. VIOLENȚĂ FIZICĂ CU ARME DE FOC; 14. OMOR SAU TENTATIVĂ DE OMOR;

2. ATENTAT LA SECURITATEA UNITĂȚII ȘCOLARE

1. INTRODUCEREA UNOR PERSOANE STRĂINE ÎN INCINTA ȘCOLII; 2. ALARMĂ FALSĂ; 3. INCENDIERE ȘI TENTATIVĂ DE INCENDIERE;
4. INTRODUCERE SAU PORT DE ARMĂ ALBĂ ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR; 5. INTRODUCERE SAU PORT DE ARMĂ DE FOC ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR;

3. ATENTAT LA BUNURI

1. ÎNSUȘIEREA BUNULUI GĂSIT; 2. FURT ȘI TENTATIVĂ DE FURT; 3. TÂLHĂRIE; 4. DISTRUGEREA BUNURILOR UNOR PERSOANE;
5. DISTRUGEREA BUNURILOR ȘCOLII;

4. ALTE FAPTE DE VIOLENȚĂ SAU ATENTATE LA SECURITATE ÎN SPAȚIUL ȘCOLAR

1. CONSUM DE ALCOOL; 2. CONSUM DE STUPEFIANTE SAU ALTE SUBSTANȚE INTERZISE;
3. TRAFIC CU STUPEFIANTE SAU ALTE SUBSTANȚE INTERZISE; 4. AUTOMUTILARE; 5. DETERMINAREA SAU ÎNLESNIREA SINUCIDERII;
6. SUICID SAU TENTATIVĂ DE SUICID; 7. ALTE TIPURI DE VIOLENȚĂ.

BULLYING

Cuvântul „bully” în limba engleză înseamnă bătăuș, huligan. Prin *bullying* se desemnează faptele prin care o persoană este intimidată, hărțuită, chiar terorizată. Ea este supusă unor agresiuni verbale, psihice și chiar fizice, devenind ținta unor răutăți cum ar fi atunci când este tachinată sau luată în derâdere (de exemplu, adresarea de cuvinte precum „grasule/graso”, ori „târfo”, „fițoaso”), este bârfită sau poreclită („gogoasă”, „broscui”, „cocalar”), este exclusă din cercul de amici, se vorbește de el/ea ca și cum nu ar fi de față, este înghiontită sau îmbrâncită. De regulă, agresorul vrea să se dea mare, să fie popular și repetă în mod deliberat acțiunile descrise mai sus asupra aceleiași persoane. Victima va deveni temătoare, tristă și se va izola dacă nu știe să acționeze: trebuie să nu se lase intimidată, să anunțe profesorul sau un părinte, ori chiar să depună plângere la poliție.

Mai nou, agresiunile au loc și prin internet sau telefon, care sunt folosite pentru a trimite victimei sau altor persoane, dar în legătură cu victima, mesaje pline de răutăți, ori se pun pe internet poze deranjante sau se creează site-uri pe care acestea sunt urcate – *cyberbullying*. Or fi cuvintele virtuale, dar din păcate consecințele produse sunt reale. Așa că cel mai bine este să nu se răspundă la mesajele respective, site-ul să fie raportat, iar persoanele blocate, inclusiv în agenda telefonului. De asemenea, puteți cere unui judecător să oblige autorul să înlăture pozele și/sau să plătească o sumă de bani pentru pagubele produse – dacă autorul este un minor, banii vor fi plătiți de părinții lui, evident.

DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE ELEVILOR

Drepturile și obligațiile elevilor sunt prevăzute în *Legea educației* și în *Regulamentul școlar*.

Dintre **drepturile elevilor** menționăm:

- dreptul la respectarea imaginii și la demnitate;
- dreptul la burse și la reducerea cu 50% pentru transportul local în comun, de suprafață, naval și subteran, precum și pentru transportul intern auto, feroviar și naval;
- dreptul la o evaluare obiectivă și corectă: dacă elevul a primit o notă care nu e corectă, are dreptul să ceară justificarea ei din partea profesorului dacă testarea a fost orală și să ceară directorului reevaluarea lucrării scrise de o comisie alcătuită din doi profesori de la altă clasă – contestația este acceptată dacă diferența de notă este de cel puțin un punct;
- dreptul de a urma ora de religie, scop în care se va face o cerere în acest sens (pentru elevul minor, de către părinte; pentru elevul major, de către el însuși);
- dreptul la asociere în cercuri și în asociații științifice, culturale, artistice, sportive sau civice; dreptul la reuniune, dar în afara orarului zilnic; dreptul de a redacta și difuza reviste/publicații școlare proprii.

Dintre **obligațiile elevilor** menționăm:

- să frecventeze cursurile și să nu părăsească incinta școlii până la încetarea cursurilor;
- să aibă un comportament civilizat și o ținută decentă, atât în școală, cât și în afara ei; să nu jignească și să nu discrimineze elevii sau profesorii; să nu provoace, să instige și să participe la acte de violență în unitate și în afara ei;
- să nu distrugă documentele școlare sau să deterioreze bunurile din școală sau liceu;
- să nu consume sau să vândă, în școală și în afara acesteia, droguri, substanțe etnobotanice, băuturi alcoolice, țigări și să participe la jocuri de noroc;
- să nu aducă în școală arme, brichete, sprayuri lacrimogene și paralizante, materiale pornografice;
- să nu utilizeze telefonul mobil în timpul orelor de curs, al examenelor și al concursurilor;
- să nu înregistreze activitatea didactică.

Sancțiunile care pot fi aplicate elevilor pentru încălcarea acestor obligații sunt:

- a. observația;
- b. avertismentul;
- c. mustarea scrisă și scăderea notei la purtare;
- d. retragerea temporară sau definitivă a bursei de merit/banilor de liceu/bursei profesionale și scăderea notei la purtare;
- e. eliminarea de la cursuri pe o perioadă de 3 – 5 zile și scăderea notei la purtare;
- f. mutarea disciplinară la o clasă paralelă, din aceeași unitate de învățământ sau la o altă unitate de învățământ și scăderea notei la purtare;
- g. preavizul de exmatriculare și scăderea notei la purtare (sancțiunea nu se aplică elevilor din învățământul obligatoriu);
- h. exmatricularea cu drept de reînscrisoare (în aceeași unitate în anul următor sau în altă unitate);
- i. exmatricularea fără drept de reînscrisoare (pentru o perioadă de timp, în orice unitate școlară).

O sancțiune aplicată elevului poate fi contestată de către părinte sau elevul major, în termen de 5 zile, la consiliul de administrație al școlii (pentru exmatricularea din toate unitățile de învățământ contestația se depune la Ministerul Educației Naționale), iar după aceea, la Tribunal. Judecătorul va stabili dacă acea sancțiune a fost aplicată în mod corect, altfel o poate anula de tot sau schimba într-una mai ușoară.

DE REȚINUT

ELEVII POT FI SANȚIONAȚI PENTRU COMPORTAMENT NEPOTRIVIT ÎN UNITATEA ȘCOLARĂ, DAR ȘI ÎN AFARA ACESTEIA.

ATENȚIE

ELEVUL NEMULȚUMIT DE NOTA ACORDATĂ DE PROFESOR NU O POATE CONTESTA ÎN JUSTIȚIE.

ABSENȚE NEMOTIVATE

Profesorul diriginte informează în scris părinții, tutorii sau susținătorii legali în cazul în care elevul înregistrează peste zece absențe nemotivate.

Pentru elevii din ciclul superior al liceului și din învățământul postliceal care absentează nejustificat cel puțin 40 de ore din totalul orelor de studiu sau cel puțin 30% din totalul orelor la o singură disciplină de studiu/modul, cumulate pe un an școlar, se aplică sancțiunea exmatriculării cu drept de reînscrisiere, în anul următor, în aceeași unitate de învățământ și în același an de studiu.

Pentru elevii care absentează nejustificat 20 de ore la diferite discipline de studiu sau 15% din totalul orelor de la o singură disciplină/modul, cumulate pe un an școlar, se aplică preaviz de exmatriculare.

Pentru elevii din învățământul secundar, la fiecare zece absențe nejustificate pe semestru din totalul orelor de studiu sau la 10% absențe nejustificate din numărul de ore pe semestru la o disciplină/modul, nota la purtare se scade cu câte un punct.

DE REȚINUT

ELEVII CARE AU MEDIA LA PURTARE
MAI MICĂ DE 9,00 ÎN ANUL ȘCOLAR
ANTERIOR NU POT FI ADMIȘI ÎN
UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT CU PROFIL
MILITAR, CONFESIONAL ȘI PEDAGOGIC.

INTEGRITATEA ÎN EDUCAȚIE

Respectarea legilor și regulamentelor constituie o îndatorire a oricărui elev. Aceasta asigură un climat de ordine în unitățile de învățământ și un loc propice pentru acumularea de informații în vederea formării viitorului adult. Uneori, elevii sunt tentați să obțină note pe care nu le merită. Acest lucru este încurajat de colegi sau de către elevi din generațiile mai mari, de către părinți sau chiar de către profesorii înșiși.

Există mai multe metode de a obține alte note decât cele meritate. Unii elevi *copiază* la teste din manuale, fișici sau folosind mijloace moderne de comunicare ori trimit alți colegi în locul lor la examen – cei care fac asta riscă să li se scadă nota la purtare și/sau să fie excluși din examen. Alora *li se suflă* răspunsul de către colegi – și cel care suflă răspunsul, și cel căruia i se suflă răspunsul vor fi sancționați. Unii elevi *modifică nota* din catalog, își motivează absențe folosind adeverințe medicale mistificate sau folosesc diplome false atunci când se înscriu la facultate sau când candidează pentru un post în câmpul muncii – fapta constituie infracțiunea de fals în înscrisuri oficiale. Alți elevi aleg să meargă la *meditații* ținute chiar de profesorii care predau la clasă și astfel se ajunge ca testele primite la ore să cuprindă și exerciții lucrate deja în particular – acest lucru nu este corect față de ceilalți colegi de clasă, care sunt dezavantajați și, în plus, profesorul care primește bani pentru activitatea pe care ar trebui să o facă la clasă încalcă deontologia profesională.

Interesant, metode de a fura sau a înșela cu privire la cunoștințele deținute se întâlnesc nu doar la copii, ci și la tinerii și adulții care își continuă studiile. Astfel, studenții care termină facultatea trebuie să alcătuiască o *lucrare de licență*, cei care termină studiile postuniversitare ori cele de master trebuie să conceapă o *lucrare de disertație*, iar cei care își finalizează studiile doctorale trebuie să redacteze o *teză de doctorat*. Aceste lucrări trebuie să corespundă unei anumite bibliografii, să cuprindă referiri cu privire la lucrările anterioare menționate potrivit regulilor citării și să aibă o componentă originală destul de consistentă. Din păcate, s-au descoperit multe astfel de lucrări plagiate, adică alcătuite prin copierea textelor sau preluarea ideilor cuprinse în lucrările altor autori, fără însă a le cita.

ȘTIAȚI CĂ...?!

PLAGIATUL ESTE O FORMĂ DE FURT – FURT INTELECTUAL. DACĂ ADEVĂRATUL AUTOR AL OPEREI DEPUNE PLÂNGERE ÎN MAXIM TREI LUNI DE LA DATA CÂND A AFLAT DE FAPTĂ, PLAGIATORUL POATE FI **CONDAMNAT** PENAL. ÎN PLUS, PLAGIATUL ESTE O ABATERE DE LA REGULILE DE ETICĂ UNIVERSITARE CARE IMPUN **RETRAGEREA TITLULUI** ACORDAT ÎN MOD NEMERITAT (DE EXEMPLU, TITLUL DE LICENȚIAT, CEL DE MASTER ORI CEL DE DOCTOR).

Cea mai gravă metodă de a obține o altă notă decât cea reală este prin coruperea profesorului de către elev sau părinții acestuia. Elevul nu învață deloc sau învață insuficient și alege să ofere profesorului anumite foloase ca să își asigure reușita.

CORUPȚIE

CÂND UN PROFESOR PRETINDE BANI, PRODUSE SAU ALTE FOLOASE, INCLUSIV FAVORURI SEXUALE PENTRU A DA O ANUMITĂ NOTĂ UNUI ELEV, EL COMITE INFRAȚIUNEA DE **LUARE DE MITĂ** INDIFERENT DACĂ PRIMEȘTE SAU NU CEEA CE A SOLICITAT. CÂND UN ELEV SAU PĂRINTE PROMITE SAU OFERĂ VREUN ASTFEL DE FOLOS PROFESORULUI, INDIFERENT DACĂ ACEASTA ARE LOC ÎNAINTE SAU DUPĂ EXAMINAREA ELEVULUI, EL COMITE INFRAȚIUNEA DE **DARE DE MITĂ**.

Cât timp profesorul primește o remunerație de la bugetul de stat pentru activitatea prestată, el nu are voie să își întregască venitul în acest mod sau să primească orice altfel de plăți de la cei pe care îi educă.

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN ANUL 2008 A IZBUCNIT PRIMUL ȘI CEL MAI MARE SCANDAL DIN ISTORIA BACALAUREATULUI: LA UN LICEU DIN NORDUL ȚĂRII A FOST ARESTATĂ DIRECTOAREA CARE A ADUNAT BANI DE LA ELEVII PROMIȚÂNDU-LE CĂ VA INTERVENI LA MEMBRII COMISIEI DE SUPRAVEGHERE, DUPĂ CARE EA A PUS PROFESORII SĂ REZOLVE SUBIECTELE ȘI LE-A ÎMPĂRȚIT ELEVILOR PRIN CLASE. PROCESUL S-A TERMINAT ÎN ANUL 2014: CURTEA DE APEL A DECIS **CONDAMNAREA A 142 DE PERSOANE** PENTRU DARE ȘI LUARE DE MITĂ, DINTRE CARE 43 DE PROFESORI, IAR RESTUL ELEVII. DOI PROFESORI AU FOST CONDMANNAȚI LA ÎNCHISOARE CU EXECUTARE, RESTUL CU SUSPENDARE. TOȚI AU ACUM CAZIER; O PARTE DIN PROFESORI AU FOST DAȚI AFARĂ, ALȚII AU PLECAT DE BUNĂVOIE; IAR ELEVII, DACĂ ÎȘI VOR MAI LUA DIPLOMA VREODATĂ, NU VOR PUTEA ACTIVA NICIODATĂ ÎN DOMENII PRECUM POLIȚIE, JUSTIȚIE, ARMATĂ, SERVICII SPECIALE, CHIAI DACĂ SE VOR REABILITA ȘI SANȚIUNEA VA FI ȘTEASĂ DIN CAZIER. CA URMARE A SCANDALULUI DECLANȘAT ÎN 2008, S-AU INTRODUS CAMERE VIDEO ÎN SĂLILE UNDE SE SUSȚINE BACALAUREATUL.

DIZABILITĂȚI

În unele unități de învățământ învață copii cu anumite deficiențe fizice sau mentale: unii poartă ochelari sau sunt orbi; alții vorbesc peltic (sâsâit) sau sunt muți; unii se deplasează în cărucior sau nu au o mână; unii au diabet, alții suferă de sindromul *Down*.

Unii copii s-au născut cu aceste probleme, alții le-au dobândit în urma unor accidente. Unele deficiențe sunt vizibile, altele nu. Ei nu trebuie luați în răs și nici victimizați: poate unii au trecut peste tragedie, poate că alții suferă zilnic.

Toți copiii sunt speciali. Dar unii au nevoi speciale, deci au dreptul la îngrijiri speciale. Unii chiar au însoțitor în clasă. Toți trebuie priviți ca fiind copii normali și ajutați, astfel, să se integreze în comunitate și să își dezvolte personalitatea.

Trebuie să știți că limbajul folosit le poate dăuna sau îi poate ajuta pe acești copii. Folosirea unor cuvinte precum „ochelarist” sau „retardat” este total nepotrivită. Unele persoane au anumite *limitări*, permanente sau temporare, în a desfășura anumite activități. Dar colegii și societatea nu trebuie să le transforme în *dizabilități*, adică în bariere sociale care să ducă la izolarea copilului: este destul că cineva are o problemă medicală, ea nu trebuie transformată în una socială.

NEDISCRIMINAREA

Copiii cu probleme fizice, din comunități sărace sau cu părinți condamnați nu trebuie să constituie obiect de batjocură ori să fie izolați de către ceilalți. Legile nu permit discriminarea copiilor nici din partea profesorilor (atunci când e vorba de admitere, înscriere, evaluare, examinare la școală), nici din partea altor copii. Aceasta înseamnă că nu pot fi favorizați sau defavorizați, diferențiați sau excluși pe motive de rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale.

TERMINOLOGIE

ȘOVINISMUL SEMNIFICĂ CREDINȚA UNEI NAȚII CĂ ESTE SUPERIOARĂ ALTEIA (DE EXEMPLU, GERMANII DIN TIMPUL CELUI DE AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL AVEAU IMPRESIA CĂ SUNT O RASĂ SUPERIOARĂ, CONSIDERÂNDU-SE URMAȘII VECILOR ARIENI). **XENOFOBIA** ÎNSEAMNĂ FRICA FAȚĂ DE STRĂINI. **ISLAMOFOBIA** DESEMNEAZĂ PREJUDECĂȚILE NEGATIVE SAU FRICA FAȚĂ DE CREDINCIOȘII AI RELIGIEI MUSULMANE. **RASISMUL** SEMNIFICĂ CREDINȚA CĂ OAMENII SUNT INEGALI ÎN FUNCȚIE DE CULOAREA PIELII (DE EXEMPLU, APARTHEIDUL ÎN AFRICA DE SUD ȘI KU KLUX KLAN ÎN SUA). **ANTISEMITISMUL** ESTE O ATITUDINE OSTILĂ FAȚĂ DE EVREI. **HOMOFOBIA** SE REFERĂ LA COMPORTAMENT OSTIL ȘI DISCRIMINATORIU PE BAZA ORIENTĂRILOR SEXUALE, ALTELE DECÂT HETEROSEXUALITATEA. **SEXISMUL** SEMNIFICĂ CONCEPȚIA DE SUPERIORITATE A UNUI SEX, DE REGULĂ CEL MASCULIN, ASUPRA CELUI ALT SEX.

Toți copiii au egalitate de șanse. Aceasta nu înseamnă că toți trebuie să fie tratați egal, ci potrivit nevoilor fiecăruia, căci fiecare are abilități fizice și intelectuale proprii.

ȘTIAȚI CĂ...?!

ATUNCI CÂND COPILUL ESTE DISCRIMINAT EL SE POATE ADRESA PENTRU RESTABILIREA DREPTURILOR ÎNCĂLCATE LA O INSTITUȚIE SPECIALIZATĂ ÎN ASTFEL DE CAZURI: **CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII**, CARE ARE CA PRINCIPAL OBIECTIV PREVENIREA, SANȚIONAREA ȘI ELIMINAREA TUTUROR FORMELOR DE DISCRIMINARE. DE ASEMENEA, PENTRU OBTINEREA UNOR DESPĂGUBIRI BĂNEȘTI, SE POATE ADRESA **JUDECĂTORIEI**.

MINORITĂȚI

Există mai multe tipuri de minorități: naționale, etnice, religioase, lingvistice, sexuale, etc. Trebuie să știți că drepturile lor sunt recunoscute de legislație și apărute de diverse organizații neguvernamentale (ONG-uri).

În România sunt 19 *minorități naționale* constituite în comunități puternice: albanezi, armeni, bulgari, croați, greci, evrei, germani, italieni, maghiari, polonezi, rromi, ruși lipoveni, sârbi, slovaci și cehi, tătari, turci, ucraineni, macedoneni, ruteni. Mai trăiesc alături de noi ceangăi și chinezi. Toți aceștia domiciliază în țara noastră, iar unii au (și) cetățenia altor țări.

Drepturile *minorităților sexuale* sunt promovate de mișcarea LGBT - persoanele lesbiene, gay, bisexuale sau transsexuale. Din anul 2005 se organizează un festival GayFest în București în cadrul căruia are loc Parada Diversității și un altul în Cluj-Napoca. Steagul curcubeu este simbolul acestei comunități.

COPII INSTITUȚIONALIZAȚI

Copiii instituționalizați au nevoi speciale. De aceea, ei beneficiază de *drepturi specifice*: dreptul ca hotărârea de plasare într-o instituție de stat, precum și procedura, aranjamentele și condițiile acestora să respecte principiile din Convenția cu privire la Drepturile Copilului; dreptul la identitatea lor, la șanse egale și la respectul pentru originea lor etnică, religioasă, culturală, socială și lingvistică; dreptul de a locui împreună cu frații și surorile lor și de a menține contactul regulat cu familia și cu alte persoane importante pentru ei; dreptul la asistență medicală de calitate; dreptul de acces la orice tip de activități educaționale și de formare profesională în aceleași condiții ca și ceilalți copii; dreptul de a fi pregătiți pentru a deveni cetățeni activi și responsabili prin joc, sport, activități culturale și responsabilități din ce în ce mai mari; dreptul de a participa la deciziile care îi privesc și de a fi informați asupra drepturilor lor și a regulamentelor instituțiilor de stat în care locuiesc, într-un mod potrivit vârstei fiecăruia; dreptul la respect pentru demnitatea lor umană și integritatea lor fizică, în special dreptul la condiții de viață umane, nedegradante, la o educație care exclude violența și la protecție împotriva pedepselor corporale și a tuturor formelor de abuz; dreptul la o viață particulară, incluzând accesul la persoanele în care au încredere și la organisme competente în a le furniza consiliere confidențială cu privire la drepturile lor; dreptul de a-și exprima drepturile fundamentale în fața unei instanțe identificabile, imparțială și independentă.

COPII REFUGIAȚI

Uneori pe teritoriul țării noastre ajung copii care, împreună cu părinții, sunt nevoiți să plece din țara lor de teama de a nu fi persecutați mai ales pe motive de rasă ori religie sau fug din cauza unor războaie. Până la acordarea *azilului*, aceștia sunt ținuti în detenție administrativă împreună cu familia lor. Este important ca, în situația în care acești copii sunt implicați în vreo formă de educație, să nu fie discriminați în niciun fel.

ȘTIAȚI CĂ...?! ~~~~~

EXISTĂ DIFERENȚE ÎNTRE REFUGIAȚI ȘI IMIGRANȚI. **REFUGIAȚII SUNT PERSOANE CARE FUG DE PERSECUȚII SAU CONFLICTE ARMATE; EI MERG ÎN ALTE STATE UNDE CER SĂ FIE PROTEJAȚI ȘI SĂ RĂMÂNĂ ACOLO PÂNĂ TRECE PERICOLUL ÎN ȚARA LOR. IMIGRANȚII SUNT PERSOANELE CARE ALEG SĂ PLECE ÎN ALTE ȚĂRI PENTRU CONDIȚII MAI BUNE DE VIAȚĂ SAU PENTRU REUNIREA FAMILIEI.**

DREPTUL LA ACTIVITĂȚI EXTRAȘCOLARE

Copiii au dreptul la odihnă, la vacanțe, de a participa la activități recreative, artistice, culturale. Parcurile, locurile de joacă, teatrele, cinematografele, muzeele sunt indicate. Fiți atenți însă că în aceste locuri vin uneori adulți dubioși pentru a privi copiii sau pentru a le face fotografii, pentru a intra în discuții nepotrivite cu ei sau chiar pentru a-i răpi. Anunțați imediat poliția dacă vi se pare că cineva este în pericol!

Sunt copii care practică *sporturi de contact*, cum ar fi boxul, luptele greco-romane, artele marțiale. Rănirea ușoară a sportivilor în timpul competițiilor sau antrenamentelor este acceptabilă, considerându-se că intră în riscurile practicării acestor sporturi. Dar, când leziunile sunt provocate în mod intenționat, autorul trebuie să răspundă.

În afara sălii de antrenament sau a locului unde se desfășoară competițiile, tehnicile învățate nu pot fi folosite decât în cazuri de legitimă apărare. Sunteți în *legitimă apărare* când vă apărați pe voi sau săriți în apărarea altei persoane și provocați astfel un rău atacatorului. Legea vă permite asta, dar impune niște condiții ca acela care se apără să nu fie pedepsit: pericolul să fie iminent, fapta să fie una gravă și apărarea să fie proporțională cu gravitatea atacului. Așadar, dacă cineva este lovit cu palma și se apără folosind cuțitul, nu se poate considera că se află în legitimă apărare.

Legitima apărare este una, *răzbunarea* este altceva. Dacă un coleg te înjură și tu procedezi la fel, ori dacă un coleg te-a lovit ieri, iar tu l-ai urmărit azi și l-ai lovit la rândul tău, nu ești apărat de lege, ci se consideră că amândoi ați încălcat legea. În plus, judecătorul te poate sancționa pe tine mai aspru pentru că, în loc să apelezi la organele legii, ai procedat ca pe vremea când se aplica *legea talionului* „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte”.

DE REȚINUT

NIMENI NU ÎȘI POATE FACE SINGUR DREPTATE. RĂZBUNAREA NU ESTE CONSIDERATĂ LEGITIMĂ APĂRARE.

Pe scurt:
es

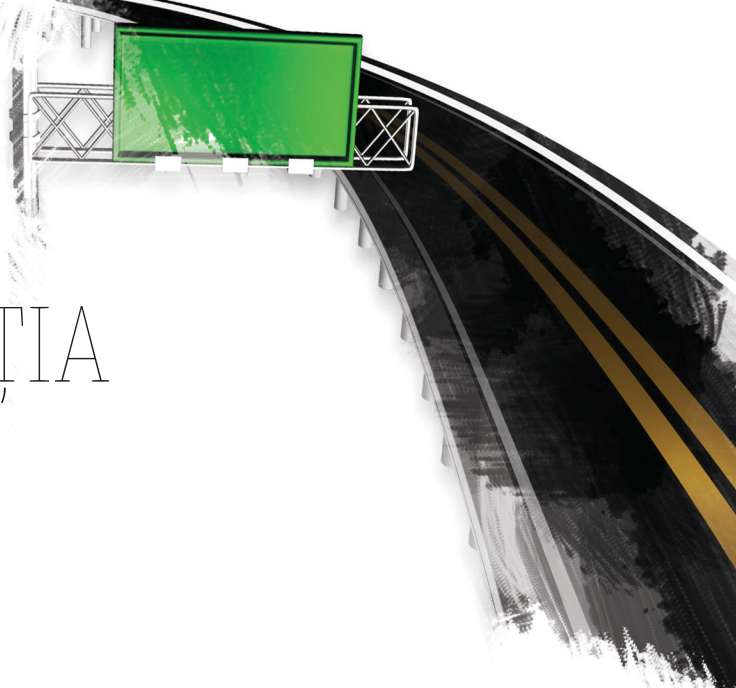
ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL OBLIGATORIU ESTE DE 10 CLASE.

AGRESIUNILE PROFESOR – ELEV, ELEV – PROFESOR ȘI ELEV – ELEV SUNT INTERZISE.

BULLYING-UL ESTE INACCEPTABIL.

PLAGIATUL ȘI CORUPȚIA SUNT SANȚIONATE CU ÎNCHISOAREA.

LEGITIMA APĂRARE TE SCAPĂ DE SANȚIUNE, DAR RĂZBUNAREA, NU.

IX. COPILUL, CIRCULAȚIA ȘI CĂLĂTORIILE

CODUL RUTIER

Copilul are dreptul să călătorească. În funcție de mijlocul de transport folosit, sunt câteva reguli pe care trebuie să le respecti pentru a călători în deplină siguranță. Unele reguli ne ghidează conduita pentru a utiliza corect mijlocul de transport, alte reguli constituie interdicții a căror nerespectare poate atrage sancționarea noastră.

Circulația pe drumurile publice este reglementată într-o lege cunoscută sub numele de „*Codul rutier*”. Aici sunt enumerate foarte multe reguli: unele privesc pietonii, altele privesc conducătorii de vehicule sau autovehicule. Participanții la trafic trebuie să respecte, în ordine: a) semnalele, indicațiile și dispozițiile polițistului rutier; b) semnalele speciale de avertizare, luminoase sau sonore ale autovehiculelor aparținând poliției, pompierilor, jandarmeriei, serviciului de ambulanță, serviciilor speciale, procurorilor; c) semnalizarea temporară care modifică regimul normal de desfășurare a circulației; d) semnalele luminoase sau sonore; e) indicatoarele; f) marcajele; g) regulile de circulație.

Toate regulile sunt făcute pentru a ne proteja pe noi, dar și pe ceilalți participanți la trafic. Încălcarea lor atrage, în funcție de gravitate, o amendă dată de un polițist rutier sau o sancțiune penală aplicată de judecător.

CIRCULAȚIA CA PIETON

Pietonii trebuie să meargă pe trotuar. Dacă nu există trotuar, atunci pe partea stângă a drumului, cât mai aproape de marginea sa. Strada se traversează prin locul special semnalizat în acest sens; dacă există semafor, traversarea se face numai când acesta arată culoarea verde, nu verde intermitent și nici culoarea roșie și chiar dacă pe carosabil nu circulă vreo mașină; dacă nu există semnalizare, traversarea se face pe la colțul străzii numai după ce s-au asigurat că nu există niciun pericol. Strada nu se poate traversa prin fața sau spatele unui vehicul oprit în stația pentru mijloacele de transport public de persoane. Pietonii nu au voie să traverseze calea ferată atunci când barierele sau semibarierele sunt coborâte ori când semnalul luminos sau acustic interzice trecerea. De asemenea, nu au voie să circule pe piste pentru biciclete, amenajate și semnalizate corespunzător. Pietonii care circulă noaptea pe carosabil trebuie să aibă aplicate pe îmbrăcăminte accesorii fluorescent-reflectorizante sau să poarte o sursă de lumină vizibilă din ambele sensuri. Ei nu au voie să circule pe autostrăzi.

CONTRAVENȚII

ÎNCEPÂND CU VÂRSTA DE 14 ANI, MINORII POT FI SANȚIONAȚI CONTRAVENȚIONAL: CU AVERTISMENT SAU CU AMENDĂ CARE ARE CUANTUMUL REDUS LA JUMĂTATE DIN CEEA CE POT PRIMI ADULȚII. DE LA 16 ANI LI SE POATE APLICA ȘI SANȚIUNEA CU PRESTAREA UNEI ACTIVITĂȚI ÎN FOLOSUL COMUNITĂȚII.

DE REȚINUT

CÂND TE DAI CU PATINELE SAU FOLOSEȘTI DISPOZITIVE CU ROLE (CUM AR FI TROTINETA SAU TRANSPORTATORUL SEGWAY), TREBUIE SĂ RESPECTI TOATE REGULILE CARE SUNT PREVĂZUTE PENTRU PIETONI. LA FEL TREBUIE SĂ FĂCĂ PERSOANELE CARE CONDUC UN SCAUN RULANT SPECIAL ȘI CELE CARE CONDUC VEHICULE DESTINATE EXCLUSIV TRAGERII SAU ÎMPINGERII CU MÂNA.

CIRCULAȚIA CU BICICLETA

De la vârsta de 14 ani puteți circula cu bicicleta în loc public, dar numai pe banda sau pista special amenajată. Dacă nu există, atunci puteți circula pe acostament în sensul de mers, dar numai dacă circulația se poate face fără pericol. Când mergeți pe drumul public este recomandabil să aveți cască de protecție omologată. Dacă sunteți mai mulți bicicliști, trebuie să circulați cu toții pe un singur rând. Sunteți obligați să țineți ambele picioare pe pedale și cel puțin o mână pe ghidon. Noaptea nu puteți staționa bicicleta pe partea carosabilă.

Este interzis să circulați cu bicicleta pe trotuar sau să circulați dacă sunteți sub influența băuturilor alcoolice sau substanțelor stupefiante. Nu aveți voie să vă țineți de un vehicul aflat în mers. Sau să transportați o altă persoană atunci când bicicleta nu are un astfel de echipament. Dacă trebuie să traversați drumurile publice pe trecerile destinate pietonilor, nu aveți voie să o faceți deplasându-vă pe bicicletă. Noaptea trebuie să purtați îmbrăcăminte cu elemente fluorescent-reflectorizante. Este interzis să circulați pe o singură roată.

CIRCULAȚIA CU SCUTERUL ȘI CU ATV-UL

Cât timp conduceți pe drumurile publice scutere sau ATV-uri, aveți nevoie de permis de conducere. Acesta se eliberează începând cu vârsta de 16 ani.

Scuterul este un moped, adică un autovehicul, cu două sau trei roți, a cărui viteză maximă prin construcție este între 25 și 45 km/h, echipat cu motor cu aprindere cu scânteie, cu o capacitate cilindrică ce nu depășește 50 cmc sau cu un alt motor cu ardere internă ori, după caz, electric, a cărui putere nominală continuă maximă nu depășește 4 kW, iar masa proprie a vehiculului nu depășește 350 kg. Cvadriciclu ușor este asimilat mopedului.

Mopedul se înregistrează la Primărie, de unde se iau plăcuțe cu numere de înregistrare. Cu el se poate circula pe pista pentru biciclete în localitate, dar nu pe autostrăzi. Conducătorul și persoana transportată trebuie să poarte în mod obligatoriu cască de protecție omologată. Luminile de întâlnire trebuie folosite pe tot timpul deplasării. În afara localității se poate circula cu maxim 45 km/h.

Pentru ATV, viteza maximă admisă în localitate de maxim 50 km/h, iar în afara localității este de 90 km/h pe autostrăzi, 80 km/h pe drumurile expres sau pe cele naționale europene (E) și 70 km/h pentru celelalte categorii de drumuri.

CIRCULAȚIA CU VEHICULUL

Puteți circula cu vehiculele pe drumurile publice numai dacă, în urma unei examinări organizate de Poliție, ați obținut un permis de conducere. Pentru autovehicule și motocicletă permisul de conducere se eliberează începând cu vârsta de 18 ani.

Viteza maximă de conducere a unui autovehicul în localitate este 50 km/h. În afara localității viteza maximă admisă este de 130 km/h pe autostrăzi, 100 km/h pe drumuri europene și 90 km/h pe celelalte drumuri.

În autoturism, copiii cu înălțimea de până la 135 cm pot fi transportați numai dacă există dispozitiv de fixare în scaun pentru copii. Peste această înălțime, pasagerul trebuie să aibă centură de siguranță pentru adulți. Copiii cu vârsta de peste 3 ani, având o înălțime de până la 150 cm, pot fi transportați în autovehicule care nu sunt echipate cu sisteme de siguranță doar dacă ocupă, pe timpul transportului, orice alt loc decât cel de pe scaunele din față. Pasagerul de pe scaunul din față nu poate transporta în brațe animale. Toți pasagerii trebuie să poarte centură de siguranță.

DE REȚINUT

DACĂ SUNTEȚI MARTOR LA UN ACCIDENT DE CIRCULAȚIE SOLDAT CU VICTIME, SUNTEȚI OBLIGAȚI DE LEGE SĂ ANUNȚAȚI POLIȚIA ȘI NUMĂRUL DE URGENȚĂ 112. NU AVEȚI VOIE SĂ MODIFICAȚI STAREA LOCULUI SAU SĂ ȘTERGEȚI URMELE ACCIDENTULUI. DACĂ SUNTEȚI IMPLICAT PERSONAL ÎN ACCIDENT NU PUTEȚI PĂRĂSI LOCUL ACCIDENTULUI, CĂCI COMIȚEȚI O INFRAȚIUNE.

CĂLĂTORIA CU TAXIUL

Urcați-vă numai în mașini aparținând unor firme pe care le cunoașteți și evitați șoferii care vi se par dubioși. Atunci când este singur, locul ocupat de client, mai ales dacă este vorba de o fată, este cel de pe bancheta din spate, partea dreaptă. Pasagerul din dreapta șoferului trebuie să poarte centura de siguranță indiferent de lungimea traseului de parcurs.

Relația client-șofer trebuie să fie una corectă: taximetristul nu poate refuza deplasarea pe motiv că traseul este prea scurt și nu are voie să ducă clientul pe un alt traseu decât cel obișnuit pentru a încasa mai mulți bani, iar clientul nu are voie să plece din mașină fără a plăti. Nu uitați să cereți bonul fiscal când plătiți – în felul acesta împiedicați evaziunea fiscală, știți exact suma de plată și aveți datele mașinii și ale șoferului în caz că v-ați uitat un bun sau vreți să faceți reclamație. Dacă nu vi se dă bonul, nu aveți obligația de plată și puteți să faceți o reclamație taximetristului la compania pe care o deservește.

CĂLĂTORIA CU METROUL

În București acest mod de transport în comun pe sub pământ permite deplasarea foarte rapid. Biletele se cumpără de la ghișeele existente în fiecare stație. După ce trenul ajunge în stație, călătorii care coboară au prioritate față de cei care urcă. Călătorii care transportă cărucioare pentru copii și călătorii în scaune rulante urcă obligatoriu pe la prima ușă în sensul de mers al trenului.

Sunt interzise urcarea și coborârea călătorilor în și din tren după anunțul de avertizare a închiderii ușilor. În timpul mersului trenului este interzisă sprijinirea călătorilor de ușile de acces. Nu se recomandă staționarea călătorilor în zona burdufurilor de comunicație între vagoane. Este strict interzisă acționarea semnalului de alarmă fără motiv. În cazul în care este observat un obiect suspect sau abandonat, călătorii sunt rugați să alerteze de urgență personalul Metrorex sau orice agent de poliție sau de pază, să se îndepărteze și să nu atingă obiectul respectiv. Nu aveți voie să faceți fotografii în metrou.

CĂLĂTORIA CU TRENUL

În timpul călătoriilor cu trenul, pasagerii sunt obligați să aibă în posesie o legitimație valabilă de călătorie. Copiii cu vârsta de până la 10 ani au reducere la preț, la fel elevii și studenții dacă au asupra carnetul vizat anual.

În tren fumatul este strict interzis. De asemenea, sunt strict interzise: urcarea sau coborârea călătorilor în și din tren după plecarea trenului, sprijinirea călătorilor de ușile de urcare/coborâre, staționarea în zona burdufurilor de comunicație dintre vagoanele trenului, precum și deblocarea și deschiderea ușilor de urcare/coborâre în timpul mersului. La oprirea trenului în stație, călătorii care coboară au prioritate față de cei care urcă. În cazul trenurilor echipate cu sisteme automate de acționare a ușilor, atât la cele dintre vagoane cât și la cele de coborâre/urcare, se apasă pe butonul de comandă.

Bagajele se depozitează de pasageri în spațiile special amenajate, nu pe culoar. Fiecare călător dispune pentru bagajele sale de mână doar de spațiul situat deasupra locului pe care îl ocupă sau de un spațiu echivalent în boxa pentru bagaje a vagoanelor.

În timpul călătoriei, pasagerii nu au voie să forțeze sistemele pentru deschiderea și asigurarea geamurilor, să intervină la panourile electrice sau să acționeze frânele de mână. Resturile menajere sau de orice fel se depozitează în cutiile special amenajate. Este interzisă aruncarea obiectelor de orice fel pe fereastră sau pe ușa vagonului. În toaletele din tren, apa nu este potabilă.

Pentru transportul persoanelor cu mobilitate redusă, se pot asigura gratuit servicii specifice de asistență atât la urcarea și coborârea din tren cât și la bordul trenurilor de călători, în stațiile și trenurile deschise acestui tip de trafic. Solicitarea acestor servicii trebuie făcută cu minim 48 ore înainte de efectuarea călătoriei, pe formularul standard disponibil în format tipărit în toate stațiile și agențiile de voiaj și în format digital pe www.cfrcălători.ro.

Accesul în tren cu biciclete pliabile este permis doar în spațiul special amenajat pentru bagaje, amplasat deasupra locului rezervat sau pe culoar, cu condiția de a nu deranja ceilalți pasageri, iar cu biciclete nepliabile numai în vagoanele cu spații special amenajate.

Acționarea semnalului de alarmă din tren fără motiv este interzisă și constituie contravenție. Nu pot fi distruse sau degradate echipamentele din dotarea vagoanelor de călători. Este interzisă apelarea la mila călătorilor sau practicarea jocurilor de noroc.

TELVERDE

TELEFONUL CĂLĂTORULUI CFR ESTE **0.800.88.44.44**. LA ACEST NUMĂR POT FI SOLICITATE INFORMAȚII CU PRIVIRE LA EVENTUALELE PROBLEME DEOSEBITE PE CARE CĂLĂTORII LE ÎNTÂMPINĂ ÎN TIMPUL CĂLĂTORIEI CU TRENUL.

CĂLĂTORIA CU AUTOBUZUL, TROLEUL, TRAMVAIUL

Fiecare consiliu local stabilește regulile de călătorie cu mijloacele de transport în comun și modul de sancționare a abaterilor săvârșite, pe care le găsiți postate pe pagina web a transportatorului.

În mod convențional, în România urcarea călătorilor se face pe ușa din spate, iar coborârea pe cea din mijloc sau din față. Se acordă prioritate călătorilor care coboară.

Asigurați-vă că imediat ce ați urcat în mijlocul de transport ați compostat biletul sau ați validat cartela de călătorie, ori că abonamentul este valabil pentru linia de transport respectivă. Nu este o scuză faptul că la ora când călătoriți casa de bilete era închisă ori aveți abonament, dar l-ați uitat acasă. Legitimația de călătorie sau abonamentul nu sunt transmisibile altor persoane! Nu puteți călători cu biletul compostat sau cartela validată decât până la capătul liniei, nu și înapoi, iar în anumite localități puteți călători doar o anumită perioadă de timp de la validare. În unele orașe, copiii de până la 5 ani, în altele cei de până la 7 ani, nu au nevoie de bilet. Elevii și studenții au în unele localități reducere, în altele gratuitate la abonament. Sunt transportatori care pun la dispoziția călătorilor un număr scurt unde se poate plăti prin sms costul unui bilet sau abonament. De exemplu, În București, prin trimiterea unui sms la numărul 7456, disponibil în rețelele de telefonie mobile Orange, Vodafone, Cosmote și RDS&RCS, se poate achita contravaloarea unui abonament de o zi, valabil pe liniile urbane.

Amintiți-vă regulile de politețe: se cedează locul persoanelor cu probleme de sănătate, gravidelor sau mamelor cu copii, bătrânilor. Ne abținem de la comentarii neplăcute, nu ridicăm tonul când vorbim cu alții, încercăm să nu răspundem la telefon sau vorbim doar dacă este ceva urgent și pe un ton scăzut, evităm să acultăm muzică în căști la un volum care să îi deranjeze pe ceilalți.

De regulă, este interzis transportul animalelor, cu excepția câinilor cu lesă și a animalelor mici care se țin în brațe, dar acest lucru trebuie verificat în prealabil. Nu puteți cere șoferului deschiderea ușilor între stații sau la semafoare. Nu aveți voie să călătoriți pe scări, să fumați sau să consumați băuturi alcoolice în interior.

Dacă vine controlorul, aveți dreptul să cereți să se legitimizeze mai întâi. Nu aveți voie să îl insultați sau să îl loviți. Voi aveți obligația să arătați legitimația sau cartela de călătorie, ori abonamentul, precum și un act de identitate dacă vi se cere.

DE REȚINUT

CONTROLORUL NU ARE VOIE SĂ VĂ REȚINĂ ÎN MIJLOCUL DE TRANSPORT, SĂ VĂ COBOARE CU FORȚA DIN MIJLOCUL DE TRANSPORT, SĂ VĂ CONDUCĂ LA BIROUL SĂU ÎMPOTRIVA VOINȚEI DVS. ORI SĂ VĂ PERCHEZIȚIONEZE. ARE DREPTUL SĂ VĂ NOTEZE DATELE DE IDENTITATE, IAR DACĂ REFUZAȚI SĂ I LE DAȚI, POATE APELA LA ORGANELE DE POLIȚIE ÎN FAȚA CĂRORA SUNTEȚI OBLIGAȚI SĂ VĂ LEGITIMAȚI. EL NU VĂ POATE REȚINE CARTEA DE IDENTITATE.

ABUZ

Dacă ești surprins fără bilet, vei achita imediat o suprataxă de călătorie și cu cardul eliberat imediat vei putea încheia călătoria. Dacă nu plătești această suprataxă, vei coborî din mijlocul de transport și ți se va încheia un proces-verbal de contravenție care va fi expediat acasă. Să nu dai date false controlorului, căci vei fi ușor descoperit; iar dacă folosești actul de identitate sau abonamentul altuia, acest lucru este infracțiune. Nu plăti amenda fără a primi un proces-verbal sau o chitanță, căci fapta se consideră mită! În termen de 48 ore poți plăti doar jumătate din minimul amenzii. Dacă amenda ți s-a dat în mod nelegal, o poți contesta la Judecătoria în termen de 15 zile, chiar dacă ai achitat-o, iar dacă vei câștiga procesul, ea ți se va restitui.

DACĂ EȘTI JIGNIT, AMENINȚAT SAU LOVIT DE CĂTRE CONTROLOR, FAPTA CONSTITUIE INFRAȚIUNEA DE **PURTARE ABUZIVĂ** ȘI POȚI SESIZA PARCHETUL. ORICE ALT ABUZ AL CONTROLORULUI POATE FI SESIZAT ÎN SCRIS REGIEI DE TRANSPORT.

DACĂ TU EȘTI CEL CARE COMITE FAPTE ÎMPOTRIVA CONTROLORULUI ÎN TIMPUL ACTIVITĂȚII SALE SAU ULTERIOR, ÎN SCOP DE RĂZBUNARE, FAPTA CONSTITUIE INFRAȚIUNEA DE **ULTRAJ** ȘI RIȘTI O SANȚIUNE PENALĂ.

CĂLĂTORIA CU AVIONUL

Biletul se rezervă online sau la agenția companiei de transport aerian. Biletul trebuie achitat pe loc sau în termenul asumat, altfel rezervarea se va anula. Țineți cont că rezervarea din timp a unui bilet vă poate asigura plata unui preț mai mic.

Puteți avea la dvs un bagaj mare pentru cală (maxim 20 kg pentru Europa și 32 kg pentru SUA și Canada) și unul mic pentru luat în cabina avionului. În bagajul de mână nu puteți transporta lichide în recipiente mai mari de 100 ml, iar regula se aplică și pentru creme, parfumuri și deodorante.

Înainte de zbor trebuie să vă înregistrați la ghișeu de înregistrare al companiei aeriene de la care ați achiziționat biletul (*check-in*), iar pentru aceasta este obligatoriu să vă prezentați în timp util: cu o oră înainte de decolare pentru transport intern, cu două ore înainte pentru călătorii în străinătate. Urmează apoi controlul de securitate (se verifică să nu aveți asupra voastră obiecte interzise – cele care pot fi folosite ca arme, lichide, droguri, brichete), iar în cazul curselor externe trebuie să vă supuneți controlului pașapoarte (se verifică dacă aveți actele de părăsire a țării și intrare în țara de destinație, să nu fiți dați în urmărire) și eventual controlului vamal (aici trebuie declarate sumele mai mari de 10.000 euro pe care le dețineți și bunurile supuse taxării). Îmbarcarea în aeronavă se face numai prin poarta indicată în afișajul electronic. Dacă întârziati, veți fi anunțat prin stație. În cazul în care nu vă prezentați la apelul repetat, pierdeți cursa.

CĂLĂTORII PESTE GRANIȚĂ

Copilul poate călători în străinătate împreună cu părinții, respectiv singur dacă merge la studii sau participă la un concurs oficial. Pentru aceasta, el trebuie să aibă *pașaport* individual. Pașaportul se obține de la Serviciul public comunitar pentru eliberarea și evidența pașapoartelor: pentru minorul sub 14 ani cererea o depun ambii părinți, pentru cel peste 14 ani cererea se depune de copil cu acordul ambilor părinți. Ieșirea din țară a copilului implică acordul ambilor părinți, iar dacă vreunul dintre ei nu îl însoțește e necesară de la acesta o declarație dată în fața unui notar public. Fiecare dintre persoanele care călătorește în străinătate trebuie să aibă încheiată o asigurare medicală; dacă ești salariat și călătorești în țările din UE, Spațiul Economic European și Elveția este suficient cardul european de sănătate.

După împlinirea vârstei de 18 ani, tinerii pot circula în țările care sunt membre ale Uniunii Europene și în Republica Moldova folosind doar *cartea de identitate*. Pentru restul țărilor, este nevoie de pașaport; iar pentru unele mai este nevoie și de o viză, care se obține de la consulatul statului respectiv în România. Aceste informații, precum și cele cu privire la eventualele pericole în țara respectivă și avertismente pentru turiști se întâlnesc pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe disponibil la www.mae.ro.

DE REȚINUT

INDIFERENT UNDE CĂLĂTORIȚI ȘI CE MIJLOC FOLOSIȚI, EVITAȚI SĂ TRANSPORTAȚI BAGAJE CARE NU VĂ APARTIN SAU ÎN CARE NU ȘTIȚI CE SE AFLĂ. UNEORI INFRACȚIUNII PROFITĂ DE NAIVITATEA NOASTRĂ PENTRU A NE CONVINDE SĂ ÎI AJUTĂM SĂ TRANSPORTĂM ÎN LOCUL LOR UN PACHET, O GEANTĂ ETC., ÎN CARE SE POT AFLA BUNURI INTERZISE: DROGURI, ARME SAU BANI FALȘI.

CĂLĂTORII ÎN ȚĂRI DIN UE

În calitate de cetățeni europeni, aveți dreptul să călătoriți în țările din Uniunea Europeană pentru turism, să munciți acolo sau să urmați cursurile unui liceu sau ale unei facultăți. În loc de asigurare, puteți să aveți asupra voastră *cardul european de asigurări sociale de sănătate*.

Când cumpărați un bilet de autobuz sau de autocar, nu trebuie să plătiți un preț mai mare pentru că aveți o anumită naționalitate sau pentru că achiziționați biletul dintr-un anumit loc.

În caz de *anulare* sau *întârziere*, aveți întotdeauna dreptul la informații adecvate și prompte cu privire la ceea ce se întâmplă pe durata așteptării. Dacă deplasarea pe distanțe lungi (peste 250 de km), pentru care ați făcut rezervare, se anulează sau are o întârziere de peste două ore, aveți de ales între două posibilități: să vi se ramburseze costul biletului și, dacă este necesar, să vi se asigure transportul gratuit către punctul inițial de plecare – de exemplu, dacă întârzierea sau anularea vă împiedică să vă îndepliniți scopul călătoriei; să vi se asigure transportul, în condiții similare, către destinația finală, în cel mai scurt timp și fără costuri suplimentare. Dacă nu vi se oferă la timp posibilitatea de a alege, puteți înainta o plângere și solicita atât rambursarea costurilor, cât și o despăgubire echivalentă cu 50% din prețul biletului.

Dacă durata deplasării pe distanțe lungi (peste 250 de km) depășește trei ore, iar plecarea este anulată sau se efectuează cu o întârziere de peste 90 de minute, aveți dreptul la: gustări și băuturi răcoritoare - în funcție de întârziere sau de durata așteptării; cazare, dacă este necesar, pentru cel mult două nopți, la prețul maxim de 80 de euro pe noapte. Transportatorul nu este obligat să vă asigure cazarea dacă întârzierea este cauzată de condiții meteorologice extreme sau de dezaastre naturale.

Aveți dreptul la despăgubiri dacă sunteți rănit într-un *accident* de autobuz în timpul unei călătorii pe distanțe lungi (peste 250 de km).

De asemenea, compania transportatoare trebuie să vă despăgubească dacă bagajele sau alte bunuri vă sunt *pierdute* sau *deteriorate* într-un accident de autobuz pe durata unei deplasări pe distanțe lungi.

În cazul în care considerați că nu v-au fost respectate drepturile, puteți adresa o plângere transportatorului în termen de trei luni de la data la care a avut loc evenimentul. Acesta are la dispoziție o lună pentru a confirma primirea plângerii și trei luni pentru a vă da un răspuns definitiv.

Pe scurt:

PE DRUMUL PUBLIC POȚI CIRCULA CU BICICLETA DE LA VÂRSTA DE 14 ANI; CU SCUTERUL ȘI ATV-UL DE LA 16 ANI, IAR CU AUTOTURISMUL DE LA 18 ANI ȘI NUMAI DACĂ AI PERMIS DE CONDUCERE.

ATUNCI CÂND TE URCI PE BICICLETĂ SAU LA VOLAN, ALCOOLEMIA TREBUIE SĂ FIE ZERO.

CÂND CIRCULI CU UN MIJLOC DE TRANSPORT ÎN COMUN, TREBUIE SĂ AI BILET SAU ABONAMENT.

X. COPILUL, ACTELE ȘI BUNURILE SALE

CONTUL BANCAR

Pe măsură ce creșteți primiți, economisiți și cheltuiți sume de bani. De regulă, banii îi țineți asupra voastră sau în casă. Dar puteți să îi păstrați în condiții de siguranță și într-un cont la una dintre bănci.

Dacă ai până în 14 ani, contul îl deschide părintele tău. Dacă ai între 14 și 18 ani, trebuie să mergi la o bancă însoțit de unul dintre părinți, pentru că e nevoie să semnați împreună un contract și să dați câte un specimen de semnătură. Titularul contului vei fi tu, iar părintele va fi împuternicit. După ce împlinești vârsta de 14 ani, ai dreptul de a-ți gestiona singur sumele de bani.

După câteva zile de la deschiderea contului, vei primi un card cu ajutorul căruia vei putea face diverse operațiuni: ridici sume de bani de la bancomat, faci plata când cumperi ceva, verifici soldul contului. Pentru banii care stau în bancă, vei primi o anumită dobândă. Poți alimenta contul depunând noi sume de bani la bancă (dacă ai 14 ani, tu singur poți face depunerea) sau părinții îți pot vira bani din conturile lor. Există bănci care nu percep comision copiilor pentru administrarea contului.

ALOCAȚIA DE STAT PENTRU COPIL

Până să împlinești vârsta de 18 ani vei primi în fiecare lună o alocație de stat în cuantum de 84 lei. După aceea vei primi alocația numai cât timp urmezi cursurile învățământului liceal sau profesional. Legea spune că repetenții nu primesc alocația de stat, cu excepția celor care repetă anul școlar din motive de sănătate.

Alocația se plătește unuia dintre părinți până când copilul împlinește vârsta de 14 ani, după care, dacă părintele este de acord, plata se poate face direct copilului titular.

Dacă părinții lucrează în străinătate, copiii au dreptul de a li se plăti alocație de către statul respectiv, în cuantumul stabilit acolo.

OBLIGAȚIA DE ÎNTREȚINERE

Când părinții nu mai stau împreună, de regulă, copilul are domiciliul la unul dintre ei. Desigur, copilul păstrează legătura și cu celălalt părinte, care este obligat să contribuie în continuare la creșterea și educarea copilului. Pentru timpul cât copilul nu stă efectiv cu el, părintele trebuie să contribuie la îngrijirea copilului în *natură* (cumpărând alimente, haine, rechizite etc.) sau plătind o sumă de bani numită *pensie de întreținere*. Aceasta din urmă este de cel mult un sfert din veniturile părintelui pentru un copil întreținut, o treime din ele pentru doi copii, respectiv jumătate din venituri pentru trei sau mai mulți copii.

Pensia de întreținere este a copilului. Până la împlinirea vârstei de 14 ani, părintele care are custodia este cel îndreptățit să solicite pensia de la celălalt părinte și tot el va decide cum va fi cheltuită. Începând cu vârsta de 14 ani pensia va fi solicitată de copil asistat de părintele custodian. După ce împlinește 18 ani, legea spune că tânărul are dreptul să fie întreținut de ambii săi părinți numai dacă continuă studiile și nu mai târziu de împlinirea vârstei de 26 de ani. Pentru aceasta, el va putea solicita pensie de la ambii părinți și el singur va decide cum va fi cheltuită.

Chiar dacă părintele debitor locuiește în străinătate, el tot rămâne dator să plătească pensia copilului. Pentru lămuriri sau acțiuni, trebuie să vă adresați Ministerului Justiției din România în vederea aplicării Convenției de la Haga din 2007 privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii.

Dacă decedează cel care are în grijă un minor, obligația de întreținere a copilului revine moștenitorilor celui decedat.

Când părinții sunt cei care ajung în stare de nevoie și copilul devenit de acum adult are posibilitatea, legea îl obligă să fie el cel care îi întreține.

PENSIA DE URMAȘ

Dacă copilul era întreținut de un părinte sau un alt susținător care era pensionar sau invalid de gradul I și care a decedat, atunci până împlinește vârsta de 16 ani copilul are dreptul la pensie de urmaș. Dacă își continuă studiile, are acest drept până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 26 de ani. Cuantumul pensiei de urmaș se stabilește procentual din punctajul mediu anual realizat de susținător, astfel: 50% – pentru un singur urmaș; 75% – pentru doi urmași; 100% – pentru trei sau mai mulți urmași.

ACTELE ȘI BUNURILE COPILULUI

Atunci când intri în relație cu o altă persoană, de cele mai multe ori amândoi conveniți cine ce să facă pentru celălalt. Această înțelegere se numește *contract*. Contractele conțin **drepturi și obligații** pentru semnatori.

Fără să conștientizăm acest lucru, fiecare dintre noi încheiem contracte în fiecare zi: când iau o carte de la bibliotecă încheiem un *contract de împrumut* în baza căruia am dreptul să iau la domiciliu o carte și obligația să o returnez în termenul stabilit; când iau un tichet de călătorie, tocmai am încheiat un *contract de transport* în baza căruia eu am obligația de a plăti biletul și de a respecta regulile de transport, iar compania care deține trenul sau autobuzul are obligația de a mă transporta la locul stabilit conform orarului fixat; când achiziționez un telefon mobil, am încheiat un *contract de vânzare-cumpărare* în baza căruia eu am dreptul de a ridica bunul dorit și obligația de a plăti prețul afișat, iar vânzătorul are obligația de a-mi preda bunul în stare de funcționare și dreptul de a pretinde de la mine prețul produsului; când dau colegului o revistă străină în locul unui bilet la un concert, am încheiat un *contract de schimb*; când primesc un cadou cu ocazia zilei de naștere se numește că am încheiat cu cel care îl dă un *contract de donație*.

DE REȚINUT

UN **CONTRACT** ÎNSEAMNĂ O ÎNȚELEGERE ÎNTRE CEL PUȚIN DOUĂ PERSOANE. PENTRU A FI ÎNCHEIAT VALABIL NU ESTE NECESARĂ ÎNCHEIEREA UNUI ÎNSCRIS, ACESTA FOLOSIND DOAR PENTRU PROBAREA ÎNȚELEGERII ÎN CAZ DE LITIGIU. CONTRACTUL ESTE O LEGE PENTRU PĂRȚI, DECI PREVEDERILE SALE SUNT OBLIGATORII.

ȘTIAȚI CĂ...?!

ÎN MOMENTUL ÎNSCRIERII COPILULUI, ÎNTRE UNITATEA DE ÎNVĂȚĂMÂNT, PĂRINȚI (BENEFICIAR INDIRECT AL PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT) ȘI COPIL (BENEFICIARUL DIRECT) SE ÎNCHEIE UN **CONTRACT EDUCAȚIONAL** ÎN CARE SUNT TRECUTE DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE RECIPROCE ALE PĂRȚILOR. SE ÎNTOCMESC DOUĂ EXEMPLARE ORIGINALE PE CARE LE SEMNEAZĂ INCLUSIV ELEVUL CARE ARE PESTE 14 ANI. PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL POSTLICEAL SEMNEAZĂ DOAR ELEVUL ȘI REPREZENTANTUL UNITĂȚII ȘCOLARE.

Când vă duceți la magazin și cumpărați fructe, nu încheiați și nu semnați vreun înscris: plătiți prețul, ridicați produsele, luați bonul fiscal și plecați. Dar dacă dați cuiva un împrumut de bani sau bunuri, este bine să încheiați și un **înscris** care să constate înțelegerea voastră: faceți două exemplare pe care le semnează fiecare. Nu vă trebuie martori și, oricum, trebuie să știți că nu puteți dovedi cu martori contractele care se referă la valori mai mari de 250 lei. Pentru vânzarea de terenuri sau case este obligatorie încheierea unui înscris autentificat la notarul public.

Orice persoană are în proprietate sau doar în folosință **bunuri**. Cel care este proprietarul unui bun poate să facă ce vrea cu el, inclusiv să facă acte de dispoziție, adică să îl dea altora, să îl abandoneze, să îl distrugă. Dar cu o condiție: să fie major.

Și copiii au bunuri care le aparțin: obiecte de îmbrăcăminte, de toaletă, cele pentru școală, telefonul etc. Unii copii dobândesc și bunuri de o valoare foarte mare: de exemplu, o rudă decedează și le lasă moștenire teren sau casa. Alte bunuri nu le aparțin, dar au încuviințarea de a le folosi: casa părinților în care locuiește copilul, mașina prietenului pe care o conduce, haina prietenei pe care o împrumută. Cu privire la bunuri strict personale, legea prevede că minorul poate să le cumpere, să le protejeze, să le repare. Le poate vinde sau abandona numai pe cele de mică valoare.

Vânzarea de produse pe site-uri de comerț online este posibilă numai dacă aveți 18 ani împliniți.

DE REȚINUT

ATENȚIE ÎNTOTDEAUNA LA CEEA CE SEMNAȚI! ODATĂ PUSĂ SEMNĂTURA PE UN ACT, EA NU MAI POATE FI RETRASĂ. CE V-AȚI ASUMAT PRIN ACEL ACT TREBUIE SĂ ÎNDEPLINIȚI!

Atunci când trebuie luate decizii extrem de importante cu privire la minor sau se intenționează a se dispune de bunurile sale, legea spune că până la vârsta de 14 ani deciziile le vor lua părinții, iar între 14 și 18 ani le vor lua copiii împreună cu părinții.

Atunci când părinții nu se pot ocupa de minor, de exemplu, când sunt decedați amândoi sau au întrerupt orice legătură cu copilul lor, va fi desemnată o persoană care să se ocupe de interesul acestuia, persoană numită *tutore*.

ANIMALELE DE COMPANIE

Mulți copii dețin animale de companie (animale de casă). Unii aleg viețuitoare mai mici și drăgălașe, cum ar fi cățele, pisicile, broscuțele țestoase, peștii; alții aleg zburătoare, precum papagalii ori canarii; ori animale jucăușe, precum hamsterii, iepurașii, porcușorii de Guineea; iar alții optează pentru animale mai periculoase, cum sunt șerpii, tarantulele sau iguanele.

Animalele sunt parteneri excelenți pentru joacă, vă fac mai sociabili și vă ajută să vă învingeți timiditatea. Dar creșterea și îngrijirea lor implică responsabilitate: trebuie hrănite, plimbate, curățate, iar unele trebuie dresate, vaccinate, deparazitate și sterilizate. Aceste activități trebuie să se desfășoare în siguranță pentru voi, dar și pentru vecinii voștri sau alte persoane din jurul vostru. De aceea, trebuie respectate anumite condiții legale, dintre care cele mai drastice sunt cele cu privire la câini.

Astfel, dacă aveți sub 16 ani, puteți cumpăra un animal de companie doar având consimțământul expres al părinților. Câinii pot fi adoptați de la adăposturile pentru câini fără stăpân care se găsesc în fiecare județ, lista fiind publicată pe www.ansvsa.ro. Câinii periculoși sau agresivi pot fi deținuți numai de persoanele care au împlinit 18 ani, au înregistrat câinele la Asociația Chinologică Română și au depus adeverința la poliție; pe ușa proprietății trebuie afișată inscripția: „*Câine rău*” sau „*Atenție, câine periculos*”. Deținerea animalelor de companie implică un carnet de sănătate (pentru evidența vaccinărilor și deparazitărilor) eliberat de un medic veterinar. Câinii trebuie ținuti fie legați, fie într-un adăpost îngrădit.

ȘTIAȚI CĂ...?!

DACĂ ANIMALUL TĂU MUȘCĂ O ALTĂ PERSOANĂ PRODUCÂNDU-I ASTFEL LEZIUNI, LEGEA SPUNE CĂ TU EȘTI RESPONSABIL DE ACEL PREJUDICIU. CA URMARE, VICTIMA AGRESIUNII POATE PRETINDE O SUMĂ DE BANI NECESARĂ PENTRU PLATA ÎNGRIJIRILOR (DESPĂGUBIRI MATERIALE) ȘI CARE SĂ COMPENSEZE DUREREA SUFERITĂ (DESPĂGUBIRI MORALE) DE LA PROPRIETARUL ANIMALULUI. IAR DACĂ EȘTI MINOR, VOR FI CHEMAȚI ÎN JUDECATĂ ȘI PĂRINȚII TĂI. AȘADAR, COPILUL RĂSPUNDE PENTRU FAPTA ANIMALULUI SĂU, IAR PĂRINȚII RĂSPUND PENTRU FAPTA COPILULUI LOR.

Consiliul local al fiecărui oraș și asociațiile de proprietari au stabilit anumite condiții de creștere și îngrijire a animalelor la bloc: de regulă, este nevoie de acordul scris al vecinilor celui care deține animalul; proprietarul animalului trebuie să asigure curățenia în locurile folosite în comun, iar în condițiile stabilite de asociație trebuie să suporte cheltuielile de întreținere; trebuie evitat zgomotul cât mai mult, dar mai ales în timpul nopții și al orelor de liniște; câinii trebuie plimbați cu lesă, iar câinii mari să aibă și zgardă, și botniță; stăpânul trebuie să aibă asupra sa măturiță și punguță pentru a strânge excrementele; plimbarea nu se poate face în parcuri, ci doar în locurile special amenajate. Persoanele însoțite de câini nu pot intra în magazine, săli de spectacole sau de sport, școli sau grădinițe și, în general, în mijloacele de transport în comun și nici să se plimbe în preajma locurilor de joacă pentru copii.

Cadavrele animalelor nu se aruncă la gunoi, ci se predau la o firmă specializată.

Trebuie să știți că există o lege cu privire la protecția animalelor care obligă deținătorii să le îngrijească, adăpostească, hrănească și care interzice comportamentul brutal, izgonirea și abandonarea animalelor.

INFRAȚIUNE

CONSTITUIE **CRUZIME FAȚĂ DE ANIMALE**: A) UCIDEREA ANIMALELOR, CU INTENȚIE, FĂRĂ DREPT; B) PRACTICAREA TIRULUI PE ANIMALE DOMESTICE SAU PE ANIMALE SĂLBATICE CAPTIVE; C) ORGANIZAREA DE LUPTE ÎNTRE ANIMALE SAU CU ANIMALE; D) FOLOSIREA DE ANIMALE VII PENTRU DRESAJUL ANIMALELOR SAU PENTRU A LE CONTROLA AGRESIVITATEA; E) RĂNIREA SAU SCHINGUIREA ANIMALELOR; F) INTERVENȚIILE CHIRURGICALE DESTINATE MODIFICĂRII ASPECTULUI UNUI ANIMAL SAU ALTOR SCOPURI NECURATIVE, CUM AR FI CODOMIA, CUPAREA URECHILOR, SECȚIONAREA CORZILOR VOCALE, ABLAȚIA GHEARELOR, COLTILOTUL CIOCULUI ȘI DINȚILOR.

CONTRAVENȚIE

DACĂ FACEȚI UN CÂINE SĂ SUFERE SAU ÎL PROVOCAȚI LA REACȚII AGRESIVE, CHIAR DACĂ NU VĂ APARTINE, VEȚI PRIMI O AMENDĂ DE LA 1.000 LEI LA 2.000 LEI.

Pentru transportul animalelor de companie, e necesar să verificați pe site-ul companiei de transport condițiile impuse. Astfel, în trenurile aparținând C.F.R. pot fi transportate animalele mici, purtate pe brațe, precum și păsări mici în colivii, dacă niciun călător nu protestează; câinii trebuie să aibă botniță și să fie ținuți în lesă pe podeaua vagonului, în compartimente, în vagoane la clasa a 2-a, dacă nici un călător nu protestează; se plătește bilet și pentru animale. Tot astfel, pentru o călătorie cu avionul în țările din UE trebuie să anunțați compania în momentul rezervării biletului, animalușul să aibă pașaport internațional, cip de identificare și să fie vaccinat, să nu fie gestant și să fie închis într-o cușcă specială; spre Marea Britanie nu pot fi transportate animale cu avionul, nici în cabina de pasageri, nici în cala avionului. Pe site-ul www.ansvsa.ro găsiți mai multe detalii.

BUNURI GĂSITE

Dacă găsești întâmplător monede vechi sau alte bunuri vechi de importanță arheologică, trebuie să le predai în termen de 72 ore primarului acelei localități. Vei primi o recompensă de 30% din valoarea acelor bunuri.

Pentru alt tip de bunuri găsite drept comoară, acestea se vor împărți în mod egal de găsit cu proprietarul terenului unde s-au găsit.

Există și bunuri care nu aparțin nimănui: lucrurile abandonate, fructele de pădure, plantele medicinale, etc. Pe acestea vi le puteți însuși, dar pentru unele trebuie să îndepliniți anumite condiții: animalele sălbatice pot fi vâdate numai în sezon și cu armă de foc, dacă aveți autorizație și cel puțin vârsta de 18 ani; peștele poate fi pescuit numai în sezon, etc.

INFRAȚIUNE

DACĂ GĂSEȘTI BUNURI CARE AU FOST PIERDUTE SAU UITATE DE O ALTĂ PERSOANĂ (POȘETĂ, PORTMONEU, ETC.) NU AI VOIE SĂ ȚI LE ÎNSUȘEȘTI, CĂCI FAPTA ESTE INFRAȚIUNE. TREBUIE SĂ LE RETURNezi PROPRIETARULUI DACĂ ÎL CUNOȘTI SAU SĂ LE PREDAI LA POLIȚIE ÎN TERMEN DE 10 ZILE.

Pe scurt:

ALOCAȚIA PENTRU COPIL ȘI PENSIA DE ÎNTREȚINERE PLĂTITĂ DE PĂRINTELE NECUSTODIAN SUNT ALE COPILULUI.

ACTELE SUNT ÎNCHEIATE DE PERSOANELE SUB 14 ANI PRIN PĂRINȚI, DE CEI ÎNTRE 14 ȘI 18 ANI CU ASISTENȚA PĂRINȚILOR, IAR DE CEI PESTE 18 ANI SINGURI.

ANIMALELE TREBUIE ÎNGRIJITE, NU CHINUITE.

XI. COPILUL ȘI MUNCA

CONTRACTUL DE MUNCĂ

Pentru a-și procura cele necesare traiului zilnic, oamenii au nevoie de un venit pe care îl obțin prin muncă. De regulă, pentru a fi angajat în muncă doritorul trebuie să aibă o anumită calificare profesională, anumite studii minime (de exemplu, bacalaureatul, licența, limbă străină).

În ceea ce îi privește pe minori, legea spune că niciun copil nu poate fi constrâns la muncă. Copilul poate câștiga bani din activități sportive sau artistice – pentru aceasta are nevoie de acordul părinților, dar banii vor fi ai lui.

Copiii peste 15 ani au dreptul să muncească ca salariați numai cu acordul părinților și în domenii care nu le afectează sănătatea și dezvoltarea. După împlinirea vârstei de 16 ani, acest acord nu mai este obligatoriu, ceea ce înseamnă că ei pot încheia singuri un contract de muncă cu un angajator. Trebuie însă respectate câteva reguli: minorul nu poate munci în locuri grele, vătămătoare sau periculoase; timpul de lucru este de maximum 6 ore pe zi și 30 ore pe săptămână; nu poate presta muncă suplimentară sau pe timpul nopții; concediul este de minimum 23 zile lucrătoare.

Contractul de muncă este un document foarte important care prevede drepturile și obligațiile voastre pentru activitatea desfășurată: câte ore veți munci, în ce domeniu, ce salariu veți avea, când îl veți primi, care e perioada de concediu, etc. În baza lui se reține un impozit care se virează la bugetul de stat și veți beneficia de card de sănătate, iar în viitor de pensie care se acordă în funcție de cuantumul și perioada de contribuție la un fond special. Contractul se înregistrează la Inspectoratul Teritorial de Muncă din localitatea reședință de județ.

DE REȚINUT

SALARIUL MINIM ÎN ROMÂNIA ESTE ÎN PREZENT (IANUARIE 2016) DE 1.050 LEI, IAR DIN MAI 2016 VA FI DE 1.250 LEI.

Dacă muncește cineva fără a avea acest contract și fără a semna un stat de plată, activitatea este ilegală – muncă „**la negru**” – și angajatorul va fi sancționat cu amendă de către inspectorii. România este printre primele țări din Europa când vine vorba de muncitori fără forme legale. Trebuie să știți că oricine poate sesiza, cu păstrarea confidențialității datelor sale de identitate, Inspectoratul, care va aplica amenzi de 1.500-2.000 lei pentru fiecare persoană care muncește fără acte legale; dacă numărul acestor persoane este peste cinci, fapta reprezintă o infracțiune și patronul riscă sancțiunea cu închisoarea.

ACTIVITATEA CA ZILIER

Există posibilitatea desfășurării unor activități necalificate și ocazionale ca *zilier*, în aceleași condiții de vârstă precum cele menționate mai sus și în domeniile prevăzute într-o lege: agricultură, silvicultură, comerț, pescuit, publicitate, hoteluri, cluburi și baze sportive. Nu este necesar să se încheie un contract scris, fiind de ajuns înțelegerea verbală dintre părți. O parte importantă a înțelegerii este remunerația: acesta nu poate fi mai mică decât salariul minim brut pe economie. Minorul poate lucra maximum 6 ore pe zi (chiar dacă lucrează mai puțin, va fi plătit pe zi – de aici și denumirea de „zilier”), timp de cinci zile pe săptămână și nu are voie să lucreze noaptea. El nu poate lucra pentru aceeași persoană mai mult de 90 zile într-un an.

Rețineți că dacă un copil se sustrage orelor de școală pentru a presta o muncă, fără respectarea legii, directorul școlii va trebui să anunțe serviciul public de asistență socială pentru a se lua măsuri în scopul reintegrării copilului în sistemul educațional.

Banii se obțin prin muncă, nu prin mila publicului. Dacă un copil este pus chiar de părintele său să cerșească bunuri sau bani, părintele riscă pedeapsa închisorii.

DE REȚINUT

AJUTATUL LA TREBURILE GOSPODĂRII
APARTINÂND PROPRIEI FAMILII NU ESTE
CONSIDERATĂ „MUNCĂ”.

VOLUNTARIATUL

Nu orice muncă se răsplătește cu o sumă de bani. Unele activități se desfășoară în mod voluntar, potrivit unei legi în acest domeniu. Voluntariatul este privit ca o activitate de implicare activă în comunitate.

Trebuie să știți că aveți dreptul să faceți voluntariat la instituții publice sau la asociații ori fundații, în domenii precum artă, cultură, sport, educație, protecția mediului, drepturile omului. Între voluntar și organizația-gazdă se încheie întotdeauna un contract scris. La sfârșitul perioadei puteți obține un *certificat*, iar perioada se consideră experiență profesională și/sau în specialitate, în funcție de tipul activității, dacă aceasta este realizată în domeniul studiilor absolvite.

EXPLOATAREA COPIILOR

Uneori minorii sunt implicați de adulți în comiterea împreună a unor fapte grave. De exemplu, un copil cu înălțime mică este folosit pentru a pătrunde pe geamul strâmt de la baia unei locuințe ca apoi să deschidă hoților ușa de la apartament. Evident, aceasta nu este muncă, ci *delincvență*. Minorul este, în acest caz, complice la comiterea unei infracțiuni și trebuie să răspundă: dacă încă nu are 14 ani împliniți va fi luat în evidență de serviciul de la Primărie, iar dacă are vârsta între 14 și 18 ani, i se va face dosar penal. Scuza că nu ar fi știut ce comite nu poate fi invocată – de exemplu, că adultul care l-a pus să intre pe geam i-ar fi spus copilului că el e proprietarul casei și că a pierdut cheile. Dacă se poate demonstra însă că minorul a fost amenințat în mod grav sau chiar agresat și singura soluție era să ajute adultul la comiterea faptei, judecătorul va considera că a fost vorba de o *constrângere fizică* sau *morală* și va decide să nu aplice pedeapsa cu o condiție: copilul să nu fi avut posibilitatea de a anunța un adult sau autoritățile de ceea ce i se întâmplă.

În ultimii ani, copiii sunt tot mai des folosiți de adulți în industria sexului (prostituție, producerea de material pornografic, videochat), în muncă forțată și pentru cerșetorie – este ceea ce se numește *trafic de minori*, o formă modernă a sclaviei. Tinerii sunt păcăliți (de regulă li se promite locuri de muncă bine remunerate, unele în străinătate chiar) ori sunt amenințați, bătuți, răpiți, vânduți pentru a fi exploatați.

HELP LINE

PENTRU INFORMAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA PLECAREA PESTE HOTARE LA MUNCĂ, ÎN SCOP TURISTIC SAU PENTRU A ANUNȚA UN POSIBIL CAZ DE TRAFIC DE PERSOANE, DAR ȘI PENTRU A PUTEA VENI ÎN SPRIJINUL VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE SAU POTENȚIALELOR VICTIME, AGENȚIA NAȚIONALĂ ÎMPOTRIVA TRAFICULUI DE PERSOANE DISPUNE DE O LINIE TELEFONICĂ GRATUITĂ:
0.800.800.678.

Legea îi sancționează aspru, cu închisoarea, pe cei care recrutează, transportă sau cazează minori în scopul traficării lor. Iar aceasta, chiar dacă minorul a fost de acord!

JUSTIȚIA A DECIS

ÎN LUNA MAI 2015, UN REGIZOR DE FILM A FOST CONDAMNAT LA 26 ANI ȘI 4 LUNI DE ÎNCHISOARE PENTRU PORNOGRAFIE INFANTILĂ, TRAFIC DE MINORI ȘI AGRESIUNE SEXUALĂ. ASTFEL, S-A DESCOPERIT CĂ TIMP DE CÂȚIVA ANI EL A OBLIGAT O MINORĂ – ÎN VÂRSTĂ DE SAPTE ANI LA ÎNCEPUTUL FAPTEI – SĂ SUPORTE ȘI SĂ ÎNTREȚINĂ ACTE SEXUALE ORALE ȘI ALTE ACTE DE NATURĂ SEXUALĂ, ȘI A PRODUS MATERIALE PORNOGRAFICE CU VICTIMA, OFERIND BANI MAMEI ACESTEIA. PENTRU COMPLICITATE, MAMA MINOREI A FOST CONDAMNATĂ LA PEDEAPSA DE 9 ANI ȘI 4 LUNI ÎNCHISOARE.

ȘOMAJUL

Tinerii care au minimum 16 ani, sunt apți pentru prestarea unei munci și care, după absolvirea școlii, nu au reușit să se încadreze în muncă potrivit pregătirii profesionale, au dreptul de a primi indemnizație de șomaj. Pentru aceasta trebuie să vă adresați în termen de 60 zile agenției locale pentru ocuparea forței de muncă în a cărei rază aveți domiciliul.

Indemnizația de șomaj se acordă timp de 6 luni. Dacă reușiți să vă încadrați în muncă în această perioadă, veți primi la cerere atât restul indemnizației de șomaj la care ați fi avut dreptul dacă nu v-ați fi încadrat, cât și o primă de încadrare de 500 lei (valoarea primei este de 1000 lei dacă localitatea de domiciliu este la o distanță mai mare de 50 km și de 3500 lei dacă solicitantul își schimbă domiciliul în localitatea unde și-a găsit locul de muncă).

DE REȚINUT

VALOAREA INDEMNIZAȚIEI DE ȘOMAJ
ESTE ÎN PREZENT (IANUARIE 2016)
DE 250 LEI.

Pe scurt:

COPIII CU VÂRSTA DE PESTE 16 ANI POT ÎNCHEIA SINGURI UN CONTRACT DE MUNCĂ SAU POT LUCRA CA ZILIERI.

TRAFICUL DE MINORI ÎN SCOPUL EXPLOATĂRII LOR ESTE INFRAȚIUNE.

XII. COPILUL ȘI MIJLOACELE DE COMUNICARE

MASS-MEDIA ȘI SOCIAL-MEDIA

În fața televizorului și a computerului, copiii și tinerii petrec mai mult timp decât pentru orice altă activitate, exceptând somnul. Folosite moderat și urmărind emisiuni ori site-uri și jocuri de calitate, acestea sunt mijloace moderne de educație; ele facilitează învățarea și performanțele intelectuale. Tot prin intermediul mass-mediei, dar și al social-mediei (rețele de socializare, site-uri etc.) utilizatorul își poate exprima opiniile.

Dar aceste mijloace moderne pot avea efecte dăunătoare: din punct de vedere fizic, dacă nu se face pauză în mod regulat, statul la televizor sau computer generează obezitate, afecțiuni de ochi, deformări ale coloanei vertebrale; din punct de vedere psihic, actele vizionate creează tentația de imitare a lor, întrucât copiii sunt mai impresionabili, diferențiază mai greu realitatea de ficțiune și învață mai mult prin observare și repetare.

Actele de violență și adolescenții rebeli din filme nu pot fi modele de urmat. De asemenea, nu pot fi considerate valori nici „vedetele” prezentate azi la TV care își fac operații estetice, se îmbracă provocator, vorbesc urât, își expun viața privată cu nonșalanță; și nici infractorii care încalcă legea și pretind, apoi, că sunt victime ale justiției. În același timp, trebuie să știți că vizionarea de materiale erotice sau pornografice determină implicarea timpurie în aspecte ce țin de viața sexuală, facilitând devianța sexuală.

ȘTIAȚI CĂ...?!

AȚI VĂZUT DESEORI LA ANUMITE PROGRAME TV SIMBOLURILE

AP 12 15 18

IAȚĂ CARE ESTE SEMNIFICAȚIA LOR:

- A) PROGRAME ACCESIBILE TUTUROR CATEGORIILOR DE PUBLIC, FĂRĂ RESTRIȚII SAU SEMNE DE AVERTIZARE;
- B) **PROGRAM 12** (ACORD PARENTAL): PROGRAME CE POT FI VIZIONATE DE MINORII ÎN VÂRSTĂ DE PÂNĂ LA 12 ANI NUMAI CU ACORDUL PĂRINȚILOR SAU ÎMPREUNĂ CU FAMILIA;
- C) **PROGRAM 15**: PROGRAME INTERZISE MINORILOR SUB 15 ANI;
- D) **PROGRAM 18**: PROGRAME INTERZISE MINORILOR SUB 18 ANI;
- E) **PROGRAM 18+**: PROGRAME INTERZISE MINORILOR, ALTELE DECÂT CELE PORNOGRAFICE, CARE ÎN STATELE UNITE ALE AMERICII ȘI ÎN ȚĂRILE DIN UNIUNEA EUROPEANĂ SUNT INTERZISE PUBLICULUI SUB 18 ANI, FILME HORROR, EROTICE, DE O VIOLENȚĂ EXTREMĂ, PROGRAME SPONSORIZATE DE PRODUCĂTORII DE BĂUTURI SPIRTOASE;
- F) **PROGRAM 18+**: INTERZISE MINORILOR, FILME ȘI EMISIUNI PORNOGRAFICE AL CĂROR SCOP PRINCIPAL ESTE PREZENTAREA ÎN DETALIU A ACTULUI SEXUAL, A MODALITĂȚILOR DE SATISFACERE A DORINȚELOR SEXUALE SAU PROGRAME ÎN CARE SE PREZINTĂ UN ACT SEXUAL REAL, INDIFERENT DE MODALITATEA DE FILMARE.

JOCURILE VIDEO

Jocurile video ajută la dezvoltarea atenției, a inteligenței. Dar, de multe ori, ele creează dependență. Jocurile care conțin aspecte violente sunt chiar mai periculoase decât televizorul, întrucât impun copilului să se identifice cu agresorul. El devine mai insensibil și mai violent în viața reală.

DE REȚINUT

COMPUTERUL TREBUIE FOLOSIT CU MODERAȚIE ȘI DETAȘAMENT. PENTRU O DEZVOLTARE ARMONIOASĂ, NU UITAȚI SĂ FACEȚI PLIMBĂRI ȘI SPORT ÎN AER LIBER. ÎNTÂLNIRILE DE PE FB NU SUNT DE AJUNS... :)

INTERNETUL

Oamenii folosesc internetul în primul rând pentru a se documenta. Practic, internetul este o uriașă bibliotecă care conține informații, cărți, filme.

Totodată, internetul este și un extraordinar mijloc de comunicare. Oamenii citesc sau comunică prin intermediul site-urilor, blogurilor, video blogurilor, canalului youtube, rețelelor de socializare, casuțelor poștale electronice. De asemenea, folosesc internetul pe telefoanele smart pentru a comunica prin intermediul diverselor aplicații.

Navigarea pe internet nu este lipsită de pericole sau sancțiuni: este ilegală utilizarea de programe fără a deține licență, nimeni nu are voie să descarce sau să dețină filme porno cu minori, unele programe conțin viruși sau mecanisme de spionat, descărcarea și vânzarea filmelor piratate nu este permisă.

SITE-URI NAȚIONALE UTILE:

www.educatiejuridica.ro – site de educație juridică pentru copii;
http://legislatie.just.ro – site ce cuprinde toate actele normative din România;
www.copii.ro – site al Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție;
http://consiliulelevilor.org – site al Consiliului Național al Elevilor;
www.salvaticopiii.ro – site al organizației Salvați Copiii;
www.unicef.ro – site al organizației Fondul pentru copii al Națiunilor Unite;
www.EducatieFinanciaraPentruCopii.ro – site cu sfaturi pentru gestionarea banilor familiei;
http://doareu.com – site cu răspunsuri la întrebările care vin odată cu adolescența;
http://copiisinguriacasa.ro – site dedicat copiilor cu părinți plecați în străinătate;
http://sigur.info/docs/ghid-sigurininfo.zip – ghid de siguranță privind utilizarea internetului.

SITE-URI INTERNAȚIONALE UTILE:

www.coe.int/children – site al Consiliului Europei dedicat copiilor;
www.coe.int/compasito – manual de educație pentru drepturile omului dedicat copiilor;
http://europa.eu/kids-corner/ – site al Uniunii Europene despre drepturile copiilor și adolescenților;
http://ec.europa.eu/0-18/ – site interactiv al Uniunii Europene pentru drepturile copiilor;
http://europa.eu/youreurope – site de sprijin și consiliere pentru deplasarea în interiorul UE;
www.coe.int/edc – site al Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului.

STATISTICI

96% DIN ADOLESCENȚI SE UITĂ ZILNIC LA TELEVIZOR ȘI 50% PETREC PESTE 3 ORE PENTRU ACEASTĂ ACTIVITATE. INTERNETUL ESTE UTILIZAT DE COPII ÎNCEPÂND CU VÂRSTA DE 8 ANI. 88% DIN ADOLESCENȚI UTILIZEAZĂ INTERNETUL, MEDIA FIIND DE 3.37 ORE PE ZI; ÎN ZILELE LIBERE INTERNETUL ESTE UTILIZAT MAI DES.

FACEBOOK

De la vârsta de 13 ani puteți avea în mod legal un cont de FB. Trebuie să știți că toate informațiile și comunicările efectuate pe această rețea sunt stocate pe serverul companiei, chiar dacă voi le ștergeți de pe pagina voastră sau din chat.

MEDIUL FIZIC ȘI SPAȚIUL CIBERNETIC

Noile mijloace de comunicare au permis oamenilor să interacționeze între ei, să se exprime și să se informeze din ce în ce mai rapid și în modalități care nu erau posibile înainte. Cu ajutorul internetului s-a creat o lume nouă, care este o extensie a noastră, a imaginii noastre, a ceea ce suntem și gândim. Această lume este tot una reală, doar că mediul este altul – astfel, internetul folosește *mediul online*, așa cum viețuitoarele marine folosesc apa, care este un alt mediu decât cel în care trăim noi zilnic, cel *fizic*.

DE REȚINUT

AVEM DREPTURI ȘI OBLIGAȚII ATÂT ÎN LUMEA FIZICĂ (CA CETĂȚENI), CÂT ȘI ÎN MEDIUL ONLINE (CA NETIZENI SAU CYBER-CETĂȚENI).

Stăm conectați în online foarte mult. Și socializăm tot mai mult: împărtășim opiniile noastre, dezvăluim aspecte din viața personală (fotografii, video, bloguri personale, postări pe FB), adăugăm tot mai mulți prieteni. Ajungem astfel să construim o prezență a noastră în mediul online de care ne atașăm. Dar așa cum în lumea fizică avem dreptul de a trăi în mod liber, fiind protejați de lege și obligația de a le respecta libertatea celorlalți, tot astfel participarea noastră la viață în acest mediu ne permite exercitarea anumitor drepturi și ne impune respectarea anumitor obligații.

PERICOLE LEGATE DE CALCULATOARE ȘI INTERNET

Legea protejează atât sistemele informatice (computerele, telefoanele), rețelele, transmisiunile de date (informația transmisă), cât și datele informatice stocate pe acestea. Atunci când utilizăm date sau computere care aparțin altor persoane, trebuie să fim atenți să nu comitem vreo faptă interzisă de lege.

Ceea ce publicăm online pe *wall*-ul nostru de FB (fotografii, texte) sau ceea ce scriem pe *wall*-ul prietenilor poate fi amuzant, dar poate avea mai târziu urmări care să nu ne convină. Practic, toate informațiile – gânduri scrise, date și fotografii – publicate în online de cele mai multe ori chiar de noi înșine alcătuiesc imaginea noastră pentru ceilalți. De aceea, înainte de a publica ceva este important să ne gândim de două ori și apoi să decidem în cunoștință de cauză.

Foarte des, tinerii fac schimb de fotografii prin internet. O poză din copilărie sau adolescență poate fi hazlie când sunteți elevi, însă v-ar putea pune într-o situație stânjenitoare când veți mai crește și, de exemplu, veți dori să ocupați o funcție importantă și presa va decide să publice fotografia. Trebuie să știți că, potrivit Codului Civil, nimeni nu poate folosi fotografiile unei persoane fără voia acesteia, dar până să decidă un judecător retragerea fotografiei sau plata către voi a unor despăgubiri, răul se va fi produs deja. S-ar putea ca voi să postați o fotografie în care apar și alte persoane – în acest caz asigurați-vă că ele doresc să apară în spațiul public sau îndepărtați fotografia ori ștergeți etichetarea dacă vi se cere asta.

Oamenii intră foarte rapid în relații prin intermediul FB. Trebuie să aveți grijă ce anume comunicați și cui. Aceasta pentru că, pe de o parte, tot ceea ce postați pe *wall* este considerat o comunicare în spațiu public, iar pe de altă parte pentru că uneori persoana cu care comunicați și despre care nu știți mare lucru poate fi cineva care vă vrea răul.

DE REȚINUT

WALL-UL FB ESTE CONSIDERAT SPAȚIU PUBLIC.

Nu este permis să batjocoriți persoane pe FB. Cel insultat de voi poate ca în termen de trei ani să deschidă un proces civil și să pretindă să-i plătiți o sumă de bani cu titlu de daune morale. El va putea folosi ca probe în proces *capturile de ecran* pentru a arăta judecătorului afirmațiilor defăimătoare făcute de voi.

INFRAȚIUNE

LEGEA PREVEDE SANȚIUNI PENALE PENTRU URMĂTOARELE FAPTE: DACĂ ACCESEZI CALCULATORUL CUIVA FĂRĂ DREPT, DACĂ INTERCEPTEZI COMUNICAȚIILE ALTUIA, DACĂ COPIEZI INFORMAȚIILE DE PE CALCULATORUL CUIVA FĂRĂ PERMISIUNE, DACĂ FURI PAROLA ȘI ACCESEZI CONTURILE PERSONALE DE EMAIL ORI FB ALE ALTUIA.

INFRAȚIUNE

CINE PUBLICĂ PE INTERNET SAU DISTRIBUIE FOTOGRAFII DIN LOCUINȚELE UNOR PERSOANE DACĂ ACESTEA NU ȘI-AU DAT ACORDUL ÎN ACEST SENS COMITE INFRAȚIUNEA DE VIOLAREA VIEȚII PRIVATE.

CAZ REAL

ÎN FEBRUARIE 2015, MAI MULȚI ELEVİ DE LA UN LICEU DINTR-UN IMPORTANT ORAȘ AL TRANSILVANIEI AU FOST CERCETAȚI DE O COMISIE INTERNĂ DE ANCHETĂ A ȘCOLII, FIIND ACUZAȚI CĂ AU CREAT UN GRUP PRIVAT PE FACEBOOK UNDE AU POSTAT COMENTARII DENIGRATOARE LA ADRESA CADRELOR DIDACTICE. 61 DE ELEVİ AU FOST SANȚIONAȚI CU MISTRARE SCRISĂ SAU MUTAREA ÎN ALTE LICEE, PLUS SCĂDEREA NOTEI LA PURTARE.

Trebuie să știți că tot ce postați în rețelele de comunicare sau pe internet poate fi reținut. De exemplu, o poză pusă de voi pe FB sau pe un site poate fi descărcată de cineva și păstrată în propriul computer ori urcată pe alt site. Evident, voi puteți șterge fotografia, dar ea nu va dispărea din computerul respectivului. Dacă fotografia a reținut un aspect de nuditate sau de la o petrecere unde s-a consumat alcool, un astfel de „prieten” ar putea favoriza apariția ei peste ani și astfel să vă compromită cariera sau familia.

Mai mult, există servicii de copiere automată a paginilor de internet și publicare a lor într-o arhivă sau librărie, de regulă disponibilă gratuit, chiar dacă în prezent informațiile oferite nu ar mai fi disponibile.

ȘTIAȚI CĂ ?

INTERNETUL ARE MEMORIE PROPRIE. DE EXEMPLU, DACĂ DESCHIZI SITE-UL [HTTPS://ARCHIVE.ORG](https://archive.org) ȘI INTRODUCI ADRESA UNEI PAGINI INTERNET OARECARE, ESTE POSIBIL SĂ AFLI CE ANUME ERA PUBLICAT CU MAI MULȚI ANI ÎN URMĂ PE PAGINA RESPECTIVĂ, CHIAȚ DACĂ ÎN PREZENT INFORMAȚIILE RESPECTIVE SAU CHIAȚ SITE-UL NU MAI EXISTĂ.

Înainte de a publica pe internet date și informații cu privire la voi sau prieteni, trebuie să aveți în vedere că internetul nu este folosit doar de oameni de bună credință, interesați de socializare. Ci sunt și infractori care urmăresc conturile de Facebook ale unor persoane. De exemplu, sunt hoți care urmăresc postările în care apar fotografii din locuințe cu bunurile pe care unii le au în casă și statusurile de pe FB în care persoanele arată că sunt plecate în vacanță – astfel își aleg țintele pentru următoarelor spargerii pe care le vor da. De asemenea, fiți atenți la utilizarea funcției GPS a telefonului și tabletei, căci aceasta prezintă riscuri pentru viața și bunurile personale: când faceți fotografii cu telefonul mobil, publicarea lor pe internet poate indica infractorilor adresa locuinței dvs. sau a prietenilor cărora le faceți fotografia.

PAROLELE

Așa cum cheia ușii ne asigură cu privire la persoanele care au dreptul să intre în locuința noastră, tot astfel parolele ne protejează computerul sau conturile. Parolele de la instrumentele sau aplicațiile pe care le folosim trebuie să fie diferite, greu de ghicit și să nu le dăm nici măcar prietenilor.

DE REȚINUT

NU FOLOSIȚI ACEEAȘI PAROLĂ PENTRU CONTUL DE MAIL ȘI PENTRU CONTUL DE FB!

Atunci când vă alegeți o parolă este bine să nu folosiți datele personale sau informații pe care voi înșivă le publicați pe facebook! Este de acum o obișnuință ca infractorii să verifice dacă nu cumva parolele alese de persoanele vizate conțin date de naștere, numele membrilor din familie, a animalului favorit, etc.

Din nefericire, răufăcătorii au posibilitatea să facă rost de parolele noastre instalând pe computerele noastre direct (dacă au acces la computer) sau indirect (prin intermediul unor aplicații pe care le descărcăm noi înșine de pe internet) programe de spionat sau de copiat. Iar atunci când ne conectăm la internet acestea le transmit informații precum comunicarea pe care o purtăm cu cineva sau parolele pe care le utilizăm. Pentru că nu aveți de unde ști dacă un computer care nu vă aparține nu este cumva infestat cu astfel de viruși sau dotat cu astfel de programe, ar fi ideal să vă accesați contul de email sau de FB doar de acasă și nu de la orice alt calculator.

Programele antivirus, firewall și anti-spyware sunt absolut necesare pentru computere, telefoane, tablete. Ele ne protejează nu doar comunicările purtate, ci și informațiile stocate pe propriul computer care pot fi distruse, precum și hard-ul computerului de stricăciuni provocate de astfel de viruși.

CUM RECLAMI O INFRAȚIUNE COMISĂ PRIN INTERNET SAU PRIN INTERMEDIUL COMPUTERULUI?

EXISTĂ AVOCAȚI SPECIALIZAȚI ÎN ACEST DOMENIU LA CARE PUTEȚI APELA. DE ASEMENEA, PUTEȚI DEPUNE O RECLAMAȚIE ONLINE LA POLIȚIA ROMÂNĂ PRIN INTERMEDIUL PAGINII DE INTERNET WWW.EFRAUDA.RO – A SERVICIULUI DE COMBATERE A CRIMINALITĂȚII INFORMATICE.

TELEFONUL ȘI TABLETA

Smartphone-urile și tabletele oferă azi servicii complexe – telefon, sms, mms, internet, Whatsapp, Viber, Skype etc. – astfel că sunt considerate și ele sisteme informatice. Ca urmare, sunt protejate de lege întocmai ca și computerele. Înainte de a interacționa, de a copia informațiile sau de a utiliza fără voia proprietarului un smartphone sau o tabletă, revelezi informațiile de mai sus despre ce este pedepsit de lege și nu aveți voie să faceți. Totodată, gândiți-vă de două ori înainte de a da telefonul sau tableta proprie pe mâna prietenilor, pentru a nu vă expune la riscuri: ștergere de informații, copiere de informații, aflarea parolei.

Regulamentul școlar interzice elevilor să utilizeze telefoanele mobile în timpul orelor de curs, al examenelor și al concursurilor. Puteți folosi telefoanele mobile în timpul orelor de curs, doar cu acordul cadrului didactic, numai în situații de urgență.

În locurile publice și mai ales în mijloacele de transport în comun, poate reușiți să limitați conținutul discuțiilor pe care le purtați cu cineva prin telefon, dar pe care le aud și alții și încercați să vă controlați tonalitatea vocii. Gândiți-vă că sunt oameni pe care poate îi deranjează să afle ce notă ați luat la școală, cum vă veți îmbraca pentru club diseară sau de ce v-ați certat cu prietenul. La fel, dacă ascultați muzică la căști, asigurați-vă că volumul este unul care nu îi deranjează pe cei din jur și care, atunci când traversați strada sau sunteți pe bicicletă, nu vă împiedică să auziți vreo mașină care se apropie de voi.

Aveți grijă ca preocupările voastre legate de telefon să nu vă distragă de la respectarea legii. De exemplu, dacă dați sms-uri atunci când traversați strada, puteți să nu observați că faceți asta prin loc nepermis.

DATELE DE COMUNICARE ȘI CONȚINUTUL COMUNICĂRILOR

Datele despre viața privată țin de intimitate și confidențialitate. Ele nu pot fi divulgate fără acceptul titularului. Părinții au dreptul să controleze și să cunoască anumite informații sau servicii accesate de copii. Asta, spre deosebire de discuțiile pe care copilul le are cu psihologul școlii sau consilierul școlar, care nu pot fi divulgate.

Orice mijloc de comunicare are un număr unic de identificare, fie că este vorba de telefon (aparatură are o serie unică de identificare IMEI; cartela SIM are și ea o serie unică IMSI; numărul de telefon este unic), fie că este vorba de echipamentul conectat la internet (care are o adresă de I.P.).

Datele despre comunicarea prin telefon sau prin intermediul internetului sunt înregistrate într-o bază de date a companiei care oferă serviciul respectiv – astfel, se poate ști oricând cine a apelat pe cine, unde se aflau cele două persoane în acel moment, cât timp a durat discuția, care este mărimea corespondenței dintre ele. La aceste date are acces numai titularul contractului de telefonie mobilă, respectiv al abonamentului de internet și organul de aplicare a legii; nicio altă persoană nu are acces la acest tip de date, iar obținerea lor ilegală este sancționată penal.

Comaniile de furnizare a serviciului de telefonie sau de internet nu au voie să intercepteze și să stocheze **comunicările** dintre clienții lor. Aceste interceptări și înregistrări pot fi făcute numai dacă un judecător emite o autorizație în cursul unui proces penal. O persoană își poate înregistra convorbirile pe care le poartă cu alte persoane, dar este preferabil ca acest lucru să nu se facă în mod clandestin. Dacă înregistrările surprind încălcări ale legii, aceste înregistrări pot fi folosite în justiție. Nu încercați să folosiți înregistrări pentru a obține anumite avantaje de la o altă persoană, căci puteți fi acuzați de *șantaj*. De asemenea, rețineți că instalarea unor softuri pe telefonul sau în computerul altor persoane, fără știința lor, pentru a le înregistra comunicările sau a le afla parolele de acces la baze de date sau la conturi de email sau bancare constituie infracțiune.

INFRAȚIUNI

NIMENI NU ARE DREPTUL SĂ VĂ ÎNREGISTREZE CONVORBIRILE FĂRĂ ACORDUL DVS SAU FĂRĂ AUTORIZAȚIE DE LA PROCUROR (PENTRU 48 ORE) SAU DE LA JUDECĂTOR (PENTRU MAXIM 30 ZILE). NU AVEȚI VOIE SĂ DEZVĂLUIȚI CONȚINUTUL UNEI COMUNICĂRI (FĂCUTĂ ORAL SAU ÎN SCRIS) CARE NU VĂ APARTINE, CHIAR DACĂ A AJUNS DIN GREȘALĂ LA VOI!

Schimbul de mesaje, filmulețe și fotografii prin SMS, MMS, Skype, WhatsApp ori clasicele mailuri de *gmail* sau *yahoo* au devenit ceva obișnuit. Regulamentul școlar interzice folosirea acestor mijloace de comunicare în timpul orelor.

AGRESORII ONLINE

Atenție la agresorii online! Aceștia sunt persoane care iau altă identitate pentru a intra în legătură cu minorii. De cele mai multe ori este vorba de adulți care își ascund vârsta și numele real și care invită copiii și tinerii la discuții despre chestiuni private (de exemplu, date despre domiciliu, locuință, orele când părinții sunt plecați) sau despre sex. Ei profită de faptul că adolescenții sunt maturi din punct de vedere sexual, dar nu și emoțional. Amintiți-vă că invitarea unui minor sub 13 ani să întrețină raporturi sexuale sau să asiste la acestea ori să urmărească materiale cu caracter pornografic constituie infracțiune.

DE REȚINUT

INTERNETUL NU ESTE O CAUZĂ A AGRESIUNILOR, CI UN MIJLOC DE COMUNICARE ÎNTRE OAMENI. ASIGURAȚI-VĂ, INCLUSIV PRIN MIJLOACELE VIDEO, CĂ ȘTIȚI CU CINE VORBIȚI!

DREPTUL LA PROPRIA IMAGINE

Uneori, copiii sunt invitați în emisiuni radio și TV. Consiliul Național al Audiovizualului a stabilit niște reguli în această privință, a căror nerespectare pot atrage sancționarea postului TV. Astfel, când copiii au până în 14 ani, ei pot participa în astfel de emisiuni numai dacă există exprimat în scris acordul lor și al părinților, afară de evenimentele culturale și competițiile sportive.

Alteori, copiii au legătură sau sunt implicați în comiterea unor infracțiuni. Legea îi ocrotește în mod special, în funcție de vârstă:

- *când copiii au vârsta sub 14 ani:* nu este voie să se dezvăluie numele celui bănuit de comiterea unei infracțiuni sau a celui care este martor. Dacă minorul este victima unui abuz sexual, fizic sau psihic nu se poate dezvălui numele său, iar în cazul altor infracțiuni, declarațiile și imaginile pot fi difuzate numai dacă există acordul copilului și al părinților;
- *când copiii au vârsta între 14 și 16 ani:* dacă este victimă sau suspect un reportaj, știre sau dezbateri cu minorul poate fi făcută numai dacă el și părinții își dau consimțământul în scris, un părinte este lângă el și dacă, fiind suspect, are și avocat;
- *când copiii au vârsta între 16 și 18 ani:* dacă este suspect este nevoie de consimțământul său și prezența avocatului, iar dacă este victimă trebuie să își dea acordul, însă la cerere sa se va evita dezvăluirea identității.

Pe scurt:

FOLOSIREA MINORILOR PENTRU PRODUCEREA DE MATERIALE PORNOGRAFICE (FILME, FOTOGRAFII, AFIȘE, ETC), DEȚINEREA DE FILME PORNO CU MINORI SAU DESCĂRCAREA LOR SUNT INFRAȚIUNI.

PERETELE CONTULUI VOSTRU DE FB ESTE CONSIDERAT SPAȚIU PUBLIC.

NU PERMITEȚI ACCESUL STRĂINILOR LA PROPRIUL TELEFON SAU COMPUTER. NU DAȚI PAROLA NIMĂNUI. PENTRU APLICAȚII DIFERITE, FOLOSIȚI PAROLE DIFERITE.

NU DESCĂRCAȚI DE PE INTERNET PROGRAME DESPRE CARE NU ȘTIȚI NIMIC. UTILIZAȚI APLICAȚII ANTI-VIRUS, FIREWALL ȘI ANTI-SPYWARE.

INTERCEPTAREA ȘI ÎNREGISTRAREA COMUNICĂRILOR POATE AVEA LOC NUMAI CU AUTORIZAȚIE.

XIII. COPILUL ȘI PARTICIPAREA LA LUAREA DECIZIILOR

LIBERTATEA DE EXPRIMARE

Copilul relaționează cu alți copii și cu adulții. El are voie să participe la luarea deciziilor în ceea ce îl privește. În acest scop, are dreptul să își exprime liber opinia în familie, la școală, în comunitate, în societate. Sfaturile și explicațiile care i se dau sunt în funcție de capacitatea lui de înțelegere.

Copilul are dreptul la liberă exprimare, adică să emită idei, să primească informații, să le caute și să le difuzeze. El are inclusiv dreptul de a fi ascultat în procedurile judiciare; acest lucru este obligatoriu începând cu vârsta de 10 ani.

Ca și în cazul adulților, copilului îi este interzisă exprimarea de opinii care să lezeze demnitatea și onoarea unei alte persoane, să îndemne la ură rasială ori religioasă, sau să instige la violență.

Pe durata orelor la școală, exprimarea opiniei de către elev poate avea loc numai în cadrul regulamentar. De exemplu, șoptitul sau copiatul la un examen constituie o abatere de la Regulamentul școlar care impune sancționarea disciplinară a elevului și a profesorului care a permis fraudă. Insultarea unui coleg sau a unui profesor nu sunt permise de lege, ci constituie delict civile astfel că, la cererea persoanei vătămate, autorul poate fi obligat de judecător la plata unei sume de bani (desigur că, fiind minor, plata o vor face părinții). Amenințarea sau șantajarea unui coleg sau profesor este infracțiune și, dacă victima sesizează poliția sau parchetul, va atrage constituirea unui dosar penal ce se poate finaliza cu o sancțiune penală aplicată de judecător. Instigarea la izolare sau amenințarea unui copil pentru că face parte dintr-o anumită etnie este, de asemenea, interzisă.

DE REȚINUT

AVEM LIBERTATE DE EXPRIMARE, DAR ASTA NU ÎNSEAMNĂ CĂ AVEM VOIE SĂ SPUNEM ORICE, ORICÂND, ORIUNDE ȘI LA ADRESA ORICUI. PUTEM FACE ASTA DOAR DACĂ NU ATINGEM DEMNITATEA ALTUIA.

INFRACȚIUNI

SUNT SANCTIONATE CU ÎNCHISOAREA:

- INIȚIEREA SAU CONSTITUIREA UNEI ORGANIZAȚII CU CARACTER FASCIST, RASIST ORI XENOFOB, ADERAREA SAU SPRIJINIREA, SUB ORICE FORMĂ, A UNUI ASTFEL DE GRUP;
- CONFEȚIONAREA, VÂNZAREA, RĂSPÂNDIREA, PRECUM ȘI DEȚINEREA ÎN VEDEREA RĂSPÂNDIRII DE SIMBOLURI FASCISTE, LEGIONARE, RASISTE SAU XENOFobe;
- UTILIZAREA ÎN PUBLIC A SIMBOLURILOR FASCISTE, LEGIONARE, RASISTE SAU XENOFobe;
- PROMOVAREA, ÎN PUBLIC, A CULTULUI PERSOANELOR VINOVAȚE DE SĂVÂRȘIREA UNOR INFRACȚIUNI DE GENOCID CONTRA UMANITĂȚII ȘI DE CRIME DE RĂZBOI, PRECUM ȘI FAPTA DE A PROMOVA, ÎN PUBLIC, IDEI, CONCEȚII SAU DOCTRINE FASCISTE, LEGIONARE, RASISTE SAU XENOFobe.

Legea nu ne permite să spunem cuiva sau despre cineva că este „prost”, „tâmpit” etc. – ne putem exprima părerea cu privire la faptele cuiva, dar nu cu privire la caracterul său, căci aceasta poate fi considerată o *insultă*. Faptele reproșate trebuie să fie reale, căci dacă sunt inventate comitem o *calomnie* (de exemplu, să spunem în public despre cineva că a furat telefonul colegului). Comiterea de insulte și calomnii poate atrage obligarea delicventului la plata unor despăgubiri către cel astfel prejudiciat sau obligarea lui la a-și cere scuze în public.

Prin cuvintele folosite trebuie să avem grijă să nu discriminăm sau să stigmatizăm. Astfel, nu putem folosi cuvinte care au legătură cu etnia sau diverse afecțiuni și care au înțeles peiorativ: de aceea, vom spune „rrom” în loc de „țigan”; „evreu” în loc de „jidă”; „bărbat/femeie de culoare” sau „afroamerican/-ă” în loc de „negru/negresă”; „persoană cu dizabilități” în loc de „handicapat”, „persoană cu tulburări psihice” în loc de „nebun”.

LIBERTATEA DE ASOCIERE ȘI REUNIUNE PAȘNICĂ

Copilul se poate asocia cu cine dorește: poate iniția o relație cu o persoană de sex opus sau de același sex. Un drept foarte important este cel de a face parte dintr-o organizație, formală sau informală: grup, cerc, club, consiliu, asociație, fundație. Nu poate fi însă constrâns la aceasta. Există unele asociații ale elevilor constituite ca organizații neguvernamentale (ONG-uri).

Anumite locuri nu sunt accesibile minorilor înainte de a împlini o anumită vârstă (de exemplu, la cinema pentru a vedea anumite filme sau în unele cluburi) sau după anumite ore. Verificați întotdeauna existența unor asemenea restricții și respectați-le, pentru a evita riscul unor amenzi.

Începând cu luna iunie 2015, minorii nu mai au voie nici în sălile cu păcănele, nici în cazinouri.

Orice persoane, inclusiv adolescenții, pot organiza și participa la întruniri, manifestări, reuniuni. Acestea trebuie să fie pașnice, iar participanții nu pot purta **arme** de niciun fel – nici arme cu aer comprimat, nici arme de foc (pistoale, puști, grenade etc.), nici arme albe (baionete, săbii, pumnale, cuțite, șisuri, boxuri, castete, arbaletе, arcuri, băte, măciuci, bastoane telescopice), nici spray-uri cu gaze nocive, iritante sau de neutralizare. Cele mai multe astfel de manifestări nu au nevoie de nicio autorizație: de exemplu, cele sportive, culturale sau comemorative. Pentru celelalte, este nevoie ca organizatorii să le declare la primărie cu trei zile înainte.

În ultimii ani se petrec tot mai multe violențe asupra persoanelor și bunurilor cu ocazia desfășurării unor evenimente sportive. De aceea, există o lege specială care prevede că organele de poliție sau ale jandarmeriei pot aplica sancțiunea amenzii, a activității în folosul comunității și, pentru anumite fapte, a interzicerii accesului la competițiile și jocurile sportive pentru o anumită perioadă.

INTERDICȚIE

ÎN ROMÂNIA SUNT INTERZISE
ASOCIAȚIILE SECRETE, CELE NAZISTE ȘI
CELE LEGIONARE.

INTERDICȚIE

LEGEA PREVEDE CĂ ACCESUL MINORILOR
ÎN LOCAȚIILE SPECIALIZATE PENTRU
DESFĂȘURAREA JOCURILOR DE NOROC,
PRECUM ȘI PARTICIPAREA ACESTORA
LA ORICE TIP DE JOC DE NOROC SUNT
INTERZISE. SANCTIUNEA PENTRU CEL
CARE PERMITE ACCESUL MINORILOR
ESTE AMENDĂ DE LA 50.000 LEI LA
100.000 LEI.

CONTRAVENTII

ATUNCI CÂND PARTICIPAȚI CA SPECTATOR LA O COMPETIȚIE SPORTIVĂ AVEȚI OBLIGAȚIA DE A VĂ SUPUNE CONTROLULUI CORPORAL SUMAR ȘI AL BAGAJELOR, ALTFEL VI SE VA REFUZA INTRAREA ÎN ARENĂ. NU PUTEȚI INTRODUCE ÎN TRIBUNĂ ALCOOL, PANCARTE ORI AFIȘE CU IMAGINI SAU TEXTE OBSCENE. NU AVEȚI VOIE SĂ SCANDAȚI ÎNJURII, OBSCENITĂȚI SAU AMENINȚĂRI CĂTRE JUCĂTORI, SPECTATORI ORI PERSONALUL DE ORDINE. NU E PERMIS SĂ VĂ ASCUNDEȚI FAȚA CA SĂ NU FIȚI RECUNOSCUT ȘI NICI SĂ PĂTRUNDEȚI PE SUPRAFAȚA DE JOC. ESTE INTERZISĂ CUMPĂRAREA DE BILETE ȘI APOI REVÂNZAREA LOR LA SUPRAPREȚ.

INFRAȚIUNI

DACĂ O PERSONA CĂREIA I S-A INTERZIS ACCESUL LA COMPETIȚII SAU JOCURI SPORTIVE ESTE GĂSITĂ ÎN ARENA SPORTIVĂ, EA VA FI SANȚIONATĂ CU ÎNCHISOAREA SAU CU AMENDA PENALĂ. ACEEAȘI SANȚIUNE SE APLICĂ DACĂ PERSOANA SE OPUNE CU VIOLENȚĂ FAȚĂ DE PERSONALUL DE ORDINE ȘI SIGURANȚĂ SAU FAȚĂ DE FORȚELE DE ORDINE ORI LE ÎMPIEDICĂ SĂ-ȘI EXERCITE ATRIBUȚIILE SPECIFICE, CU OCAZIA DESFĂȘURĂRII UNEI COMPETIȚII SAU A UNUI JOC SPORTIV.

PETRECERILE

La vârsta voastră este normal să vă distrați. Uneori, participați la evenimente, concerte sau petreceri organizate în cluburi, discoteci, restaurante, pe plajă etc. De regulă, organizatorii posedă autorizație care îi obligă să respecte anumite ore, să desfășoare numai anumite activități, să accepte participarea unui număr maxim de persoane și să folosească articole pirotehnice de divertisment sau de scenă. Este bine să nu consumați decât băuturi din sticle care se desfac în fața voastră (pentru a nu vi se pune în pahar substanțe care să vă inducă anumite stări sau să vă facă dependenți), să nu stați în preajma obiectelor care produc zgomot sau care pot produce incendii și să vă asigurați că știți unde este ieșirea de urgență (pe care să o utilizați în caz de pericol).

Alteori, organizați voi înșivă petreceri cu caracter privat sau participați la cele organizate de prietenii voștri. Ei bine, trebuie să țineți cont că legislația nu permite să deranjați vecinii când organizați petrecerea în locuință (în timpul orelor de odihnă), nici când organizați petrecerea în aer liber (la oraș).

CONTRAVENȚIE

PUTEȚI FI AMENDAȚI DACĂ FACEȚI ZGOMOT, LARMĂ SAU DAȚI VOLUMUL LA MUZICĂ PEA TARE ȘI TULBURAȚI LINIȘTEA LOCUIITORILOR DIN BLOC SAU DIN VECINĂTATEA CASEI VOASTRE ÎNTRE ORELE 22,00-8,00 ȘI 13,00-14,00. LA FEL, DACĂ ORGANIZAȚI ÎN MEDIUL URBAN O PETRECERE ÎN AER LIBER ȘI DAȚI VOLUMUL LA MUZICĂ PEA TARE TULBURÂNDU-SE ASTFEL LINIȘTEA LOCUIITORILOR DIN ZONĂ. AMENDA ESTE DE LA 500 LEI LA 1.500 LEI.

Uneori la petreceri se folosesc artificii, pocnitori, petarde, fumigene. Aceste obiecte de distracție, numite de lege „articole pirotehnice de divertisment”, produc deseori accidente, de la distrugerii de bunuri (mașini, case), până la vătămări corporale (arsuri, orbire). De aceea, legea prevede utilizarea lor doar în anumite condiții.

DE REȚINUT

ARTIFICIILE POT FI DEȚINUTE ȘI UTILIZATE NUMAI DE PERSOANELE PESTE 16 ANI POT ȘI TREBUIE SĂ FIE DIN CATEGORIA 1, ADICĂ CELE CU O MASA MAXIMĂ DE AMESTEC PIROTEHNIC DE 3 GRAME: STELUȚE, LUMÂNĂRI SCÂNTEIETOARE, JERBE CU SCÂNTEI, MINIȘORI, VULCANI, INELE DE FOC, SATELIȚI, ÎNGERI DE FLORI. ELE AU UN RISC SCĂZUT ȘI NU PRODUC ZGOMOT. POT FI CUMPĂRATE NUMAI DE LA PERSOANE SAU MAGAZINE AUTORIZATE. TREBUIE SĂ AIBĂ DENUMIREA ȘI INSTRUȚIUNI DE FOLOSIRE ÎN LIMBA ROMÂNĂ.

SUNT INTERZISE FOLOSIREA DE CĂTRE PERSOANELE FIZICE A POCNITORILOR, RACHETELOR, JETURILOR LUMINOASE, BATERIILOR DE ARTIFICII, CANDELELOR.

ALEGEREA ÎN ORGANISMELE UNITĂȚILOR ȘCOLARE

Un drept democratic pe care îl au elevii este acela de a-și alege reprezentanții în consiliul elevilor și în consiliul de administrație al școlii.

Uneori, dirigintele desemnează un elev ca „șef al clasei”. De cele mai multe ori, el este ales de către elevii din clasa respectivă. De la clasa a cincea în sus, fiecare reprezentant al clasei face parte din **Consiliul Elevilor** din unitatea școlară respectivă. Consiliul Elevilor are două structuri. Prima structură este *Adunarea Generală*, alcătuită din fiecare reprezentant menționat mai sus; ea stabilește departamentele școlii (cel sportiv, cultural, jurnalistic, de educație nonformală etc), numește membrii acestora dintre elevii care își depun candidatura și adoptă poziții în legătură cu doleanțele elevilor. A doua structură este *Biroul Executiv*, alcătuită din președintele Consiliului, vicepreședinții și secretarul, care sunt aleși de toți elevii din școală de la clasa a cincea în sus; din rândul membrilor Biroului se desemnează elevii reprezentanți în Comisia de Evaluare și Asigurare a Calității și în Comisia pentru Prevenirea și Combaterea Violenței din unitatea școlară.

Președintele Consiliului Elevilor este observator din partea elevilor în **Consiliul de Administrație** al școlii, unde este invitat în mod obligatoriu când se discută chestiuni care privesc elevii. În același consiliu elevii au un reprezentant cu drept la vot, care trebuie să fie major și care este ales de către toți elevii de gimnaziu și de liceu.

Președinții consiliilor elevilor din toate școlile unui județ alcătuiesc **Consiliul Județean al Elevilor**; în capitală există Consiliul Municipal al Elevilor București. În cele opt regiuni economice ale României există câte un **Consiliu Regional al Elevilor**. Toți președinții de consilii județene, împreună cu cel de la București și cu trei vicepreședinți ai lui, formează adunarea generală din **Consiliul Național al Elevilor**, care este condus de un președinte; iar toți președinții consiliilor regionale sunt membri în Biroul Executiv al structurii naționale. La nivel european există un **Consiliu European al Elevilor**, care în prezent reunește reprezentanți din 21 de țări.

DE REȚINUT

CONSILIUL NAȚIONAL AL ELEVILOR FUNCȚIONEAZĂ CA STRUCTURĂ CONSULTATIVĂ A MINISTERULUI EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI A FOST ÎNFIINȚAT ÎN ANUL 2007. EL REPREZINTĂ ELEVII ÎN FAȚA INSTITUȚIILOR ȘI ORGANISMELOR RELEVANTE. PRINCIPALELE OBIECTIVE ALE CONSILIULUI NAȚIONAL AL ELEVILOR SUNT: A) REPREZENTAREA ELEVILOR CA BENEFICIARI PRINCIPALI AI SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR DIN ROMÂNIA; B) PARTICIPAREA ACTIVĂ A ELEVILOR ÎN PROCESUL DECIZIONAL ÎN LEGĂTURĂ CU TOATE ASPECTELE CE ȚIN DE ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR; C) SUPRAVEGHEREA RESPECTĂRII ȘI IMPLEMENTĂRII DREPTURILOR ELEVILOR; D) ÎNCURAJAREA SCHIMBURILOR DE EXPERIENȚĂ ȘI EXEMPLELOR DE BUNE PRACTICI; E) SPRIJINIREA DEZVOLTĂRII TUTUROR SUBSTRUCTURILOR SALE; F) SUSȚINEREA VOLUNTARIATULUI ȘI A ACȚIUNILOR PLIATE PE NEVOILE ELEVILOR.

ACCESUL LA INFORMAȚII PUBLICE

Dacă sunteți interesat de activitatea sau rezultatele autorităților sau instituțiilor publice, puteți formula o simplă cerere către acestea. Atât timp cât utilizează bani publici, ele sunt datorate să vă răspundă la cerere, chiar dacă aveți o simplă curiozitate.

Evident, există și informații care constituie secrete de stat, de serviciu sau care privesc anchete în derulare. Ele nu pot fi comunicate nimănui.

LIBERTATEA DE GÂNDIRE, CONȘTIINȚĂ ȘI RELIGIE

Biserica este autonomă față de stat, ca urmare România nu are o *religie de stat*. În țara noastră, 86,5% dintre locuitori s-au declarat ortodocși, 4,6% romano-catolici, 3,2% reformați, 1,9% penticostali, 0,8% greco-catolici, 0,6% baptiști, 0,4% adventiști de ziua a șaptea și 0,2% s-au declarat fără religie sau atei.

Părinții sunt primii care dau sfaturi copilului cu privire la religie. De regulă, ținând la identitatea lor sub acest aspect, părinții impun copilului respectarea propriei lor religii. Începând cu 14 ani, religia copilului poate fi schimbată numai cu acordul său, iar de la 16 ani poate singur să își aleagă religia.

La școală, copiii nu pot fi obligați să frecventeze ora de religie. Acest lucru se face numai la cererea expresă a elevului (dacă el este major) sau a părintelui (dacă elevul este minor).

Uneori, credința religioasă împiedică luarea unor măsuri medicale cu privire la copil. În acest caz, părinții riscă să facă obiectul unor cercetări penale.

CULTE RECUNOSCUTE

SUNT 18 CULTE RECUNOSCUTE ÎN ROMÂNIA:

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ; EPISCOPIA ORTODOXĂ SÂRBĂ DE TIMIȘOARA; BISERICA ROMANO-CATOLICĂ; BISERICA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA, GRECO-CATOLICĂ; ARHIEPISCOPIA BISERICII ARMENE; BISERICA CREȘTINĂ RUSĂ DE RIT VECHI DIN ROMÂNIA; BISERICA REFORMATĂ DIN ROMÂNIA; BISERICA EVANGHELICĂ C.A. DIN ROMÂNIA; BISERICA EVANGHELICĂ LUTHERANĂ DIN ROMÂNIA; BISERICA UNITARIANĂ DIN TRANSILVANIA; UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE BAPTISTE DIN ROMÂNIA; BISERICA CREȘTINĂ DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA - UNIUNEA BISERICILOR CREȘTINE DUPĂ EVANGHELIE DIN ROMÂNIA; BISERICA EVANGHELICĂ ROMÂNĂ; UNIUNEA PENTICOSTALĂ - BISERICA LUI DUMNEZEU APOSTOLICĂ DIN ROMÂNIA; BISERICA CREȘTINĂ ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN ROMÂNIA; FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA; CULTUL MUSULMAN; ORGANIZAȚIA RELIGIOASĂ MARTORII LUI IEHOVA.

Pe scurt:

LIBERTATEA DE EXPRIMARE NU ESTE ABSOLUTĂ: PRIN EXERCITAREA EI NU SE POATE ADUCE ATINGERE DEMNITĂȚII ALTOR PERSOANE.

COPIII AU DREPTUL SĂ ÎȘI ALEAGĂ REPREZENTANTUL ÎN CONSILIUL ELEVILOR.

PARTICIPAREA LA ORA DE RELIGIE SE FACE NUMAI LA CERERE.

XIV. COPILUL ȘI ORGANELE LEGII

Copiii au drepturi, dar nu și le pot apăra întotdeauna singuri. Când sunt foarte mici, în locul lor decid părinții și tot ei îi apără. Pe măsură ce cresc și ies tot mai des în societate, ei intră în relații cu cei din afara familiei având drepturi și revenindu-le obligații. Ele sunt apărute și, respectiv, impuse prin organele statului care deservește legea.

POLIȚIA ȘI JANDARMERIA

Polițiștii sunt primii oameni ai legii pe care îi cunoaștem. Ei veghează la siguranța cetățenilor. Există trei structuri de poliție. Cea mai cunoscută este *poliția națională* aflată în structura Ministerului Afacerilor Interne; în fiecare județ există un Inspectorat județean de poliție, iar în vârful ierarhiei este Inspectoratul General al Poliției Române, cu sediul la București. Apoi există *poliția locală*, înființată în fiecare localitate ca o structură a primăriei (în trecut se numea "poliție comunitară", și, anterior, "corpul de gardieni publici"). Și mai există *poliția de frontieră* care se ocupă de controlul trecerii frontierei de stat.

Jandarmii fac parte din structura militarizată a Ministerului Afacerilor Interne. Ei intervin să asigure ordinea publică atunci când sunt organizate marșuri sau demonstrații, sau când trebuie prinși evadații.

CARIERĂ

PENTRU A FI **OFITER** DE POLIȚIE SAU JANDARMERIE TREBUIE SĂ ABSOLVIȚI FACULTATEA DIN CADRUL ACADEMIEI DE POLIȚIE „A.I.CUZA” DIN BUCUREȘTI. **AGENȚII** DE POLIȚIE SUNT PREGĂTIȚI LA ȘCOALA DE AGENȚI DE POLIȚIE „SEPTIMIU MUREȘAN” DIN CLUJ-NAPOCA ȘI „VASILE LASCĂR” DIN CÂMPINA. **SUBOFITERII** DE JANDARMERIE SE FORMEAZĂ LA ȘCOALA „GR.A.GHICA” DIN DRĂGĂȘANI ȘI „PETRU RAREȘ” DIN FĂLTICENI.

Există mai multe categorii de lucrători de poliție. Unii polițiști sunt prezenți în locurile frecventate de noi pentru a asigura *liniștea și ordinea publică*. Alții se ocupă de *circulația rutieră*. Polițiștii din *poliția judiciară* îi ajută pe procurori în descoperirea faptelor nelegale și prinderea infractorilor. Polițiștii sunt prezenți uneori în școli: cei de la brigada rutieră vin pentru a ține lecții de circulație pe drumurile publice, iar polițistul de proximitate pentru a nota incidentele violente din școli.

Trebuie să știi că polițiștii au dreptul să legitimeze și să rețină persoane. De exemplu, există regula ca fiecare persoană mai mare de 14 ani să poarte la ea în mod obligatoriu cartea de identitate.. Dacă nu o aveți la voi, polițistul are voie să vă ducă la sediul postului sau a secției de poliție unde se va lua legătura cu părinții voștri și vă poate aplica o amendă. Nu aveți voie să vă prezentați sub o altă identitate folosind un act fals ori care nu vă aparține. Polițistul nu are voie să jignească, să amenințe sau să lovească persoanele cu care intră în contact. Dar are voie să folosească forța și să încâtușeze persoanele care prezintă un pericol pentru cetățeni sau pentru ele însele.

Polițiștii își pot exercita atribuțiile și în afara orelor de program când află de existența unor situații care justifică intervenția lor.

CORUPȚIE

POLIȚIȘTII AU OBLIGAȚIA DE A FI CORECȚI ATUNCI CÂND VIN ÎN CONTACT CU CETĂȚEANUL. EI NU AU VOIE SĂ PRETINDĂ SAU SĂ PRIMEASCĂ MITĂ. ASTFEL DE SITUAȚII TREBUIE ANUNȚATE LA TELEFONUL GRATUIT AL DIRECȚIEI GENERALE ANTICORUPȚIE: **0.800.806.806.**

Polițiștii au obligația de a constata contravențiile și de a aplica amenzi celor care încalcă legea: de exemplu, cei care nu respectă regulile de circulație, care tulbură ordinea publică, care desenează pe pereții clădirilor, în cazul alarmării poliției sau ambulanței fără motiv, ori a refuzului unei persoane de a se legitima. Cel amendat pe nedrept poate cere anularea amenzii la Judecătoria în termen de 15 zile, formulând o plângere contravențională.

NUMĂR DE URGENȚĂ

**112 – ÎN EUROPA;
911 – ÎN SUA ȘI CANADA.
ACEST NUMĂR ESTE
APELABIL DE LA ORICE
TELEFON MOBIL SAU FIX,
INDIFERENT CĂ AVEȚI SAU
NU CREDIT ORI CARTELĂ.**

La numărul de telefon **112** puteți apela în mod gratuit atunci când este o stare de urgență cu privire la o persoană, proprietatea cuiva sau mediul și se impune intervenția Poliției, Jandarmeriei sau Salvării. Persoanele cu dizabilități au un număr special de urgență: **113**.

Anunțați atunci când o persoană suspectă merge din ușă în ușă, atunci când intră persoane străine pe proprietatea voastră, când o persoană se furișează pe lângă casă sau forțează intrarea unei case sau a unei mașini. Anunțați o agresiune la adresa voastră sau a altcuiva. De exemplu, tocmai vi s-a smuls poșeta și descrierea suspectului și a mașinii poate ajuta poliția să-și formeze o imagine asupra suspectului. Sunați imediat la 112 dacă observați că cineva pătrunde în interiorul casei vecinilor voștri pe fereastră, știind că vecinii sunt plecați în vacanță. Aceasta este o situație de urgență deoarece este necesară intervenția imediată a poliției pentru a apăra proprietatea și a descoperi infractorul. Dacă sunteți martor la un accident rutier și un pasager din autovehicul este blocat în interior, aceasta este o situație de urgență care trebuie anunțată imediat.

Nu apelați numărul 112 decât dacă e un pericol real, altfel riscați o amendă de la 500 la 1000 lei. Gândiți-vă că, în timp ce voi faceți doar o glumă și chemați organele de intervenție într-un anumit loc, ele nu pot ajunge la cineva care chiar are nevoie de ajutor în acele momente.

JUDECĂTORII

Atunci când oamenii nu se înțeleg și cineva a încălcat un drept al altuia, cel din urmă poate cere restabilirea dreptului său și eventual sancționarea primului. Organul legii care intervine pentru a stabili cine are dreptate este judecătorul.

ȘTIAȚI CĂ ?

ÎN ROMÂNIA NU EXISTĂ CURȚI CU JURAȚI, CI JUDECĂTORII STABILESC SINGURI VERDICTUL. JUDECĂTORII DE LA NOI NU AU CIOCĂNEL ÎN SALA DE JUDECATĂ, CA ÎN FILMELE AMERICANE, ȘI NICI PERUCI, CA ÎN FILMELE VECHI BRITANICE.

Judecătorii lucrează în instituții numite *instanțe judecătorești*. Instanța supremă este Înalta Curte de Casație și Justiție, cu sediul în București. La un nivel mai jos sunt cele 15 curți de apel, care răspund de mai multe județe. Urmează Tribunalele, aflate câte unul în fiecare reședință de județ. În fine, instanțele de la baza sistemului sunt Judecătoriile, care au sediul în toate municipiile din România și în unele orașe din fiecare județ.

Judecătorul este **independent** și față de șefi sau colegi, și față de alte organe ale statului, adică nimeni nu îi poate da sfaturi, ordine și nimeni nu îl poate controla. El are obligația să fie **imparțial**, adică să nu se lase influențat de poziția sau starea vreunei părți din dosar, pentru a nu favoriza sau defavoriza pe nimeni, căci el trebuie să se asigure de egalitatea tuturor în fața legii.

Judecătorii decid conducându-se după lege, nu după cum vor ei sau părțile, și pe baza probelor de la dosar. Odată rămasă definitivă, o hotărâre judecătorească este obligatorie întocmai ca o lege. Doar că, spre deosebire de legea care privește toată populația din țară sau dintr-o zonă geografică, o hotărâre judecătorească privește numai părțile implicate în cauză.

Pentru cauzele cu minori există judecători specializați. Ei aplică reguli speciale pentru minori și folosesc tehnici speciale de audiere a acestora.

SIMBOLUL JUSTIȚIEI

JUSTIȚIA ESTE SIMBOLIZATĂ DE **THEMIS**, ZEÎȚA DREPTĂȚII LA GRECII ANTICI, CARE ESTE LEGATĂ LA OCHI ȘI POARTĂ ÎNTR-O MÂNĂ O BALANȚĂ, IAR ÎN CEALALTĂ O SABIE. EȘARFA CARE ACOPERĂ OCHII ZEÎȚEI ȘI BALANȚA SUGEREAZĂ FUNCȚIA ESENȚIALĂ A JUDECĂTORULUI, ACEEA DE A APLICA LEGEA ÎN MOD IMPARȚIAL. SABIA SEMNIFICĂ FAPTUL CĂ HOTĂRÂREA JUDECĂTORULUI ESTE OBLIGATORIE ȘI EA TREBUIE EXECUTATĂ.

PROCURORII

Când se comit infracțiuni, cel care lucrează cu poliția la identificarea infractorului și care va stabili dacă el trebuie tras la răspundere este procurorul.

Procurorii lucrează în instituții numite *parchete*. Există parchete pe lângă fiecare instanță judecătorească, care sunt în număr de aproape 250.

Procurorul nu poate aplica sancțiuni suspectului. El poate renunța la cercetări dacă nu sunt probe suficiente împotriva lui sau dacă fapta nu este așa de gravă. Dar dacă trebuie aplicată o sancțiune există două posibilități: fie suspectul recunoaște faptele și încheie un *acord* cu procurorul cu privire la pedeapsa care i se va aplica, fie procurorul *trimite cazul* la instanța judecătorească unde un judecător va decide ce este de făcut numai după ascultarea argumentelor acuzării și ale apărării.

PARCHETE SPECIALIZATE

ATUNCI CÂND CINEVA ESTE SUSPECTAT CĂ A LUAT SAU A DAT MITĂ, ESTE COMPETENT SĂ FACĂ CERCETĂRI PARCHETUL NUMIT **DNA** – DIRECȚIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE. ATUNCI CÂND CINEVA COMITE O INFRAȚIUNE DE TRAFIC DE DROGURI, DE TRAFIC DE ARME SAU DE PORNOGRAFIE INFANTILĂ CERCETĂRILE SE FAC DE CĂTRE **DIICOT** – DIRECȚIA DE INVESTIGAREA A INFRAȚIUNILOR DE CRIMĂ ORGANIZATĂ ȘI TERRORISM.

CARIERĂ

JUDECĂTORII ȘI PROCURORII ALCĂTUIESC CORPUL MAGISTRAȚILOR; ÎN ROMÂNIA SUNT ÎN TOTAL CAM 8500 DE MAGISTRAȚI. PENTRU A DEVENI **MAGISTRAT** TREBUIE SĂ ABSOLVIȚI UNA DIN CELE 40 DE FACULTĂȚI DE DREPT DIN ROMÂNIA ȘI APOI SĂ FIȚI ADMIȘI LA INSTITUTUL NAȚIONAL AL MAGISTRATURII. ACOLO VEȚI FI PENTRU DOI ANI AUDITORI DE JUSTIȚIE, DUPĂ CARE VEȚI DEVENI JUDECĂTORI SAU PROCURORI STAGIARI. DE GESTIONAREA CARIEREI MAGISTRAȚILOR ȘI DE APĂRAREA INDEPENDENȚEI JUSTIȚIEI ÎN RAPORT CU CELELALTE PUTERI SE OCUPĂ CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII.

AVOCAȚII ȘI CONSILIERII JURIDICI

Aceștia sunt specialiști în drept care oferă sfaturi juridice (*consultanță*) oamenilor care nu cunosc legea. **Avocații** sunt angajați în baza unui contract de asistență juridică de către persoana care apelează la serviciile lor. În procesele penale, dacă părțile nu au avocat ales, se asigură asistența din oficiu de către avocați remunerați de stat. **Consilierii juridici** sunt tot un fel de avocați, doar că ei sunt angajați permanent la o instituție publică sau la o firmă, în baza unui contract de muncă. Atunci când nu e posibil să soluționeze chestiunea pe cale amiabilă, avocații/consilierii juridici fac formalitățile pentru sesizarea parchetului sau instanței de judecată unde se duc fie alături de clienții lor (pe care îi *asistă*), fie în locul lor (îi *reprezintă*).

CARIERĂ

ÎN ROMÂNIA SUNT PESTE 20.000 DE AVOCAȚI. LA NIVELUL FIECĂRUI JUDEȚ EI SUNT ORGANIZAȚI ÎN BAROURI. PENTRU A DEVENI AVOCAT TREBUIE SĂ ABSOLVIȚI O FACULTATE DE DREPT DIN ROMÂNIA ȘI APOI SĂ FIȚI ADMIȘI LA INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU PREGĂTIREA ȘI PERFECȚIONAREA AVOCAȚILOR. CURSURILE DE PREGĂTIRE AU DURATA DE UN AN ȘI JUMĂTATE, DUPĂ CARE VEȚI DEVENI AVOCAȚI STAGIARI ȘI, MAI TÂRZIU, DEFINITIVI.

GREFIERII

Magistrații sunt ajutați în activitatea lor de grefieri. Ei întocmesc dosarele, au contact direct cu părțile și redactează la computer documentele în care sunt cuprinse deciziile pe care le iau magistrații.

*

Uneori soluțiile date în procese nu mulțumesc *justițiabilii*, adică părțile din dosare. Oricum, trebuie să știți că magistratul nu are voie să dea soluții pentru a face pe plac părților, publicului sau presei, ci este obligat să se supună numai legii. Poate că unii dintre cei implicați în acele cauze au dreptate, dar nu au avut probe suficiente; poate că alții nu au dreptate și încearcă să inducă în eroare organele judiciare; sau poate că magistratul are o opinie legală cu care procurorul sau avocatul vreunei părți nu este de acord. În această situație, cel nemulțumit are la dispoziție anumite căi de atac pe care le poate exercita: contestația, apelul, recursul.

Cetățenii datorează respect organelor legii și trebuie să se supună autorității acestora, căci ele nu acționează în nume personal și în interesul lor propriu, ci al cetățenilor onești.

CARIERĂ

EXISTĂ GREFIERI CU STUDII SUPERIOARE ȘI GREFIERI CU STUDII MEDII. UNII SUNT ANGAJAȚI ÎN URMA UNUI CONCURS ORGANIZAT DE CĂTRE INSTANȚA SAU PARCHETUL UNDE VOR LUCRA. ALȚII SUNT ANGAJAȚI DUPĂ CE SUNT ADMIȘI LA ȘCOALA NAȚIONALĂ DE GREFIERI, UNDE ÎNVAȚĂ CHESTIUNI PRACTICE TIMP DE 6 LUNI, DUPĂ CARE VOR FI REPARTIZAȚI LA INSTANȚE ȘI PARCHETE.

ȘTIAȚI CĂ?

CÂT TIMP MAGISTRATUL A ACȚIONAT CU BUNĂ CREDINȚĂ, CHIAR DACĂ A GREȘIT SOLUȚIA (EROARE JUDICIARĂ), EL NU POATE FI ÎN NICIUN FEL TRAS LA RĂSPUNDERE. EROAREA JUDICIARĂ POATE AVEA MULTIPLE CAUZE: DE EXEMPLU, MAGISTRATUL A GREȘIT SOLUȚIA PENTRU CĂ UN MARTOR A FOST MINCINOS, UN ÎNSCRIS FOLOSIT DREPT PROBĂ A FOST FALSIFICAT, ORI LEGEA NU ERA CLARĂ ȘI MAGISTRATUL A INTERPRETAT-O ÎNTR-UN ANUMIT FEL.

ULTRAGIERE

ÎMPIEDICAREA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE SAU RĂZBUNAREA, AMBELE COMISE PRIN ACTE DE AMENINȚARE SAU DE VIOLENȚĂ FIZICĂ, ASUPRA UNUI POLIȚIST SAU JANDARM CONSTITUIE INFRAȚIUNEA DE **ULTRAJ**. IAR CELE COMISE ASUPRA UNUI MAGISTRAT, A UNUI AVOCAT SAU A MEMBRILOR SĂI DE FAMILIE SE NUMEȘTE **ULTRAJ JUDICIAR** ȘI SE SANȚIONEAZĂ CU ÎNCHISOAREA.

La rândul lor, organele legii trebuie să fie corecte în relațiile cu cetățenii. Lucrătorii de poliție judiciară și magistrații nu au voie să inventeze dosare pentru a hărțui oamenii, nu pot închide oamenii în mod nelegal, nu pot intimidă sau agresa pe cei cu care vin în contact. De asemenea, nu au voie să obțină avantaje personale prin exercitarea funcției. Toate aceste fapte pot duce la sancționarea lor, disciplinară (li se reduce salariul, sunt mutați ori dați afară din serviciu) sau penală (sunt trimiși la închisoare).

CORUPȚIE

POLIȚIȘTII, MAGISTRAȚII, GREFIERII ȘI AVOCAȚII AU OBLIGAȚIA DE A FI INTEGRI ATUNCI CÂND VIN ÎN CONTACT CU CETĂȚEANUL. EI NU POT PRETINDE SAU PRIMI MITĂ – ESTE **LUARE DE MITĂ**; ȘI NU POT INTERVENI CU SUGESTII SAU RUGĂMINȚI LA COLEGII LOR – ESTE **TRAFIC DE INFLUENȚĂ**. ASTFEL DE SITUAȚII TREBUIE ANUNȚATE IMEDIAT LA DNA, DATELE DE CONTACT FIIND INDICATE PE WWW.PNA.RO. CEI CORUȚI VOR FI CONDAMNAȚI PENAL ȘI DAȚI AFARĂ DIN PROFESIE. DE ASEMENEA, CEI CARE **DAU MITĂ SAU CUMPĂRĂ INFLUENȚĂ** RISCĂ ÎNCHISOAREA.

Pe scurt:

PENTRU ORICE PROBLEMĂ JURIDICĂ PUTEȚI APELA CU ÎNCREDERE LA OAMENII LEGII.
JUDECĂTORUL ESTE GARANTUL DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI.
CEI TREI „I” CARE CARACTERIZEAZĂ JUSTIȚIA SUNT: INDEPENDENȚA, IMPARȚIALITATEA ȘI INTEGRITATEA.

XV. COPILUL IMPLICAT ÎN PROCESUL JUDICIAR

RESPONSABILITATE ȘI RĂSPUNDERE

Ca societatea să funcționeze și fiecare să se simtă în siguranță, toți membrii ei trebuie să respecte legea. Cei mai mulți fac acest lucru, căci sunt oameni responsabili. **A fi responsabil** înseamnă să îți dai seama de actele tale, să fii conștient de rezultatul acestora și să nu îți dorești să produci altora vreun rău.

Sunt însă și oameni care încalcă legile: unii pentru că nu le cunosc, alții pentru că nu le pasă de ele, alții le încalcă din greșeală, iar alții chiar nu vor să le respecte, indiferent de riscuri. Toți aceștia trebuie să răspundă pentru încălcarea legii. **A răspunde** înseamnă a suporta consecințele prevăzute în lege pentru faptele comise.

În funcție de abaterea comisă există mai multe forme de răspundere. De exemplu, dacă un elev vopsește un perete al școlii, sancționarea lui poate consta în a văruii peretele pe cheltuiala părinților și să facă curățenie o lună în școală. Dacă un pieton traversează strada prin loc nepermis, polițistul rutier îi va aplica o amendă. La fel, va primi o amendă de la poliția locală cel care aruncă gunoaie pe jos sau fumează în loc nepermis. Pentru o acuzație făcută pe nedrept, cel vătămat poate să obțină obligarea celui altă de dezastru și să își ceară scuze. Pentru un adult care lipsește de la serviciu, șeful său poate decide să îi reducă salariul sau chiar să îl dea afară. Cineva care consumă droguri sau care omoară o persoană va fi închis de judecător în penitenciar. Dacă o persoană cu probleme mintale a comis o faptă gravă – de exemplu, a incendiat un bloc (*piroman*) sau a omorât pe cineva – va fi închisă într-un spital special la recomandarea unui psihiatru.

PREVENIREA

Evident, cel mai simplu este să prevenim comiterea de fapte contrare legii.

Cum evităm să comitem fapte ilicite? Pentru a nu comite astfel de fapte, pe de o parte trebuie să știm ce avem voie și ce nu avem voie să facem, să ne conducem după conștiință și să avem curajul să spunem „Nu!” tentațiilor.

Există niște reguli recomandate de poliție în acest sens: Atunci când vă alegeți prietenii, evitați-i pe cei violenți sau despre care știți că au probleme cu legea. Când cineva încercă să vă influențeze negativ, gândiți-vă la riscuri pentru voi și pentru cei din jurul vostru. Încercați să le atrageți atenția prietenilor asupra consecințelor comiterii unor asemenea fapte. Dacă nu doriți să mergeți într-un anumit loc, sau cu anumite persoane, sau să faceți ceva ce vi se propune, respingeți curajos aceste propuneri. Nu vă sunt prieteni cei care vă îndrumă la rău! Nu încercați să rezolvați prin violență un conflict în care sunteți implicat, ci apelați la ajutorul adulților din jurul vostru sau al organelor legii.

Cum evităm să fie comise fapte ilicite împotriva noastră? Cunoașterea legilor, dar și a persoanelor cu care intrăm în contact, posibilele pericole la care ne supunem și capacitatea noastră de previziune ne pot salva să devenim victimele unor infracțiuni. Încercați să fiți atenți pe unde umblați, de unde faceți cumpărături și cereți întotdeauna chitanță. Nu uitați că nimic nu e gratis, iar ceea ce e prea ieftin trebuie să vă dea de bănuț. Există anumite reguli care ne sunt recomandate pentru a preîntâmpina cele mai întâlnite fapte contrare legii:

DE REȚINUT

(1) ACOLO UNDE ÎNCETEAZĂ
RESPONSABILITATEA, ÎNCEPE
RĂSPUNDEREA. (2) NIMENI NU POATE
INVOCĂ NECUNOAȘTEREA LEGII. (3)
NIMENI NU ÎȘI POATE FACE SINGUR
DREPTATE. (4) CINE GREȘEȘTE,
PLĂTEȘTE.

Furtul din buzunare: Hoții acționează acolo unde este aglomerație (mijloace de transport în comun, piețe, magazine, gări). Ei sustrag bunuri de valoare sau bani din buzunare, geți, poșete. De regulă, aruncă portofelul cu actele după ce și-au însușit suma de bani găsită. Fiți vigilenți în mijloacele de transport: încercați să realizați cât de normală e apropierea unei persoane de voi; țineți poșeta/geanta în fața voastră; nu vă depărtați de bagaje; nu purtați portofelul, banii sau telefonul mobil în buzunarul de la spatele pantalonului ori în buzunarele laterale ale hainei. Fiți atenți la cumpărături: nu puneți portofelul sau geanta în coș; nu permiteți să fiți înghesuiți când stați la rând; aveți grijă să nu vadă cei din jur codul PIN utilizat pentru a face plăți sau extrageri de pe cardul bancar; nu vă lăudați că aveți bani la voi; anunțați pe cei responsabili dacă sunteți martori la comiterea unui furt.

Furtul de sau din (auto)vehicule: Asigurați-vă bicicleta, scuterul sau mașina înainte de a le părăsi, chiar dacă este pentru scurt timp: folosiți încuietoarea, alarma etc. Nu lăsați bunuri de valoare în ele. Parcarea pe timpul nopții trebuie să fie în garaj sau în loc public luminat.

Furtul din locuințe: Țineți ușa de acces în locuință încuiată. Utilizați vizorul când cineva bate la ușă. Nu dați drumul la persoane necunoscute, chiar dacă spun că sunt trimise de rude sau că reprezintă autorități, dar nu se pot legitima. Dacă stați la bloc, folosiți interfonul pentru a permite accesul numai pentru persoanele pe care le cunoașteți și nu spuneți codul unor străini. Instruiți vizitatorii să nu dea relații străinilor despre voi și bunurile pe care le aveți în casă. Nu puneți pe rețelele de socializare fotografii cu modalitatea de acces în locuință sau bunurile deținute. Dacă pierdeți cheia de la ușă, înlocuiți de urgență încuietoarea. Dacă toată familia pleacă de acasă, nu anunțați acest lucru pe internet.

Înșelăciuni: Există multe tipuri de înșelăciuni. Unii bat la ușa voastră și pretind că au o anumită nevoie sau au fost trimiși de cineva. O astfel de metoda este „deratizarea”, când escrocii vă anunță că au venit să deratizeze apartamentul, așa cum au făcut la toți vecinii voștri, stropesc cu apă amestecată cu făină, după care vă cer plata pentru serviciul prestat. Metoda „detergentul” e asemănătoare: se prezintă două persoane cu o ofertă de nerefuzat la un anumit produs, de regulă detergent, și în timp ce sunteți ocupat cu una sau vă duceți după bani, cealaltă sustrage bunuri.

Sunt escroci care folosesc metoda „inelul găsit”: în timp ce treceți pe lângă ei pe stradă se apleacă pe jos și se fac că au găsit un inel din aur pe care vi-l arată, vă spun că nu au nevoie de el și se oferă să vi-l vândă la un preț mic (dar care în realitate e mai mare decât tabla din care e conceput inelul).

Sunt unii care folosesc metoda „împrumutul”: vă roagă cu lacrimi în ochi să le împrumutați telefonul pentru a suna pe cineva apropiat căci tocmai s-a întâmplat un necaz și au rămas fără baterie, le dați telefonul și fug cu el; alții vă cer o sumă de bani să ajungă acasă, fiind dispuși să lase chiar un bun drept garanție (care, evident, e mai puțin valoros decât banii primiți); unii indivizi stau pe marginea drumului și fac semn cu sticle goale că au nevoie de combustibil și, după ce opriți mașina, sunteți tâlhărit. Alții vă abordează pe stradă pentru a vă ghici viitorul contra unei sume de bani sau a unui obiect valoros.

Prin metoda „accidentul” escrocul vă sună la întâmplare, pe voi sau pe părinții dvs, pretinzând că o rudă de-a voastră a avut un accident de circulație și este nevoie urgentă de o sumă de bani pentru demersurile legale (dacă credeți că poate fi real, cereți detalii cu privire la locul accidentului, spitalul unde este ruda sau secția de poliție și interesați-vă personal de aceasta; nu acceptați să vă întâlniți cu persoana care poate fi un escroc și nu dați vreo sumă de bani; anunțați imediat la 112 cele întâmplate).

Metoda „Semaforul” este utilizată cu privire la conducătorii auto: în timp ce mașina este oprită la stop sau la semafor, eventual unul dintre hoți chiar se postează în fața ei, un altul deschide portiera sau sparge geamul acesteia și fură poșeta aflată pe bancheta din spate ori scaunul din dreapta șoferului.

Prin metoda „telefonul”, se oferă victimei, pe stradă, un telefon de ultimul tip, dar la un preț mult scăzut decât în magazin, dându-se de înțeles că este furat; victima crede că face o afacere, plătește prețul, dar acasă descoperă că telefonul este un fals.

Există și metoda „Coca-Cola sau Orange”: primiți un mesaj tip sms prin care sunteți anunțat că ați câștigat un premiu de la firmele Coca-Cola ori Orange și pentru a-l prelua se cere să încarcați un cont al unei cartele preplătite, care de fapt aparține escrocului.

Prin metoda „Agenția de modele”, copiii sunt invitați să se înscrie pentru a face parte dintr-o bază de date de unde vor fi recrutate modelele pentru diverse emisiuni sau reclame; se semnează un contract, se plătește o taxă și apoi invitația de participare nu mai vine niciodată.

JUSTIȚIA A DECIS

„Scrisoarea nigeriană” este cea mai cunoscută formă de escrocherie prin intermediul poștei electronice: victima primește un e-mail în care este anunțată că o persoană foarte bogată s-a hotărât să îi facă o donație, că cineva a decedat și rudele împart o mare moștenire necunoscuților, sau că a câștigat la loterie. Dar pentru aceasta este nevoie ca victima să plătească comisioane sau ca aceasta să își dea date personale, inclusiv bancare. Evident, doar escrocul are de câștigat. Gândiți-vă că ofertele de acest gen sunt prea bune pentru a fi adevărate și că nu există afaceri din care să câștigați bani fără muncă.

Prin metoda „*Loverboy*” individul intră în contact cu victima, îi satisface acesteia unele capricii, și, în timp, o determină să se îndrăgostească și să facă orice pentru el.

Unii dintre escroci le conving pe fete să le cumpere cadouri scumpe, ori să le zică contul bancar și codul cardului, ori să le dea bani sau bijuterii pe care să le investească, ori să le împrumute telefonul sau laptopul, după care dispar. Alții se leagă de fete de liceu sau sărace cărora le spun că au nevoie de bani și că numai ele i-ar putea ajuta într-un singur mod: culcându-se cu alți bărbați, pentru bani, o perioadă de timp. O astfel de tânără ajunge cu voia ei, nu prin constrângere, să fie exploatată sexual de o adevărată rețea de traficanți de carne vie, în care unul se ocupă de recrutarea fetelor sărace, altul de cazarea lor și transportul la clienți, altul de colectarea și împărțirea banilor.

ÎN APRILIE 2014, S-A PRONUNȚAT HOTĂRÂREA DEFINITIVĂ CU PRIVIRE LA DOI TINERI DIN SUDUL ȚĂRII. EI AU FOST CONDMANȚI LA CÂTE 5 ANI, RESPECTIV 6 ANI ÎNCHISOARE, PENTRU PROXENITISM ȘI TRAFIC DE PERSOANE, FIIND GĂSIȚI VINOVAȚI DE FAPTUL CĂ, FOLOSIND METODA „PRIN ÎNDRĂGOSTIRE”, AU CONVINS ZECI DE TINERE, MULTE DINTRE ELE MINORE, SĂ SE PROSTITUEZE ÎN BORDELURILE DIN EUROPA. ASTFEL, EI NU AU MAI APELAT LA RECRUTAREA PRIN VIOLENȚE FIZICE SAU PRIN RĂPIRE, CI AU FOLOSIT ACEASTĂ METODĂ MAI PERSONALĂ, REUȘIND SĂ LE MENȚINĂ PE VICTIME ÎNTR-O TOTALĂ DEPENDENȚĂ EMOTIIONALĂ ȘI AFECTIVĂ FAȚĂ DE EI.

COPILUL VICTIMĂ

Cel împotriva căruia se comite o infracțiune, adică o faptă atât de gravă încât legea prevede închisoarea ca sancțiune, se numește *victimă*.

Anumite infracțiuni mai simple pot fi investigate doar dacă victima formulează în maximum trei luni *plângere* la poliție sau la parchet împotriva infractorului – de exemplu, infracțiunea de lovire, amenințarea, violarea vieții private, abuzul de încredere. În lipsa acestei plângeri sau în caz de retragere a ei, dosarul se închide. Pentru alte infracțiuni, organele legii încep *din oficiu* cercetarea, dar dacă victima *se împacă* cu acuzatul, atunci dosarul se închide și în acest caz – de exemplu, pentru infracțiunea de furt, însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor, înșelăciunea.

Vă mai aduceți aminte ce am spus când am vorbit de actele pe care le pot încheia copiii? Și anume, că până la vârsta de 14 ani în locul lor acționează părinții, iar între 14 și 18 ani actul se întocmește de copil asistat de cel puțin un părinte de-al său. Acest lucru este valabil și pentru plângerile adresate poliției sau procurorului. Prin urmare, dacă un copil este victima unei infracțiuni, el va trebui să sesizeze organele legii prin părinții săi sau cu asistența părinților săi.

Copilul victimă va primi un *avocat gratuit*, dacă nu are unul ales de el. Victima va fi *audiată* și va arăta organelor judiciare care sunt dovezile pentru a proba cele susținute. Când este minoră, victima poate fi declarată vulnerabilă și, la fel și în cazul în care este amenințată sau supusă unui pericol din cauza declarațiilor făcute, ea poate fi *protejată* în mod special: este păzită, i se dă un pseudonim, este audiată de la distanță cu vocea sau imaginea distorsionată.

MINORI VICTIME

ÎN ANUL 2015 UN NUMĂR DE 2405 DE MINORI AU FOST VICTIME UNOR INFRACTIUNI, PRECUM: TRAFIC DE MINORI (261), VIOL (182), UCIDERE DIN CULPĂ (205), ABANDON DE FAMILIE (557), OMOR (100), LOVIRI ȘI VĂTĂMĂRI (275), ACT SEXUAL CU MINOR (157), TÂLHĂRII (156), PORNOGRAFIE INFANTILĂ (78).

COPILUL INFRACTOR

Unele fapte ilicite pot atrage sancționarea cu *amenda* de către organele administrative: poliția, controlorii, inspectorii, jandarmii – acestea se numesc **contravenții**. Alte fapte sunt mai grave și săvârșirea lor poate atrage aplicarea unei *sancțiuni penale* de către un judecător: închisoarea pentru adulți, măsuri educative pentru minori; aceste sancțiuni se vor înscrie într-o evidență numită cazierul judiciar – aceste fapte se numesc **infrațiuni**.

Încălcarea de către un minor a regulilor care interzic comiterea de infrațiuni se numește **delincvență juvenilă**. Unii copii comit infrațiuni fiind influențați de mediul familial sau grupurile pe care le frecventează. S-a constatat că delincvenții provin din rândul copiilor expuși la factori precum conflicte violente în familie, consum de substanțe interzise, abuz de alcool, sărăcie, familie numeroasă, părinți infractori.

Dar în adolescență majoritatea copiilor vor să experimenteze: ei caută senzații și își asumă riscuri, de aceea înfrângerea pornirilor și reducerea tentațiilor prin propriul efort sunt foarte importante. Astfel, unii copii fură alimente și băutură din *mall*-uri ca să vadă dacă pot înșela vigilența personalului de pază, nu pentru că nu ar avea câțiva lei să cumpere un sandwich sau un suc. Alții se drogheză pentru a vedea și ei cum e să ai senzații tari. Alții fumează sau beau alcool pentru a da bine în cerul de prieteni. Exersarea unor lovituri pe elevii de clasa întâi e un „botez al bobocilor”. Trasul fetelor de codiție și mai târziu lovirea lor peste fund sunt privite ca acte curajoase care trebuie încercate. Apărarea vine pe măsură: lovirea de către fete a băieților cu cărțile în cap sau zgârierea cu unghiile. Toate aceste fapte sunt interzise de codul penal și regulamentul școlar.

Drogurile, băutura, jocurile de noroc necesită cheltuieli. Uneori, copiii primesc acești bani de la părinți. Alteori îi sustrag chiar ei. Inclusiv furtul banilor din casă este infracțiune, dar se pedepsește numai dacă părintele depune plângere la poliție.

De regulă, copiii comit infracțiuni cu privire la bunuri sau la persoane. Iată mai jos câteva exemple de infracțiuni comise frecvent de către copii:

- dacă pui o simplă piedică sau îmbrâncești pe cineva, fapta se numește **lovire sau alte violențe**; când celui lovit i se produc vânătăi sau răni, fapta este mai gravă și se numește **vătămare corporală**; atunci când mai mulți copii se lovesc reciproc, fapta se numește **încăierare** și vor fi trași la răspundere toți participanții;
- dacă o persoană este legată sau închisă împotriva voinței sale într-o încăpere, ori este răpită, fapta este **lipsire de libertate în mod ilegal**; dacă intri în casa cuiva fără voie sau dacă îți dă voie inițial, dar apoi îți spune să ieși iar tu refuzi, fapta este **violare de domiciliu**;
- dacă omori un animal al cuiva, zgârii o mașină, spargi un geam sau incendiezi o mașină, fapta constituie infracțiunea de **distrugere**;
- când iei un bun de la o persoană fără voia acesteia fapta se numește **furt**, chiar dacă ai returnat bunul după ce proprietarul a sesizat dispariția lui sau dacă ai dat înapoi contravaloarea bunului sustras; la fel, fapta este furt dacă iei un produs de pe un raft și părăsești magazinul fără a achita costul său; ai însă posibilitatea să te împaci cu victima pentru a scăpa de dosarul penal. Dacă primești de la un coleg un telefon mobil pentru a te juca și tu îl folosești pentru a purta convorbiri care au consumat creditul, fapta este **furt în scop de folosință**; la fel, dacă ai luat o bicicletă care nu îți aparține și ai dus-o înapoi de unde ai luat-o;
- dacă primești acasă bunuri furate de cineva, fapta este **tăinuire**; iar dacă ascunzi un infractor pentru a nu fi prins de oamenii legii, fapta este **favorizarea făptuitorului**;
- dacă minți un copil că trebuie să îți dea o sumă de bani sau un bun pentru a-l duce părinților săi ca așa te-au rugat ei, după care îți însușești banii sau bunul, ai comis infracțiunea de **înșelăciune**; când sustragi un bun după ce l-ai amenințat sau lovit pe deținător, fapta este **tălhărie**; vei avea circumstanțe agravante dacă folosești o armă, un spray paralizant sau ești mascat; dacă bunul ți-a fost dat de bunăvoie chiar de persoana careia îi aparține iar tu refuzi să i-l restitui, fapta se numește **abuz de încredere**;
- nu poți să urmărești o persoană sau să îi dai telefoane anonime sau sms-uri prin care îi provoci temere, căci fapta constituie **hărțuire**; dacă produci teamă unei persoane spunându-i că va fi agresată sau omorâtă, fapta constituie infracțiunea de **amenințare**; când avertizezi o persoană că dacă nu îți aduce bani de acasă va lua bătaie sau vor ajunge pe internet poze indecente cu ea, fapta constituie **șantaj**;
- dacă ai multiplicat bancnote folosind un copiator, vei fi tras la răspundere pentru **falsificare de monede**; odată cu tine va răspunde și cel care păstrează banii respectivi sau cel care i-a pus în circulație; când ai modificat notele de pe diploma de bacalaureat, tocmai ai comis infracțiunea de **fals material în înscrișuri oficiale**;
- comiți infracțiunea de **portul sau folosirea fără drept de obiecte periculoase** dacă la o adunare publică sau pe stadion ori într-un mijloc de transport în comun porți un cuțit, pumnal, sau box, ori spray paralizant sau lacrimogen; dacă folosești aceste obiecte, pedeapsa este mai mare.

În cazul majorității infracțiunilor enumerate mai sus, legea prevede că inclusiv *tentativa* se sancționează. Așadar, este suficient să încerci să furi un bun sau să încerci să comiți o tâlhărie și, chiar dacă nu ai reușit să săvârșești fapta, vei fi sancționat, doar că pedeapsa este mai mică: ea se reduce la jumătate față de cât prevede legea pentru fapta consumată.

MINORI INFRACTORI

ÎN ANUL 2015 UN NUMĂR DE 3525 DE MINORI CARE AU COMIS INFRACTIUNI AU AJUNS ÎN FAȚA UNUI JUDECĂTOR, PENTRU FURT (1761), TÂLHĂRIE (713), LOVIRE ȘI VĂTĂMARE CORPORALĂ (295), VIOL (90), OMOR (95), TRAFIC DE DROGURI (29), ACT SEXUAL CU MINOR (20). ÎN ULTIMII DOI ANI AU APĂRUT INFRACTIUNI DE HĂRTUIRE, INFRACTIUNI INFORMATICE, DAR ȘI DE PROXENETISM ȘI VIOLAREA VIEȚII PRIVATE COMISE DE CĂTRE MINORI.

Este adevărat că trebuie să fim toleranți și că anumite fapte care ne produc rău le putem trece cu vederea. Dar nu putem să lăsăm ca demnitatea noastră să fie călcată în picioare. De aceea, legea permite victimelor să solicite justiției sancționarea autorilor. Codul nostru penal stabilește că de la vârsta de 14 ani copilul răspunde penal: din momentul în care are dreptul la cartea de identitate, minorul poate fi sancționat pentru comiterea unei infracțiuni.

RĂSPUNDERE PENALĂ

ÎN ROMÂNIA, RĂSPUND PENAL DOAR MINORII CARE AU ÎMPLINIT VÂRSTA DE 14 ANI. DUPĂ ÎMPLINIREA VÂRSTEI DE 18 ANI, TINERII RĂSPUND PENTRU COMITEREA INFRACTIUNILOR ÎNTOCMAI CA ADULȚII.

Ajuns în fața organului legii, minorul care este bănuit că a comis o infracțiune are anumite drepturi ce trebuie respectate. Până la sfârșitul procesului el este *prezumat nevinovat*. El are *dreptul la un avocat* dar, dacă părinții nu au bani să îi angajeze unul, statul îi va pune la dispoziție un avocat din oficiu, gratuit.

Prima întâlnire va fi cu poliția, iar în anumite cazuri chiar cu procurorul. Dacă infractorul are între 14-16 ani el va veni în mod obligatoriu cu părinții și i se va face o *expertiză psihiatrică* să se stabilească dacă la momentul comiterii faptei avea discernământ. Inculpatul minor are *dreptul la tăcere*. El nu poate fi bătut, amenințat, insultat pentru a recunoaște fapta – din contră, acestea ar constitui un abuz din partea organelor legii care vor trebui reclamate: cele comise de polițist se reclamă la procuror, iar cele comise de procuror sau judecător se reclamă la Inspekția Judiciară de la Consiliul Superior al Magistraturii.

Dacă infracțiunea nu este așa de gravă, minorul a recunoscut fapta și nu a avut abateri anterioare, iar părinții lui au despăgubit victima, procurorul poate închide dosarul în această fază. În caz contrar, va trimite dosarul la instanță pentru ca autorul să fie judecat. În fața judecătorului sunt chemați și părinții. Minorul va fi audiat cu privire la fapta săvârșită. Spre deosebire de ședințele de judecată privind adulții, cele pentru minorii inculpați se judecă în *ședință nepublică*.

Scopul principal nu este în primul rând sancționarea minorului, ci reeducarea sa. Legea prevede că minorul nu poate fi condamnat de către judecător la pedeapsa închisorii, ci îi va fi aplicată una dintre următoarele **șase măsuri educative**: stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică – timp de câteva luni, pentru infracțiuni mai ușoare; respectiv internarea într-un centru educativ timp de 1-3 ani (la Tg. Ocna sau Buziaș) și internarea într-un centru de detenție timp de 2-15 ani (la Craiova, Tichilești sau Tg. Mureș) – pentru infracțiuni grave.

DE REȚINUT

MINORUL NU POATE FI CONDAMNAT LA PEDEAPSA AMENZII PENALE SAU ÎNCHISORII. LUI I SE POT APLICA DOAR **MĂSURI EDUCATIVE**, DINTRE CARE UNELE SUNT PRIVATIVE DE LIBERTATE. ÎN ANUL 2014, AU FOST ÎNCHIȘI 749 MINORI.

COPILUL CARE NU RĂSPUNDE PENAL

Cel care a săvârșit o faptă penală, dar care are sub 14 ani, precum și copilul între 14-18 ani ce nu are discernământ în momentul comiterii infracțiunii, nu pot fi trași la răspundere penală, adică nu pot ajunge în fața unui judecător ca să li se aplice o măsură educativă. De aceea, pentru ei se va aplica o măsură specială de protecție: fie *supraveghere specializată* de către părinți, fie *plasament* în centre speciale. Măsura se ia de către Comisia pentru protecția copilului (dacă există acordul părinților) sau de către judecător (dacă nu există acest acord). Părinții vor participa la consilierea efectuată copilului de către Direcția generală de asistență socială și protecția copilului.

Când copilul nu își îndeplinește obligațiile fixate de a frecventa cursurile școlare, de a urma un tratament sau consiliere și de a nu frecventa anumite locuri sau persoane, va fi luat de la părinți și dat în plasament la rude. Dacă săvârșește alte fapte grave, el va fi dat în plasament într-un serviciu de tip rezidențial specializat. Se interzice ca instituțiile statului să facă public numele minorului.

COPILUL MARTOR

Orice persoană care este implicată într-un proces trebuie să probeze cele susținute. Astfel, nu este suficient să ai dreptul (legea) de partea ta pentru a avea câștig de cauză, ci trebuie să existe și probe!

Pot fi probe constatările făcute de organele statului (de exemplu, când o infracțiune este surprinsă în flagrant delict), înscrisuri (de exemplu, o diplomă de bacalaureat cu note falsificate), o expertiză medicală (de exemplu, pentru a se constata cauzele unor semne de pe corpul victimei) sau declarațiile date de persoane.

Persoanele care asistă sau aud de comiterea unei fapte vor fi ascultate ca *martori*. Chemarea se va face printr-o citație trimisă de organul legii; prezența este obligatorie, altfel se poate aplica o amendă și se va trimite poliția după el, care îl va aduce cu forța.

Copilul până în 14 ani vine la audiere însoțit de părinți; cel peste 14 ani trebuie să depună jurământul și va fi audiat ca martor, singur. Dacă e cazul, organul judiciar poate dispune ca un psiholog să asiste la audierea minorului.

Când martorul este minor sau amenințat din cauza declarațiilor făcute, el poate fi protejat în mod special: este păzit, i se dă un pseudonim, este audiat de la distanță cu vocea sau imaginea distorsionată.

IA ATITUDINE!

A FACE DECLARAȚII CA MARTOR ESTE UN ACT DE IMPLICARE CIVICĂ. MARTORUL NU ESTE UN PÂRÂCIOS SAU DELATOR, CI UN AJUTOR EXTREM DE IMPORTANT PENTRU ORGANELE LEGII ÎN ACTIVITATEA LOR DE AFLARE A ADEVĂRULUI.

INFRAȚIUNE

MĂRTURIA MINCINOASĂ POATE DUCE LA SANȚIONAREA UNUI NEVINOVAT SAU LA SCĂPAREA UNUI VINOVAȚ. ESTE O INFRAȚIUNE CARE ÎMPIEDICĂ ÎNFĂPTUIREA JUSTIȚIEI, DE ACEEA, CINE MINTE SUB JURĂMÂNT RISCĂ PEDEAPSA ÎNCHISORII. COPILUL NU POATE REFUZA SĂ DEPUNĂ MĂRTURIE DECÂT ÎMPOTRIVA PĂRINTELUI SAU FRAȚILOR SĂI.

CUM SE DESFĂȘOARĂ UN PROCES PENAL

Atunci când se comite o infracțiune, se face un dosar penal pentru a se descoperi infractorul și a-i aplica o pedeapsă dacă este vinovat. Cel care comite o infracțiune este *autor*. Legea prevede că trebuie sancționat și cel care ajută la săvârșirea faptei – acesta este *complice*, și cel care are ideea comiterii faptei și îl convinge pe autor – acesta este *instigator*. Victima se numește *persoană vătămată*. Minorul trebuie să aibă *avocat*, dar, dacă nu își permite, statul îi va pune unul în mod gratuit.

Procesul penal presupune trei faze. Prima se desfășoară în fața procurorului și se numește **urmărire penală**. În aceasta fază se stabilește cine a comis fapta, dacă aceasta este infracțiune, dacă respectivul trebuie sancționat. Persoana cercetată se numește *suspect*. Și victima, și suspectul sunt audiați cu privire la faptă. Ei trebuie să indice ce probe vor trebui luate în considerare de organele legii. Suspectul are dreptul la tăcere. Procurorul trebuie să verifice toate probele, atât cele în favoarea, cât și cele în defavoarea suspectului.

Uneori infractorul vrea să fugă pentru a scăpa de răspundere, ori încearcă să influențeze martorii sau victima pentru a da declarații în favoarea lui, ori distruge acte necesare pentru aflarea adevărului – în aceste situații, procurorul poate stabili un *control judiciar*, adică stabilește anumite obligații pentru cel cercetat, inclusiv aceea de a nu părăsi țara sau localitatea decât în anumite condiții, ori poate cere unui judecător să îl *aresteze preventiv sau la domiciliu*. Minorii pot fi și ei arestați. Luarea măsurii poate fi contestată de cel în cauză.

A doua fază se desfășoară în faza judecătorească și se numește **judecată**, iar cel cercetat este deja acuzat de către procuror și se numește acum *inculpat*. El are dreptul la tăcere și nu are obligația să își probeze nevinovăția, ci procurorul este cel care trebuie să dovedească vinovăția inculpatului în fața judecătorească. Ședințele de judecată se înregistrează audio. Judecătorul verifică dacă actele făcute de procuror sunt corecte, va audia din nou părțile și martorii, va analiza argumentele și dovezile apărării și acuzării și, când este necesar, îl va sancționa pe inculpat dacă e găsit vinovat. Majorii vor fi condamnați la pedeapsa cu amenda penală sau închisoarea pe un anumit număr de ani, pe care o vor executa în penitenciar sau vor fi lăsați într-o perioadă de probă în libertate. Minorilor vinovați li se pot aplica numai măsuri educative. Cei nemulțumiți de soluție pot formula apel care va fi soluționat de un nou complet de judecată, alcătuit acum din doi judecători.

A treia fază este cea de **executare a sancțiunii**. Majorul condamnat este ridicat de acasă de către poliție și dus la penitenciar, unde devine deținut (atenție, nu folosim termenii „pușcărie” și „pușcăriaș”!). Cu privire la minor este anunțat serviciul de probațiune, sau conducerea școlii și părinții, respectiv este luat de acasă și dus la centrele unde se va supune programului de acolo: minorii nu au voie să iasă din centru, primesc rar vizite, urmează cursuri de pregătire școlară, au program fix și... nu au acces la facebook. Sancțiunea primită se ține într-o evidență de către poliție, numită *cazier judiciar*. Pentru a ocupa orice loc de muncă se cere un certificat de pe cazier. Cine are mențiuni pe acest certificat nu va putea fi niciodată judecător, procuror, avocat, polițist, militar, angajat în serviciile speciale. După trecerea unui anumit număr de ani după ce a terminat executarea pedepsei, condamnatul este *reabilitat*, adică fapta se șterge din cazier.

ȘTIAȚI CĂ ?

LEGEA ÎL PEDEPSEȘTE ȘI PE AUTOR, ȘI PE INSTIGATOR, ȘI PE COMPLICE CU ACEEAȘI SANCTIUNE. RĂMÂNE CA JUDECĂTORUL SĂ APLICE PEDEPSE ÎN CONCRET ÎN FUNCȚIE DE CONTRIBUȚIA FIECĂRUIA LA COMITEREA INFRACTIUNII.

DE REȚINUT:

ÎN ROMÂNIA, DOAR JUDECĂTORUL POATE ARESTA O PERSOANĂ BĂNUITĂ CĂ A COMIS O INFRACTIUNE.

ȘTIAȚI CĂ ?

SUSPECTUL/INCULPATUL ARE DREPTUL LA TĂCERE. DACĂ ACCEPTĂ SĂ DEA DECLARAȚII, EL NU ESTE SUPUS JURĂMÂNTULUI ȘI NU ARE OBLIGAȚIA DE A SPUNE ADEVĂRUL, AȘA CUM ESTE CAZUL MARTORULUI. DAR RECUNOAȘTEREA FAPTEI ȘI COLABORAREA CU MAGISTRAȚII POT DETERMINA APLICAREA UNOR SANCTIUNI MAI UȘOARE ÎN CAZUL ÎN CARE ESTE GĂSIT VINOVAT.

CUM SE DESFĂȘOARĂ UN PROCES CIVIL

Atunci când se înțeleg, iar legea obligă la încheierea unui act oficial, persoanele se deplasează împreună la **notarul public**. De exemplu, pentru a divorța sau pentru a vinde un apartament ori un teren, ori pentru ca frații să împartă o moștenire rămasă de la părinți.

Dacă acele persoane implicate nu se înțeleg, se vor adresa instanței de judecată. Așa începe un proces civil care se desfășoară între un **reclamant** (cel care pretinde ceva) și un **părât** (cel de la care se pretinde ceva). Cei care nu au cunoștințe despre drepturile lor și procedurile care se vor desfășura sunt sfătuiți să își angajeze **avocat**. Minorul nu este obligat să aibă avocat, dar este indicată angajarea unuia dacă copilul și părintele lui nu au un minimum de cunoștințe juridice.

Mai înainte de a porni procesul, dar și oricând pe parcursul lui, părțile pot apela la **mediator**. Acesta va face efortul ca părțile să ajungă la înțelegere cu privire la disputa dintre ele și astfel să aibă amândouă de câștigat într-o procedură mult mai rapidă decât cea în care judecătorul ar decide cine are dreptate.

De regulă, prin intermediul unui proces civil se cere intervenția **judecătorului** pentru plata unor despăgubiri bănești. De exemplu, dacă împrumutați cuiva o sumă de bani și acesta „uită” să v-o restituie; sau dacă o persoană vă rupe haina sau vă distruge un bun; în cazul în care cineva nu plătește cheltuielile de întreținere la bloc și acumulează, astfel, restanțe. De asemenea, se apelează la judecător când se decide custodia

copilului, când trebuie recuperat un teren ocupat abuziv de vecin, când trebuie anulată o hotărâre a primarului care a aprobat construirea unui bloc într-o regiune de case, când se dorește anularea unei amenzi aplicate pe nedrept de un polițist, când se contestă concedierea pe nedrept a unei persoane de la locul de muncă etc.

La sfârșitul procesului, după ce judecătorul se lămurește cine are dreptate, pronunță o hotărâre judecătorească numită **sentință**. Cel nemulțumit o poate contesta la instanța superioară și aceasta va judeca din nou procesul urmând să pronunțe o **decizie**. Dispoziția instanței de judecată este obligatorie pentru părți. Dacă hotărârea nu este executată de bunăvoie, cel care a câștigat procesul va apela la un **executor judecătoresc**, care în mod silit va popri contul datornicului sau îi va scoate bunurile la vânzare prin **licitație**.

Deseori, minorii se întâlnesc cu judecătorii atunci când părinții divorțează. Audierea este obligatorie când copilul a împlinit vârsta de 10 ani. Copilul decide singur dacă va merge sau nu la judecător și dacă va răspunde la întrebările acestuia. El va fi întrebat despre relația cu fiecare dintre părinți - judecătorul vrea astfel să ia cea mai bună măsură pentru viitorul familiei. Divorțul este uneori banal și copilului nu trebuie să îi fie teamă sau jenă dacă părinții săi ajung în această situație. O consiliere psihologică îi poate ajuta să treacă mai ușor o eventuală traumă. Trebuie să știți că judecătorul nu este obligat să țină cont de opinia copilului decât într-un singur caz: pentru adopție, când este nevoie de consimțământul copilului care are 10 ani împliniți.

DE REȚINUT:

PROCESUL PENAL ȘI CEL CIVIL AU SCOPURI DIFERITE. **PROCESUL PENAL** – VIZEAZĂ CA CEL VINOVAT DE COMITEREA UNEI INFRAȚIUNI SĂ FIE CONDAMNAT LA O PEDEAPSĂ, CEA MAI GRAVĂ FIIND ÎNCHISOAREA; LA PROCESUL DIN FAȚA JUDECĂTORULUI PARTICIPĂ PROCURORUL CA REPREZENTANT AL SOCIETĂȚII ȘI PĂRȚILE, CARE SE NUMESC PERSOANĂ VĂTĂMATĂ ȘI INculpAT. **PROCESUL CIVIL** – VIZEAZĂ OBLIGAREA UNEI PERSOANE DE A-ȘI ÎNDEPLINI O OBLIGAȚIE PREVĂZUTĂ DE LEGE SAU DE A RESPECTA UN CONTRACT PE CARE L-A ÎNCHIEAT; ÎN FAȚA JUDECĂTORULUI NU VINE PROCURORUL, CI DOAR PĂRȚILE, CARE SUNT RECLAMANTUL ȘI PĂRĂTUL.

ORGANISME ȘI CURȚI DE JUSTIȚIE INTERNAȚIONALE

Națiunile Unite reprezintă cea mai importantă organizație internațională din lume, înființată după război, în 1945. Are 193 de state membre, printre care și România, primită în 1955. Sediul central este la New York, dar alte sedii ale structurilor sale sunt în Elveția, Olanda, Austria. Site: www.un.org.

O instituție a Națiunilor Unite este **Curtea Internațională de Justiție** (Curtea Mondială), cu sediul în Haga, Olanda. Ea soluționează litigii dintre state. Un astfel de proces a

privit România și Ucraina și a vizat delimitarea platoului continental din Marea Neagră. După patru ani, procesul a fost câștigat în anul 2009 de către statul nostru.

Astfel, Romania a obținut jurisdicția suverană și dreptul de exploatare pentru o suprafață de platou continental și zona economică de 9.700 de kilometri pătrați, unde se estimează că ar exista aproximativ 70 de miliarde de metri cubi de gaz și 12 milioane de tone de petrol. Site: www.icj-cij.org.

Curtea Penală Internațională (Tribunalul Penal Internațional) judecă autorii de genocid și criminalii de război. Ea nu este o structură a Națiunilor Unite, ci o organizație separată care are la bază un tratat semnat până acum de 123 de țări, printre care și România. A început să funcționeze în anul 2002 și are sediul la Haga. Anterior au funcționat *Tribunalul de la Nurnberg* și cel *Tribunalul de la Tokyo*, unde au fost judecați criminalii din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Site: www.icc-cpi.int.

Curtea a judecat în ultimii ani cazuri de crime de război și a organizat tribunale speciale pentru a judeca astfel de crime din Iugoslavia, Sierra Leone, Rwanda, Liban și Cambodgia. Unul dintre cele mai răsunătoare procese este cel privind autorii masacrului de la Srebrenica, în estul Bosniei, din iulie 1995. Atunci, aproximativ 8.000 de musulmani bosniaci, bărbați și băieți, au fost împușcați de milițiile sârbilor. 20.000 de civili au fost expulzați din zonă. Este un caz de epurare etnică, cea mai oribilă atrocitate din Europa postbelică. Curtea pentru fosta Iugoslavie l-a condamnat la pedeapsa cu închisoare pe viață pentru genocid pe un general sârb bosniac, iar alți 20 de acuzați sunt și în prezent judecați la Haga.

Consiliul Europei este o organizație de state înființată în 1949 și veghează la protejarea drepturilor omului. Are 47 de state membre, printre care și România din anul 1993. Sediul său este la Strasbourg, în Franța. Site: www.coe.int.

Aici se află **Curtea Europeană a Drepturilor Omului**. Persoanele care s-au judecat definitiv în țara lor și cărora li s-a încălcat unul dintre drepturile ocrotite de **Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, se pot plânde împotriva statului lor și obține o despăgubire bănească. Este de reținut că la Strasbourg nu se rejudecă procesele din România, ci doar se stabilește dacă pe parcursul procesului de la noi sau ulterior procesului s-a respectat, de exemplu, dreptul la avocat, la un judecător imparțial, la chestionarea martorilor, la viața privată, la executarea hotărârii etc. Site: www.echr.coe.int.

Deși în fiecare an se depun câteva zeci de mii de cereri împotriva României, în doar câteva zeci de cazuri se constată încălcări ale drepturilor omului. Ele sunt cauzate de legislația deficitară, condițiile proaste din unele penitenciare, perioade prea lungi de soluționare a dosarelor judiciare, nepunerea în executare a unor hotărâri judecătorești.

Uniunea Europeană este o organizație economică și politică înființată în 1951. Unele organisme ale sale sunt la Bruxelles, altele la Strasbourg și la Luxembourg. În prezent are 28 de state membre, printre care și România din anul 2007. Datorită problemelor din țară și importanței pe care o au justiția și anticorupția, statul nostru încă este monitorizat de organismele europene cu privire la reforma din cele două domenii. Site: <http://europa.eu>.

Uniunea Europeană are și ea o curte, numită **Curtea de Justiție a Uniunii Europene**, cu sediul la Luxembourg. Ea interpretează legislația care stă la baza Uniunii și soluționează conflictele dintre guverne și instituțiile europene. Persoanele private nu se pot judeca aici. Site: <http://curia.europa.eu>.

În relațiile dintre cetățenii UE este aplicabilă **Carta drepturilor fundamentale**.

DE REȚINUT

CONSILIUL EUROPEI ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ SUNT
DOUĂ ORGANIZAȚII DISTINCTE

Pe scurt:

GARANTUL RESPECTĂRII DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ESTE JUDECĂTORUL.

TOȚI CETĂȚENII SUNT EGALI ÎN FAȚA LEGII. JUSTIȚIA ESTE UNICĂ.

DE LA VÂRSTA DE 14 ANI COPIII POT FI SANȚIONAȚI CONTRAVENTIONAL SAU PENAL.

ÎN PROCESE EXISTĂ PROCEDURI SPECIALE PENTRU COPIII CARE SUNT VICTIME, INFRACTORI SAU MARTORI.

ÎNCHIEIERE

Am parcurs împreună o materie conținând, poate, multe elemente de noutate pentru voi. Este posibil ca unele aspecte să le fi cunoscut de la materiile educația civică sau religie, pe altele de la filozofie sau istorie. Ceea ce este cuprins în acest ghid reprezintă un minimum de cunoștințe care o să vă ajute să vă descurcați în diverse situații cu care vă veți confrunta de-a lungul anilor. Vă asigur că unele chestiuni din cele scrise aici nu sunt cunoscute nici măcar de către adulți.

Informațiile care se regăsesc în acest manual au în centrul lor ideea că putem fi liberi atât timp cât facem ceea ce trebuie, adică ceea ce ne îndrumă morala și ne obligă LEGEA. După dreptul la viață, LIBERTATEA este cel mai de preț drept al omului, pentru care oamenii s-au luptat secole întregi. Ca să fim liberi trebuie să ne păstrăm DEMNITATEA și să ne comportăm în mod RESPONSABIL: este necesar să ne însușim principii sănătoase de viață, să cunoaștem și să respectăm regulile, să îi tratăm cu atenție pe cei din jurul nostru, să apelăm cu ÎNCREDERE la organele legii și să ne supunem deciziilor definitive luate de acestea. Trăim într-o societate care ne oferă sprijin și protecție și care așteaptă de la noi să fim cetățeni de nădejde, adică să ne IMPLICĂM în promovarea și menținerea principiilor și regulilor de conviețuire.

Rețineți că momentul împlinirii vârstei de 14 ani este foarte important: cei care comit contravenții și cei care săvârșesc infracțiuni pot fi de acum sancționați. Iar victimele care împlinesc această vârstă pot depune singure plângere la organele legii, fiind asistate de părinți.

După împlinirea vârstei de 18 ani deveniți majori și va trebui să vă ASUMAȚI pe deplin consecința faptelor voastre. Oricând veți avea o problemă juridică, adică una dintre acelea care au legătură cu drepturile și obligațiile voastre prevăzute de lege, trebuie să apelați la persoane care au pregătire în acest domeniu (avocații, mediatorii, notarii publici) sau la cei care lucrează în instituțiile statului menite să aplice legea (judecătorii, procurorii, poliștii).

Cum facem să cunoaștem toate regulile sau toate legile? Păi...este imposibil. Sunt prea multe. Dar avem CONȘTIINȚĂ, adică capacitatea de a discerne între bine și rău. Mai avem LIBERUL ARBITRU, adică posibilitatea de a alege sau nu calea dreaptă, asumându-ne consecințele faptelor. Depinde doar de noi. Putem decide să fim oameni onești, dornici de a ști cât mai mult, de a face bine celor din jur, de a sprijini instituțiile să își îndeplinească misiunea. Sau putem alege să încălcăm legea și morala de câte ori avem ocazia și mai ales atunci când nu suntem văzuți, să provocăm dezordine, să agresăm oameni, să nu ne supunem deciziilor autorităților. Vă asigur că veți deveni mai puternici și veți avea succes în viață dacă veți alege binele, indiferent cât efort va însemna pentru voi acest lucru și indiferent de ceea ce vor spune cei din jur. Noi, adulții, așteptăm să luați ATITUDINE respectând voi înșivă legea, învățându-i și pe alții acest lucru și denunțând încălcările grave ale legii.

De-a lungul anilor am soluționat dosare în care minorii au ajuns în fața mea pentru a li se proteja drepturile. I-am tratat cu atenție și m-au tratat cu respect. Prin acest ghid încerc să contribui la o acțiune amplă având un scop ambițios și anume să prevenim ca minorii să ajungă în fața oamenilor legii. Însă, dacă totuși acest lucru se va întâmpla, vă asigur că veți putea veni cu încredere în fața mea și a colegilor mei, iar noi ne vom îndeplini datoria: să aflăm ADEVĂRUL și să facem DREPTATE aplicând legea. Adică să vedem de ce s-a comis o încălcare a unor reguli și să vedem cum putem îndrepta răul produs, astfel încât cu toții să fim în SIGURANȚĂ, tot timpul.

Cristi Danileț,
judecător
Ianuarie 2016

Prezentul ghid poate fi descărcat de cei interesați de la www.educatiejuridica.ro și distribuit altora cu menționarea autorului. Ghidul nu poate fi modificat și nu poate fi utilizat în scopuri comerciale fără acordul autorului.

Lege = Libertate